

**Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
Departament Gospodarki Regionalnej**

**Informacja nt. działań podejmowanych przez Urząd
Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w 2021
roku oraz w pierwszym półroczu 2022 roku, które
wpisują się w tematykę Konwencji Karpackiej**

Rzeszów, lipiec 2022 r.

I. Opis Konwencji Karpackiej.

Ramowa Konwencja o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat (Konwencja Karpacka) jest wielostronną umową międzynarodową dotyczącą pojedynczego regionu górskiego, ustanowioną na zasadach traktatowych prawa międzynarodowego. Konwencja Karpacka została przyjęta dnia 22 maja 2003 r. w Kijowie i weszła w życie dnia 4 stycznia 2006 r. Celem Konwencji Karpackiej jest współpraca międzynarodowa oraz prowadzenie przez państwa będące jej Stronami wszechstronnej polityki na rzecz ochrony i zrównoważonego rozwoju regionu karpackiego, dla poprawy jakości życia, wzmocnienia miejscowej gospodarki i społeczności lokalnych oraz zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego Karpat. Stronami Konwencji Karpackiej jest siedem państw regionu karpackiego: Republika Czeska, Rzeczpospolita Polska, Rumunia, Republika Serbii, Republika Słowacka, Ukraina i Węgry. Jak dotychczas stroną Konwencji Karpackiej nie stała się Unia Europejska (będąca stroną Konwencji Alpejskiej).

Najważniejszym organem konwencji jest Konferencja Stron. Do tej pory odbyło się sześć posiedzeń tego organu: pierwsze w 2006 r. w Kijowie, drugie w 2008 r. w Bukareszcie, trzecie w 2011 r. w Bratysławie, czwarte w 2014 r. w Mikulowie, piąte w 2017 r. w Lillafüred (Węgry) oraz szóste w listopadzie 2020 r. w Rzeszowie. Ostatnia Konferencja Stron rozpoczęła sprawowanie prezydencji w Konwencji przez Polskę w latach 2020 – 2023.

W każdej ze Stron Konwencji działa Krajowy Punkt Kontaktowy (National Focal Point) Konwencji Karpackiej (w Polsce utworzono go w ramach Ministerstwa Klimatu i Środowiska) zapewniający komunikację z pozostałymi Stronami oraz koordynację działań na rzecz wdrażania postanowień Konwencji na szczeblu krajowym. Wyłącznie w Polsce funkcjonuje ponadto Krajowy Komitet Sterujący Konwencji Karpackiej (KKSKK). W skład KKSKK wchodzi m.in. przedstawiciele ministerstw – według właściwości, właściwych terytorialnie Urzędów Marszałkowskich i Wojewódzkich, Generalnej i Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska, Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, Karpackich Parków Narodowych, czterech Euroregionów (Euroregion Karpacki, Euroregion Tatry, Euroregion Beskidy, Euroregion Śląsk Cieszyński), Polskiej Organizacji Turystycznej oraz działających w polskiej części Karpat organizacji pozarządowych (w tym Centrum UNEP/GRID-Warszawa).

Organami pomocniczymi o charakterze eksperckim są Grupy Robocze Konwencji Karpackiej (*Carpathian Convention Working Groups*), składające się z Krajowych Punktów Kontaktowych oraz/lub ekspertów przez nie nominowanych. Obecnie na rzecz wdrażania Konwencji Karpackiej działa osiem tematycznych Grup Roboczych:

- Grupa Robocza ds. ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej (*Working Group on Conservation and Sustainable Use of Biological and Landscape Diversity*);
- Grupa Robocza ds. planowania przestrzennego (*WG on Spatial Development*);
- Grupa Robocza ds. zrównoważonego rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich (*Working Group on Sustainable Agriculture and Rural Development, SARD*);
- Grupa Robocza ds. zrównoważonego leśnictwa (*WG on Sustainable Forest Management*);
- Grupa Robocza ds. zrównoważonego transportu, energetyki, przemysłu i infrastruktury (*WG on Sustainable Industry, Energy, Transport and Infrastructure*);
- Grupa Robocza ds. zrównoważonej turystyki (*WG on Sustainable Tourism*);
- Grupa Robocza ds. dziedzictwa kulturowego i wiedzy ludowej (*WG on Cultural Heritage and Traditional Knowledge*);
- Grupa Robocza ds. przystosowania do zmian klimatu (*WG on Adaptation to Climate Change*).

Zgodnie z Art. 2 ust. 1 Ramowej Konwencji Karpackiej jej Strony zobowiązane są prowadzić wszechstronną politykę na rzecz ochrony i zrównoważonego rozwoju regionu karpackiego, również przez uwzględnienie celów i postanowień Konwencji w politykach sektorowych poszczególnych Stron (dotyczących np. planowania przestrzennego, rolnictwa, leśnictwa, transportu i turystyki), dla m. in. poprawy jakości życia, wzmocnienia miejscowej gospodarki oraz zachowania walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego.

Strony Konwencji Karpackiej zobowiązały się do współpracy na rzecz:

- 1) zintegrowanego podejścia do gospodarowania zasobami ziemi,
- 2) ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej Karpat oraz ich użytkowania w sposób zrównoważony,
- 3) koordynowania planowania przestrzennego,
- 4) zapewnienia zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi i dorzeczami rzek,
- 5) promowania zrównoważonej gospodarki rolnej i leśnej,
- 6) rozwoju zrównoważonego transportu i infrastruktury,
- 7) rozwoju zrównoważonej turystyki,
- 8) promowania bezpiecznych dla środowiska technologii przemysłowych i produkcji energii,
- 9) zachowania i promowania dziedzictwa kulturowego i wiedzy ludowej,
- 10) zmiany klimatu,
- 11) oceny i monitorowania stanu środowiska,
- 12) podnoszenia świadomości i edukacji społeczeństwa na temat Karpat.

Współpraca w ramach Konwencji Karpackiej jest ważnym elementem procesu integracji europejskiej co wynika z faktu, że jej Stronami są nie tylko państwa członkowskie Unii Europejskiej, ale również dwa państwa bezpośrednio z Unią sąsiadujące: ubiegające się o członkostwo w Unii i posiadające już status kraju kandydującego: Republika Serbii (granicząca z dwiema Stronami Konwencji Karpackiej: Rumunią i Węgrami), oraz Ukraina (granicząca z czterema Stronami Konwencji Karpackiej: Republiką Słowacką, Polską, Rumunią i Węgrami).

Z uwagi na ramowy charakter Konwencji Karpackiej i stopień ogólności jej zapisów, jej wdrażanie wymaga uprzedniego przyjęcia odpowiednich dokumentów wykonawczych - **tematycznych protokołów**, dotyczących poszczególnych dziedzin objętych Konwencją. Protokoły tematyczne do ramowej konwencji mają taki sam jak sama konwencja status wiążących jego Strony aktów prawa międzynarodowego. Do chwili obecnej przyjęto następujących pięć protokołów tematycznych do ramowej Konwencji Karpackiej:

- Protokół o ochronie i zrównoważonym użytkowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej - 2008, Bukareszt
- Protokół o zrównoważonej turystyce – 2011, Bratysława
- Protokół o zrównoważonej gospodarce leśnej - 2011, Bratysława
- Protokół o zrównoważonym transporcie – 2015, Mikulov,
- Protokół o zrównoważonym rolnictwie i rozwoju obszarów wiejskich - 2017 Lillafüred (Węgry).

Protokół o ochronie i zrównoważonym użytkowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej do Konwencji Karpackiej

Protokół o ochronie i zrównoważonym użytkowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej (nazywany skrótowo Protokołem o bioróżnorodności) do Konwencji Karpackiej został przyjęty podczas drugiego spotkania Konferencji Stron (COP2) Konwencji i podpisany przez pięć Stron Konwencji dnia 19 czerwca 2008 r.

w Bukareszcie. Polska ratyfikowała Protokół o bioróżnorodności dnia 9 grudnia 2009 r., wszedł on w życie w stosunku do Polski dnia 28 kwietnia 2010 r. Na terytorium Polski Protokół o ochronie i zrównoważonym użytkowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej do Ramowej Konwencji Karpackiej stosuje się do tego samego co Konwencja obszaru 18 612,48 km² (ok. 6 % powierzchni lądowej kraju) położonego w województwach małopolskim, podkarpackim i śląskim.

W latach 2009-2013 Protokół o bioróżnorodności był sukcesywnie ratyfikowany przez kolejne Strony Konwencji, stając się w ten sposób pełnoprawnymi Stronami tego Protokołu. Od dnia 4 lipca 2013 r. Protokół o bioróżnorodności obowiązuje już we wszystkich siedmiu państwach regionu karpackiego. Celem Protokołu jest koordynacja i harmonizacja działań jego Stron oraz ich współpraca na rzecz wdrażania postanowień ww. artykułu Konwencji. Protokół o bioróżnorodności zobowiązuje jego Strony do podjęcia wspólnych działań we współpracy wszystkich Stron w skali całych Karpat, oraz przez poszczególne Strony na ich terytorium, w oparciu o odnośne przepisy prawa krajowego.

Merytoryczne postanowienia Protokołu o bioróżnorodności dotyczą:

- ochrony, utrzymania, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania siedlisk naturalnych i półnaturalnych (Art. 8 Protokołu), oraz odtwarzania siedlisk zdegradowanych (Art. 10) istotnych dla osiągnięcia celów Protokołu;
- zapewnienia ciągłości i wzajemnej spójności pomiędzy naturalnymi i półnaturalnymi siedliskami oraz tworzenia sieci ekologicznej w Karpatach (Art. 9);
- ochrony i zrównoważonego użytkowania gatunków rodzimej flory i fauny Karpat (Art. 11); w tym gatunków zagrożonych, endemicznych i dużych drapieżników Karpat (Art. 12);
- zapobiegania wprowadzaniu inwazyjnych gatunków obcych lub organizmów genetycznie zmodyfikowanych, które mogłyby zagrażać ekosystemom, siedliskom lub gatunkom Karpat; kontrolowania lub eliminowania takich gatunków lub organizmów (Art. 13);
- współpracy w ramach Karpackiej Sieci Obszarów Chronionych (Art. 14) oraz wzmacniania ochrony i zrównoważonego gospodarowania na terenach położonych poza obszarami chronionymi (Art. 15);
- konsultacji, harmonizacji i koordynacji działań podejmowanych na obszarach przygranicznych (Art. 16);
- opracowania i wdrażania planów zarządzania (Art. 17);
- harmonizacji systemów monitoringu i opracowania wspólnego systemu informacji o różnorodności biologicznej i krajobrazowej Karpat (Art. 18);
- koordynacji badań naukowych (Art. 19).

Protokół o zrównoważonej turystyce do Konwencji Karpackiej

Protokół o zrównoważonej turystyce do Konwencji Karpackiej został przyjęty podczas trzeciego spotkania Konferencji Stron (COP3) Konwencji Karpackiej i podpisany przez cztery Strony Konwencji dnia 27 maja 2011 r. w Bratysławie. Rzeczpospolita Polska podpisała Protokół o zrównoważonej turystyce dnia 8 września 2011 r. podczas XXI Forum Ekonomicznego w Krynicy.

Zgodnie z przyjętymi w Konwencji Karpackiej zasadami Protokół o zrównoważonej turystyce wszedł w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia Depozytariuszowi (którym tak samo jak w przypadku Konwencji jest Rząd Ukrainy) czwartego dokumentu ratyfikacji, zatwierdzenia, przyjęcia, lub przystąpienia. Protokół o zrównoważonej turystyce wszedł w życie dnia 29 kwietnia 2013 r. w stosunku do czterech pierwszych jego Stron (Republika Czeska, Rzeczpospolita Polska, Republika Słowacka, Węgry), będących

państwami Grupy Wyszehradzkiej (V4). Aktualnie Protokół został podpisany przez siedem państw w tym Serbię, Słowację i Ukrainę.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Protokół o zrównoważonej turystyce do Ramowej Konwencji Karpackiej stosuje się do tego samego co Konwencja obszar 18 612,48 km² (ok. 6 % powierzchni lądowej kraju) położonego w województwach małopolskim, podkarpackim i śląskim.

Protokół o zrównoważonej turystyce do Ramowej Konwencji Karpackiej stanowi rozwinięcie i uszczegółowienie postanowień Art. 9 Konwencji, zobowiązującego Strony Protokołu do podjęcia środków i współpracy na rzecz promowania zrównoważonej turystyki w Karpatach, przynoszącej korzyści ludności miejscowej, opartej na wyjątkowym charakterze przyrody, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego Karpat; oraz promowania współpracy transgranicznej w tym zakresie.

Celem Protokołu jest koordynacja i harmonizacja działań jego Stron oraz ich współpraca na rzecz wdrażania postanowień ww. artykułu Konwencji. Protokół o zrównoważonej turystyce zobowiązuje jego Strony do podjęcia wspólnych działań we współpracy wszystkich Stron w skali całych Karpat, oraz przez poszczególne Strony na ich terytorium, w oparciu o odnośne przepisy prawa krajowego.

Merytoryczne postanowienia Protokołu o zrównoważonej turystyce dotyczą między innymi:

- promowania regionu karpackiego jako kierunku turystyki zrównoważonej (Art. 8 Protokołu);
- rozwoju, promowania i marketingu karpackich regionalnych produktów, usług i pakietów turystyki zrównoważonej (Art. 9);
- zapewniania wspólnych, wysokich standardów jakościowych w zakresie rozwoju turystyki zrównoważonej w Karpatach (Art. 10);
- zwiększania udziału turystyki w zrównoważonym rozwoju gospodarki lokalnej na terenie Karpat (Art. 11);
- zarządzania ruchem turystycznym w Karpatach z korzyścią dla środowiska i dla zrównoważonego lokalnego rozwoju gospodarczego obszarów mniej wrażliwych ekologicznie, mniej rozwiniętych i mniej wykorzystywanych przez turystykę, lecz mających wystarczający potencjał umożliwiający wchłonięcie i przyjęcie części ruchu turystycznego (Art. 12);
- zwiększania wkładu turystyki w ochronę przyrody i zrównoważone wykorzystanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej Karpat (Art. 13);
- zwiększania wkładu turystyki w zrównoważoną gospodarkę rolną na terenie Karpat (Art. 14);
- zwiększania wkładu turystyki w zrównoważoną gospodarkę leśną w Karpatach (Art. 15);
- planowania i zrównoważonego rozwoju transportu i infrastruktury turystycznej na terenie Karpat (Art. 16);
- zwiększania wkładu turystyki w zachowanie i promocję dziedzictwa kulturowego i tradycyjnej wiedzy lokalnych społeczności Karpat (Art. 17);
- zwiększania wkładu turystyki w edukację społeczeństwa i budowanie społecznej świadomości zagadnień zrównoważonego rozwoju (Art. 18);
- promowania współpracy transgranicznej w zakresie rozwoju turystyki zrównoważonej w Karpatach (Art. 20).

Protokół o zrównoważonej gospodarce leśnej

Protokół o zrównoważonej gospodarce leśnej do Konwencji Karpackiej został przyjęty podczas trzeciego spotkania Konferencji Stron (COP3) Konwencji Karpackiej i podpisany przez sześć Stron Konwencji (aktualnie podpisany przez siedem Stron Konwencji) dnia

27 maja 2011 r. w Bratysławie. Polska podpisała Protokół o zrównoważonej gospodarce leśnej dnia 8 września 2011 r. podczas XXI Forum Ekonomicznego w Krynicy. Polska nie ratyfikowała dotychczas Protokołu o zrównoważonej gospodarce leśnej do Konwencji Karpackiej.

Protokół o zrównoważonej gospodarce leśnej do Ramowej Konwencji Karpackiej stanowi rozwinięcie i uszczegółowienie postanowień dotyczących leśnictwa ustępów 3-6 Art. 7 Konwencji („Zrównoważone rolnictwo i leśnictwo”), zobowiązującego Strony Protokołu do działań na rzecz zrównoważonego gospodarowania i ochrony lasów karpackich przynoszących korzyści obecnym i przyszłym pokoleniom, m.in. przez stosowanie zrównoważonych praktyk w gospodarce leśnej na terenach górskich w Karpatach, tworzenie odpowiedniej wielkości i ilości obszarów chronionych w lasach naturalnych (zwłaszcza pierwotnych), oraz stosowanie przyjaznych dla środowiska działań w leśnictwie zapewniających odpowiednie zatrzymywanie wody opadowej na terenach górskich w celu skuteczniejszego zapobiegania powodziom.

Celem Protokołu jest koordynacja i harmonizacja działań jego Stron oraz ich współpraca na rzecz wdrażania postanowień ww. artykułu Konwencji. Protokół o zrównoważonej gospodarce leśnej zobowiązuje jego Strony do podjęcia wspólnych działań we współpracy wszystkich Stron w skali całych Karpat, oraz przez poszczególne Strony na ich terytorium, w oparciu o odnośne przepisy prawa krajowego.

Merytoryczne postanowienia Protokołu o zrównoważonej gospodarce leśnej dotyczą między innymi:

- zapewnienia funkcji produkcyjnych lasów i ich roli w rozwoju obszarów wiejskich (Art. 9);
- identyfikacji i ochrony lasów naturalnych, zwłaszcza lasów dziewiczych (Art. 10);
- gospodarki leśnej na obszarach chronionych (Art. 11);
- wzmocnienia ochronnych funkcji lasów (Art. 12);
- promowania odtwarzania lasów zbliżonych do naturalnych (Art. 13);
- wzmocnienia roli sektora leśnego w łagodzeniu zmian klimatu, ograniczenia zagrożeń i łagodzenia skutków (Art. 14);
- wzmocnienia społecznych funkcji lasów (Art. 15);
- zarządzania dziką przyrodą i harmonizacji polityki dotyczącej sieci ekologicznych oraz celów i środków gospodarki leśnej (Art. 16);
- kompatybilnych systemów monitoringu i informacji (Art. 17);
- koordynacji badań naukowych i wymiany informacji (Art. 18).

Ponadto, Protokół o zrównoważonej gospodarce leśnej przewiduje działania i współpracę jego Stron m.in. na rzecz:

- utrzymania lub zwiększenia lesistości;
- właściwego wykorzystania drewna jako przyjaznego dla środowiska, odnawialnego surowca;
- działań na rzecz zrównoważonego użytkowania innych niż drewno produktów leśnych;
- poprawy zdrowia i żywotności lasów;
- lepszej ochrony i zrównoważonego użytkowania elementów różnorodności biologicznej w lasach;
- promowania dziedzictwa kulturowego lasów;
- udziału regionalnych i lokalnych władz i społeczności w gospodarce leśnej;
- identyfikacji, rozwoju i stosowania odpowiednich systemów płatności za dostarczane przez lasy dobra i usługi ekologiczne;
- wzmacniania dobrego zarządzania sektorem leśnym i egzekwowania prawa leśnego, ze szczególnym uwzględnieniem zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna i związanego z nim handlu;

- identyfikacji, rozwoju i wdrażania najlepszych praktyk gospodarki leśnej i hodowli lasów zbliżonych do naturalnych.

Protokół o zrównoważonym transporcie

Protokół o zrównoważonym transporcie do Konwencji Karpackiej został przyjęty podczas czwartego spotkania Konferencji Stron (COP4) Konwencji Karpackiej i podpisany przez cztery Strony Konwencji (Republikę Czeską, Rumunię, Republikę Serbii i Republikę Słowacką) dnia 26 września 2014 r. w Mikulovie (Republika Czeska). Aktualnie podpisany jest przez sześć Stron Konwencji w tym Polskę i Ukrainę. Rzeczpospolita Polska podpisała Protokół dnia 15 czerwca 2015 r. w Kijowie, Ukraina dnia 26 czerwca 2015 r., natomiast Węgry nie podpisały jak dotychczas tego Protokołu. Protokół został już ratyfikowany przez Republikę Czeską, Rumunię, Republikę Serbii, Republikę Słowacką, Polskę i Ukrainę.

Zgodnie z przyjętymi w Konwencji Karpackiej zasadami Protokół o zrównoważonym transporcie wejdzie w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia Depozytariuszowi (którym tak samo jak w przypadku Konwencji jest Rząd Ukrainy) czwartego dokumentu ratyfikacji, zatwierdzenia, przyjęcia, lub przystąpienia. Z uwagi na powyższe, Protokół o zrównoważonym transporcie, który jak dotychczas został ratyfikowany tylko przez trzy Strony Konwencji, nie wszedł jeszcze w życie w stosunku do żadnej ze Stron Konwencji.

Protokół o zrównoważonym transporcie do Ramowej Konwencji Karpackiej stanowi rozwinięcie i uszczegółowienie postanowień Art. 8 Konwencji (*Zrównoważony transport i infrastruktura*), zobowiązującego Strony Protokołu do działań na rzecz:

- prowadzenia polityki planowania i rozwoju zrównoważonego transportu i infrastruktury, która będzie uwzględniać specyfikę środowiska terenów górskich, z uwzględnieniem potrzeb ochrony obszarów wrażliwych, różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz obszarów o szczególnym znaczeniu dla turystyki;
- podjęcia współpracy zmierzającej do rozwoju zrównoważonych polityk transportowych, które zapewnią korzyści wynikające z mobilności i możliwości dojazdu w Karpatach, jednocześnie minimalizując szkodliwe oddziaływania na zdrowie ludzkie, krajobraz, rośliny, zwierzęta oraz ich siedliska, a także uwzględniając środki kształtowania popytu na zrównoważony transport na wszystkich etapach planowania transportu w Karpatach;
- współpracy w celu rozwijania modeli transportu przyjaznego dla środowiska w obszarach wrażliwych ekologicznie.

Celem Protokołu jest zacieśnienie i ułatwienie współpracy jego Stron na rzecz rozwoju zrównoważonego transportu towarowego i osobowego w Karpatach, w celu przyczynienia się do zrównoważonego rozwoju regionu przy jednoczesnym unikaniu, ograniczaniu, lub (tam, gdzie jest to konieczne) złagodzenia lub skompensowania negatywnego wpływu transportu i powiązanej z nim infrastruktury.

Art. 1 ust. 2 wymienia cele szczegółowe współpracy Stron w ramach wdrażania Protokołu:

- uwzględnianie specyfiki środowiska obszarów górskich w politykach zrównoważonego transportu oraz powiązanych z nimi planowaniu i rozwoju infrastruktury;
- rozwój zrównoważonych polityk transportu multimodalnego, zapewniających mobilność mieszkańców oraz możliwości dojazdu do obszarów miejskich, wiejskich, obszarów położonych z daleka od osiedli ludzkich, oraz do destynacji turystycznych;
- ograniczenie negatywnych wpływów na zdrowie ludzkie i poprawa bezpieczeństwa transportu;
- unikanie fragmentacji siedlisk naturalnych i pół-naturalnych powodowanej przez wszelkie rodzaje transportu i powiązaną z nimi infrastrukturę, oraz zachowanie i poprawa łączności ekologicznej w skali lokalnej, krajowej i makroregionalnej;

- rozwój i promowanie przyjaznych dla środowiska modeli i systemów transportu, w szczególności w obszarach wrażliwych ekologicznie;
- wdrażanie zrównoważonych systemów planowania transportu i zarządzania ruchem, oraz unikanie w miarę możliwości przekroczenia przepustowości ruchu tranzytowego w Karpatach;
- zapewnienie infrastrukturalnej funkcjonalności sieci transportowej;
- poprawa lub utrzymanie infrastruktury transportowej w celu zapewnienia jej wydajności, bezpieczeństwa, mobilności pasażerów i ładunków, oraz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.

Protokół o zrównoważonym transporcie zobowiązuje jego Strony do podjęcia wspólnych działań we współpracy wszystkich Stron w skali całych Karpat, oraz przez poszczególne Strony na ich terytorium, w oparciu o odnośne przepisy prawa krajowego.

Merytoryczne postanowienia Protokołu o zrównoważonym transporcie dotyczą między innymi:

- sieci infrastruktury transportowej i jej łączności (Art. 8);
- transportu drogowego (Art. 9);
- transportu kolejowego (Art. 10);
- transportu wodnego (Art. 11);
- transportu powietrznego (Art. 12);
- transportu niezmotoryzowanego (Art. 13);
- systemów zarządzania transportem (Art. 14);
- standardów bezpieczeństwa transportu (Art. 15);
- określania kosztów rzeczywistych różnych rodzajów transportu (Art. 16).

Protokół o zrównoważonym rolnictwie i rozwoju obszarów wiejskich

Protokół o zrównoważonym rolnictwie i rozwoju obszarów wiejskich do Konwencji Karpackiej został przyjęty podczas piątego spotkania Konferencji Stron (COP5) Konwencji, które odbyło się na Węgrzech. Aktualnie został podpisany przez cztery Strony Konwencji (Czechy, Węgry, Polskę, Rumunię) i wszedł w życie 1 stycznia 2020 r. Zgodnie z Artykułem 7 Konwencji Karpackiej, celem Protokołu o zrównoważonym rolnictwie i rozwoju obszarów wiejskich (zwanego dalej "Protokołem") jest utrzymanie gospodarowania ziemią zgodnego z tradycyjnymi sposobami jej uprawy w sposób zrównoważony, przynosząc korzyści obecnym i przyszłym pokoleniom.

Aby osiągnąć powyższy cel, Strony będą harmonizować i koordynować swoje działania na rzecz zintegrowanego gospodarowania zasobami ziemi, zwiększając integrację aspektów środowiskowych z politykami rolnymi, jednocześnie poprawiając jakość życia, wzmacniając lokalne gospodarki i społeczności, a także ochronę wartości przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego.

Strony będą w tym celu współpracować zwłaszcza na rzecz:

- opracowywania, ulepszania i wdrażania właściwych dla danego obszaru strategii rozwoju obszarów wiejskich, charakteryzujących się integrującym, włączającym i całościowym podejściem, z uwzględnieniem specyficznych warunków gór i pogórza;
- zapewniania i realizowania wspólnych polityk promujących endogeniczny potencjał rozwojowy rolnictwa i obszarów wiejskich na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania;
- opracowywania i projektowania polityk i instrumentów w zakresie rolnictwa, uwzględniających aspekty środowiskowe;
- promowania zrównoważonych lub ekstensywnych praktyk rolno-środowiskowych oraz praktyk gospodarowania zasobami ziemi, a także produkcji ekologicznej w celu ochrony różnorodności biologicznej i różnorodności tradycyjnych krajobrazów

kulturowych, a także naturalnych i półnaturalnych siedlisk, w tym pastwisk i obszarów chronionych;

- promowania zachowania i zrównoważonego wykorzystania zasobów genetycznych dla żywności i rolnictwa, lokalnych ras zwierząt domowych, odmian roślin uprawnych i odmian dziko rosnących;
- zakładania banków genów dla odmian lokalnych, jak również promowania rozprzestrzeniania i uprawy tych odmian;
- wdrażania działań na rzecz zachowania i promowania tradycyjnych praktyk rolniczych i związanej z nimi wiedzy tradycyjnej;
- wspierania lokalnych producentów rolnych w celu tworzenia krótkich łańcuchów dostaw, które stymulują lokalną gospodarkę i zwiększają chłonność regionu;
- promowania produkcji ekologicznej, lokalnych targowisk rolnych, producentów żywności tradycyjnej, rolnictwa wspieranego przez społeczności i innych form zrównoważonej produkcji żywności w małej skali;
- poprawy stanu zachowania tradycyjnej architektury i infrastruktury wiejskiej oraz wiejskiej sztuki i rzemiosła, w tym tworzenie ich regionalnych rejestrów (inwentaryzacja);
- promowania dywersyfikacji źródeł utrzymania na obszarach wiejskich, szczególnie poprzez powiązanie rolnictwa i turystyki, jak również wyrób i sprzedaż lokalnych produktów, dzieł sztuki i rękodzieła;
- wzmacniania edukacji formalnej i nieformalnej, promowania zaawansowanych szkoleń i zdobywania kwalifikacji, w tym międzypokoleniowego przekazywania wiedzy, dostępu do lokalnych usług publicznych i usług doradztwa;
- promowania obejmującego całe Karpaty monitoringu obszarów rolniczych i wiejskich, a także ich rozwoju społeczno-gospodarczego;
- opracowywania lub promowania skoordynowanych programów i projektów badań naukowych;
- rozwijania transnarodowej sieci i platformy wymiany wiedzy;
- włączania celów zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich do innych polityk sektorowych;
- pobudzania innowacji w zakresie gospodarki odpadami i energią na obszarach wiejskich oraz promowania inteligentnej energii oraz bezodpadowych rozwiązań i systemów.

Szczegółowe informacje dot. Konwencji Karpackiej można znaleźć na stronach: <http://www.carpathianconvention.org/>, <https://www.facebook.com/CarpathianConvention>, <http://www.konwencjakarpacka.org.pl/pl/> oraz <http://www.informatoriumkarpackie.pl/>.

Konwencja Karpacka obejmuje w Polsce ok. 200 gmin znajdujących się na obszarze trzech województw: Małopolski, Podkarpacia oraz Śląska.

W województwie podkarpackim są to:

- w powiecie bieszczadzkim: Czarna, Lutowiska, Ustrzyki Dolne;
- w powiecie brzozowskim: Brzozów, Domaradz, Dydnia, Haczów, Jasienica Rosielna, Nozdrzec;
- w powiecie dębickim: Brzostek, Jodłowa;
- w powiecie jasielskim: Brzyska, Dębowiec, Jasło (m), Jasło (w), Kołaczyce, Krempna, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Skołyszyn, Tarnowiec;
- miasto Krosno;
- w powiecie krośnieńskim: Chorkówka, Dukla, Iwonicz-Zdrój, Jaśliska, Jedlicze, Korczyzna, Krościenko Wyżne, Miejsce Piastowe, Rymanów, Wojaszówka;
- w powiecie leskim: Baligród, Cisna, Lesko, Olszanica, Solina;
- miasto Przemyśl;
- w powiecie przemyskim: Bircza, Dubiecko, Fredropol, Krasieczyn, Krzywca, Przemyśl;
- w powiecie przeworskim: Jawornik Polski;

- w powiecie ropczycko-sędziszowskim: Wielopole Skrzyńskie;
- w powiecie rzeszowskim: Błażowa, Chmielnik, Dynów (m), Dynów (w), Hyżne, Krasne, Lubenia, Tyczyn;
- w powiecie sanockim: Besko, Bukowsko, Komańcza, Sanok (m), Sanok (w), Tyrawa Wołoska, Zagórz, Zarszyn;
- w powiecie strzyżowskim: Czudec, Frysztak, Niebylec, Strzyżów, Wiśniowa.

II. Działania Zarządu Województwa Podkarpackiego promujące ideę utworzenia Makroregionalnej Strategii dla regionu Karpat.

a) W dniach 21-25 czerwca 2021 r. odbyło się Forum Carpathicum, które jest cyklicznym spotkaniem inicjatywy Science for the Carpathians (S4C), łączącym naukowców w Europie Środkowej, określającym priorytety badawcze dla regionu. Ponadto dostarcza wyniki badań możliwe do zastosowania w polityce regionu oraz wzmacnia współpracę międzynarodową z partnerami spoza Karpat. Jednym z partnerów wydarzenia jest Sekretariat Konwencji Karpackiej w Wiedniu. Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego Ewa Draus oraz Paweł Wais Dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego wzięli udział w sesji otwierającej, promując ideę utworzenia Makroregionalnej Strategii dla regionu Karpat. Wicemarszałek Ewa Draus mówiła podczas swojego wystąpienia o szansie, jaką dla regionu karpackiego będzie powołanie Strategii Karpackiej, która zapewni temu obszarowi spójny i zrównoważony rozwój. Wynika to z faktu, że społeczności zamieszkujące teren Karpat mają bogatą, wspólną historię oraz tożsamość a także podobne cele i interesy. Ich realizacja w oparciu o Strategię Karpacką pozwoli na szybszy rozwój przy jednoczesnym zachowaniu unikalnych walorów przyrodniczych i kulturowych regionu.

b) W dniach 18-19 listopada 2021 r. w Krakowie odbyło się 12 Posiedzenie Komitetu Wdrażającego Konwencję Karpacką. Celem posiedzenia było Sprawozdanie z podległych Komitetowi wspólnych Grup Roboczych Konwencji. Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele rządów, samorządów różnych szczebli, naukowcy, specjaliści z wielu dziedzin gospodarki i życia społecznego z Austrii, Węgier, Słowacji, Rumunii i Ukrainy. Część osób uczestniczyła w spotkaniu w trybie zdalnym za pomocą połączenia internetowego. Na spotkaniu dyskutowano o kolejnych działaniach wdrażania Konwencji Karpackiej.

Głównym celem polskiego przewodnictwa są starania na rzecz przystąpienia Unii Europejskiej do Konwencji oraz wzmacnianie współpracy regionalnej i lokalnej. O podejmowanych przez polską stronę działaniach mówiła w czasie posiedzenia Pani Bożena Haczek z Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

Pan Władysław Ortyl - Marszałek Województwa Podkarpackiego od lat promujący ideę Strategii dla Karpat, zaprezentował uczestnikom 12-go Posiedzenia Komitetu Wdrażającego Konwencję Karpacką znaczenie Strategii Karpackiej z perspektywy makroregionalnej i Europejskiego Komitetu Regionów.

c) W listopadzie 2021 r. odbyło się spotkanie on-line, w którym udział wzięli uczestnicy Międzyregionalnej Grupy „Karpaty” działającej przy Europejskim Komitecie Regionów. Spotkanie poprowadził Marszałek Województwa Podkarpackiego – Pan Władysław Ortyl, który jest przewodniczącym ww. Grupy i podczas rozmów pełnił funkcję moderatora. W trakcie spotkania dyskutowano o sposobach prowadzenia skutecznej polityki na rzecz Karpat, m. in. o zaangażowaniu poszczególnych partnerów w powstanie Strategii Karpackiej czy o rekomendacji związanych z wdrożeniem Konwencji Karpackiej. Głównym celem Strategii Karpackiej byłoby wzmocnienie konkurencyjności i atrakcyjności makroregionu karpackiego w oparciu o unikalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, wewnętrzny potencjał rozwojowy i stworzenie przewagi konkurencyjnej w celu

podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców regionu karpackiego przy jednoczesnym zachowaniu unikalnych walorów ekologicznych Karpat.

d) W ramach kontynuacji działań - lobbingu na rzecz utworzenia makroregionalnej strategii dla obszaru Karpat w 2022 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego nawiązał kontakt z rumuńskim regionem Ilfov oraz mołdawskim regionem Kaguł a także nawiązał kooperację z serbską autonomiczną prowincją Wojwodiny. Powyższe działania mają na celu zjednoczenie głosów na rzecz powstania makroregionalnej strategii dla obszaru Karpat. Podejmowane przez Zarząd Województwa Podkarpackiego działania mają przekonać decydentów na szczeblu UE o słuszności utworzenia ww. strategii, która stanie się instrumentem dynamizującym procesy społeczne i gospodarcze na obszarze Karpat a w konsekwencji przyczyni się do podniesienia poziomu jakości życia jego mieszkańców. Ponadto prowadzone są działania informacyjne dotyczące znaczenia ważności Strategii Karpackiej wśród władz regionalnych, aby dostrzegły i wykorzystały możliwości oferowanego instrumentu, który rozwinię drzemący w Karpatach potencjał.

e) Zarząd Województwa Podkarpackiego jest współorganizatorem międzynarodowej konferencji z udziałem ministrów środowiska z siedmiu państw - Stron Konwencji Karpackiej, planowanej na listopad br. Wydarzenie będzie miało na celu promocję strategicznej współpracy krajów i regionów karpackich jako kluczowego czynnika zrównoważonego rozwoju Karpat.

Podczas konferencji przedstawione zostaną m.in. inicjatywy podejmowane na szczeblu krajowym i regionalnym mające na celu zaktywizowanie oraz poprawę dostępności obszaru Karpat. Dyskusja poświęcona będzie szansom, jak i trudnościom pojawiającym się w rozwoju partnerstwa, a także realnej kooperacji i rozwojowi wspólnych interesów regionów karpackich. Nie zabraknie również rozmów na temat kultury oraz turystyki, które wywierają ogromny wpływ na kształtowanie wzajemnych relacji w obszarze przygranicznym. W związku z sytuacją pandemiczną wydarzenie zostało przeniesione z 2020 roku na 2021 rok, a następnie na 2022 rok. W przedsięwzięciu udział wezmą przedstawiciele karpackich władz regionalnych i lokalnych, przedstawiciele ministerstwa, parlamentarzyści, zainteresowane instytucje oraz organizacje działające na rzecz obszaru Karpat.

III Działania departamentów/biur Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego oraz Wojewódzkich Samorządowych Jednostek Organizacyjnych wpisujące się w poszczególne obszary tematyczne Konwencji Karpackiej.

1. Zintegrowane podejście do gospodarowania zasobami ziemi.

Brak podejmowanych działań przez departamenty/biura Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego oraz Wojewódzkich Samorządowych Jednostek Organizacyjnych, które wpisują się w ten obszar tematyczny Konwencji Karpackiej.

2. Ochrona i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

a) Monitoring torfowiska wysokiego zdegradowanego, lecz zdolnego do naturalnej i stymulowanej regeneracji w miejscowości Smerek (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Na terenie Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego (gmina Cisna) prowadzono roczny monitoring torfowiska wysokiego zdegradowanego, lecz zdolnego do naturalnej i stymulowanej regeneracji w miejscowości Smerek. Niestety z roku na rok ze względu na utrzymujące się przesuszenie torfowiska i ekspansję trzęślicy modrej pogarsza się perspektywa ochrony siedliska. Konieczne byłoby usuwanie fragmentów darni, jako znacznie bardziej pożądane, ambitne i ciekawsze (z ochroniarskiego punktu widzenia)

działanie. Jednak niesie ono ze sobą ogromne koszty a teren torfowiska znajduje się na gruncie prywatnym. Dlatego na chwilę obecną działania prowadzone przez Zespół mają przede wszystkim znaczenie edukacyjne jak i krajobrazowe.

b) Monitoring oczek wodnych na terenie Jaśliskiego Parku Krajobrazowego i Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

W ramach czynnej ochrony płazów i gadów przeprowadzono monitoring oczek wodnych znajdujących się na terenie Jaśliskiego Parku Krajobrazowego i Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Z punktu widzenia ochrony siedlisk, a tym samym różnorodności biologicznej, najistotniejsze są działania związane z utrzymaniem obszarów wodno-błotnych i ich odtwarzaniem wszędzie tam, gdzie jest to możliwe. Udokumentowany na wielu obszarach zanik bagien, małych zbiorników wodnych, stawów, oczek wodnych, małych płytkich jezior, a także potoków i małych rzek, jest największym zagrożeniem dla licznych gatunków, które bądź to bezpośrednio bytują na tych terenach, bądź korzystają z nich, jako rezerwarów wody pitnej. W 2021 r. w zbiorniku wodnym w miejscowości Stasiana stwierdzono nadmierny wzrost glonów w związku z tym wprowadzono żywe bakterie w celu utrzymania równowagi biologicznej i spowolnienia eutrofizacji. W roku bieżącym planuje się odmulenie i wyczyszczenie oczka z nagromadzonej materii organicznej. Przy oczku wodnym w miejscowości Odrzykoń w 2021 roku przeprowadzono prace zabezpieczające – wykonano ogrodzenie.

c) Montowanie nowych budek lęgowych dla ptaków i ich monitoring (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Montowanie budek lęgowych zapewnia ptakom z różnych gatunków największe bezpieczeństwo. Jest to ważne dla osobników dorosłych i ich potomstwa, które potrzebuje ochrony przed drapieżnikami. Fantastycznie zastępują naturalne i mniej komfortowe gniazda, do których dostęp jest często znacznie ułatwiony. W 2021 roku zamontowano budki lęgowe dla ptaków na obszarze Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego w miejscowości Stępina. Jesienią ubiegłego roku wyczyszczono wszystkie budki lęgowe rozwieszane na terenie administrowanych przez Zespół parków krajobrazowych oraz prowadzono dalszy monitoring. W kontynuacji zadania wczesną wiosną bieżącego roku wymieniono część budek rozwieszonych w miejscowości Zatwarnica w Parku Krajobrazowym Doliny Sanu oraz rozwieszono budki w Jaśliskim Parku Krajobrazowym w miejscowości Daliowa.

d) Montowanie nowych i monitoring schronów dla nietoperzy (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Jednym z poważniejszych zagrożeń dla egzystencji nietoperzy jest ubywanie naturalnych kryjówek. Stale ubywa starych domów, z piwnicami, strycharzami, okiennicami a nowoczesne budownictwo nie zawsze zapewnia nietoperzom możliwość schronienia. Starych, dziuplastych drzew również jest coraz mniej. Rozległe, młode monokultury nie dają praktycznie żadnych schronień. Bardzo skutecznym sposobem ochrony populacji nietoperzy, stosowanym głównie w lasach jest rozwieszanie sztucznych dziupli i specjalnych skrzynek dla nietoperzy. Schronienia te służą, jako kryjówki przejściowe w okresie przelotów między kryjówkami zimowymi a letnimi, jako letnie schronienia dla osobników samotnych (samców) oraz jako miejsca przebywania kolonii rozrodczych. W 2021 roku prowadzono monitoring zamontowanych w ubiegłych latach schronów, natomiast w 2022 roku wymieniono budki obok cerkwi w Smolniku na terenie Parku Krajobrazowego Doliny Sanu.

e) Montowanie i monitoring „hotelu” dla owadów w ramach czynnej ochrony pszczołowych (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Jednym z przykładów ochrony czynnej pszczołowych może być wieszanie „hotelu” dla owadów. Różnorodność materiałów i rozmieszczenie otworów w „hotelu” zapewniają łatwo dostępne miejsca do osiedlenia się owadów w tym również ogrodowych, takich jak biedronki, motyle, pająki i inne pożyteczne gatunki. Owady zamieszkujące domki to w większości gatunki bardzo pożyteczne. Wśród nich największą grupą są dzikie pszczoły. Różnią się one od dobrze nam znanych pszczół miodnych tym, że prowadzą samotny tryb życia i nie produkują miodu, są też zupełnie niegroźne dla ludzi. Ich specjalność to zapylanie kwiatów. W 2021 roku rozwieszono kolejne „domki” na terenie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. W bieżącym roku przeprowadzono monitoring „hotelu” na terenie trzech parków krajobrazowych w celu określenia ich stanu technicznego.

f) Nadzór nad realizacją zadań ochronnych przez podmioty zarządzające i prawnie gospodarujące na obszarze Ciśniańsko - Wetlińskiego Parku Krajobrazowego (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

W ramach nadzoru nad realizacją zadań ochronnych przez podmioty zarządzające i prawnie gospodarujące na obszarze Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego i Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, przeprowadzono kontrolę realizacji zadań ochronnych na obszarach Parków, ustalonych dla Gmin: Baligród i Jaśliska w planie ochrony w/w Parków. W wyniku prowadzonej kontroli stwierdzono, że Urzędy Gmin realizowały w 2020 roku wszystkie zadania wymienione w informacji. Zadania realizowano prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami i ustaleniami planu ochrony Ciśniańsko- Wetlińskiego Parku Krajobrazowego i Jaśliskiego Parku Krajobrazowego. Podjęte przez Gminy działania zapewniają realizację celów ochrony, dla których te parki zostały utworzone. W 2022 roku zostały zaplanowane kontrole w Gminie Dukla i Nadleśnictwie Baligród.

g) Monitoring budek lęgowych dla pilchowych (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie) -

Jednym z ważniejszych czynników ograniczających liczebność populacji niektórych pilchowych jest dostępność do miejsc lęgowych. Dostarczanie sztucznych schronów przez człowieka to praktyczny sposób ochrony tej grupy zwierząt. W 2021 roku przeprowadzono wiosenny monitoring oraz jesienne czyszczenie budek. Kontynuację ochrony czynnej popielic planuje się również w 2022 roku.

h) Udział online w VIII i IX posiedzeniu Komitetu Sterującego projektu LIFE pt. „Green-Go! Inicjatywy lokalne na rzecz kształtowania Zielonej Infrastruktury na obszarach Natura 2000 w Karpatach” (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Głównym celem projektu realizowanego przez Karpaty Łączą (mechanizm konsultacji i współpracy dla wdrażania Konwencji Karpackiej) jest wspieranie współpracy samorządów szczebla gminnego i Lokalnych Grup Działania, oraz zaangażowanie społeczności lokalnych w działania na rzecz rozpoznania, zachowania i odtwarzania zielonej infrastruktury na terenach wiejskich. Obszar realizacji projektu obejmuje polską część Karpat w zasięgu stosowania Konwencji Karpackiej, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, na których terenie znajdują się obszary siedliskowe Natura 2000. W trakcie spotkania zapoznano członków Komitetu Sterującego z aktualnym stanem realizacji projektu i planowanymi działaniami w ostatnim roku jego realizacji.

i) Realizacja projektu: pt. „Opracowanie dokumentacji na potrzeby planów ochrony dla pięciu Parków Krajobrazowych: Jaśliskiego, Ciśniańsko-Wetlińskiego, Doliny Sanu, Czarnorzecko-Strzyżowskiego i Pasma Brzanki” (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Koordinacja prac związanych z realizacją i zakończeniem projektu pn. „Opracowanie dokumentacji na potrzeby planów ochrony dla pięciu Parków Krajobrazowych: Jaśliskiego, Ciśniańsko-Wetlińskiego, Doliny Sanu, Czarnorzecko-Strzyżowskiego i Pasma Brzanki” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014 - 2020, Oś priorytetowa IV, Działanie 4,5 Różnorodność biologiczna. Łączne nakłady finansowe na przedmiotowe zadanie wynosi 2 216 631 zł, z tego środki z budżetu Unii Europejskiej – 1 874 786 zł, natomiast środki z budżetu Województwa Podkarpackiego – 341 845 zł.

W ramach realizacji projektu w 2021 r.:

- zwrócono się do dyrekcji RZGW w Rzeszowie z prośbą o udostępnienie danych na temat zabudowy hydrotechnicznej, budowli regulujących i o urządzeniach meliorujących na obszarach parków administrowanych przez Zespół,
- uczestniczono w naradzie z wykonawcą opracowania dokumentacji i przedstawicielami Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie,
- brano udział w telekonferencji w zakresie projektów zapisów dotyczących celów i działań w planach ochrony parków nadzorowanych przez Zespół,
- opracowano do operatów syntezy zestawienia działań realizowanych przez Służby Parku,
- przeprowadzono korektę operatów syntezy dla pięciu parków krajobrazowych administrowanych przez Zespół,
- odebrano III etap prac zgodnie z umową realizacji zamówienia publicznego „Wykonanie i dostarczenie dokumentacji na potrzeby planów ochrony dla pięciu Parków Krajobrazowych: Jaśliskiego, Ciśniańsko-Wetlińskiego, Doliny Sanu, Czarnorzecko-Strzyżowskiego i Pasma Brzanki”,
- uczestniczono w szkoleniu dotyczącym wykorzystania danych systemu informacji geograficznej otrzymanych od Wykonawcy.

Koszt zadania w 2021 roku wyniósł 656 820,00 zł (budżet UE – kwota 558 297 zł, budżet Województwa Podkarpackiego – 98 523 zł).

j) Realizacja projektu: pt. „Opracowanie dokumentacji na potrzeby planów ochrony dla Parków Krajobrazowych: Pogórza Przemyskiego, Gór Słonnych, (2018 – 2021 rok) (realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu)

Projekt zrealizowany w ramach osi Priorytetowej IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, Działanie 4.5 Różnorodność biologiczna, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Cel i planowane efekty: Poprawa ochrony bioróżnorodności podkarpackich parków krajobrazowych poprzez opracowanie dokumentacji dotyczącej zasobów i zagrożeń na potrzeby sporządzenia planów ochrony dla pięciu parków krajobrazowych. Realizacja projektu przyczyniła się pośrednio do zahamowania spadku różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo oraz pozwoliła na zrównoważone korzystanie z zasobów dziedzictwa przyrodniczego.

Przedmiotem projektu było opracowanie dokumentacji dotyczącej zasobów i zagrożeń: tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych i wartości kulturowych na potrzeby opracowania planów ochrony dla pięciu Parków Krajobrazowych: Pogórza Przemyskiego, Gór Słonnych, Południoworostoczańskiego, Puszczy Solskiej i Lasy Janowskie. Dla każdego z w/w parków krajobrazowych zostały przygotowane stosowne operaty, a ponadto został opracowany i wdrożony publiczny system informacji przestrzennej - geoportal, który składa się z portalu mapowego oraz portalu informacyjnego (z informacjami tekstowymi, graficznymi, fotograficznymi) zawierającymi dane na temat elementów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych parków.

Realizator projektu: Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu.

Całkowita wartość projektu po przetargu: 2 339 700,00 zł.
Dofinansowanie (Fundusze Europejskie): 1 980 244,98 zł.
Wkład własny (Województwo Podkarpackie): 359 455,02 zł.
Koszt całkowity projektu obejmuje również działania w pozostałych parkach położonych poza zasięgiem Konwencji Karpackiej.
Okres realizacji projektu: od 24.05.2018 r. do 30.06.2021 r.
Zadania zrealizowane w 2020 r.: Zakończenie i odbiór 1 etapu prac do 20 marca 2020 roku o wartości 1 162 350,00 zł.

k) Realizacja zadań związanych z ochroną innych form ochrony przyrody w granicach parku krajobrazowego (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Ochrona przyrody i walorów krajobrazowych na obszarze parków krajobrazowych prowadzona jest poprzez całoroczne lustracje innych form ochrony przyrody utworzonych w granicach parków krajobrazowych tj.: rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody czy użytki ekologiczne. Podczas lustracji Służba Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie identyfikuje i ocenia istniejące i potencjalne zagrożenia dla podmiotu ochrony. W razie ich wystąpienia wnioskuje do organów sprawujących nadzór nad daną formą ochrony o podjęcie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych prac w celu ochrony podmiotu. Od 1.01.2021 r. do 31.03.2022 r. zlustrowano 49 form ochrony przyrody w tym: rezerwaty przyrody, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, obszary Natura 2000.

l) Realizacja zadania pn. „Odtwarzanie śródleśnych zbiorników wodnych na terenie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego”(realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Ważnym elementem małej retencji na obszarach leśnych są śródleśne oczka wodne, których wody w okresach niedoborów zasilają wody gruntowe przyległych siedlisk. Istotna rola oczek wodnych przejawia się również tym, że stanowią one siedlisko i schronienie dla wielu gatunków roślin i zwierząt, a także są miejscem lęgowym dla wielu gatunków ptaków. W ostatnich dziesięcioleciach degradacja małych zbiorników wodnych obserwowana jest w znacznym nasileniu, stąd ich zachowanie wydaje się być szczególnie ważne. W 2021 r. zrealizowano zadanie, które polegało na modernizacji sześciu śródleśnych zbiorników wodnych położonych na terenie Nadleśnictwa Kołaczyce Leśnictwo Węglówka (oddziały: 78b, 26f, 26d, 25a) znajdujących się na terenie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. W 2022 r. planuje się monitoring oczek. Całkowity koszt zadania wyniósł 30 000,00 zł (WFOŚiGW w Rzeszowie – 25 000,00 zł, środki własne 5 000,00 zł).

m) Kontynuacja zadania - zachowanie różnorodności gatunkowej, ekosystemowej i krajobrazowej w paśmie Durnej i Łopiennika oraz Wołosania poprzez ochronę czynną polan śródleśnych (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Zbiorowiska półnaturalne na przestrzeni 60 lat ulegają gwałtownemu zarastaniu i tracą walor przyrodniczy i krajobrazowy. Z punktu widzenia przyrodniczego zmiana ta powoduje ujednoczenie szaty roślinnej i spadek różnorodności gatunkowej, ekosystemowej i krajobrazowej. Na zarastających polanach dolnoreglowych w paśmie Durnej i Łopiennika oraz Wołosania łącznie stwierdzono 330 cennych gatunków roślin. Dowiedziono, że część polan jest szczególnie cenna, gdyż reprezentują one siedliska związane ze zbiorowiskami wschodniokarpackimi. Zrealizowano zadanie, które polegało na odkrzaczaniu ściany lasu w zasięgu polan, usunięciu nalotów i podrostów z powierzchni polan i łąk, usunięciu pojedynczych drzew lekkonasiennych jak brzoza, osika, wierzba, drzew niebezpiecznych w szczególności przy szlakach turystycznych oraz obumarłych bądź zamierających niestanowiących walorów krajobrazowych w paśmie Durnej, Łopiennika i Wołosania.

Zabiegi objęły również jednokrotne wykoszenie powierzchni bądź fragmentów (koszenie mozaikowe) zgodnie z zaleceniami. Koszt całkowity zadania wyniósł 15 000,00 zł. W 2022 roku planuje się kontynuację zadania na terenie Nadleśnictwa Cisna. Realizacja przedsięwzięcia uzależniona jest od pozyskania dofinansowania od Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie. Planowany koszt całkowity zadania 18 000,00 zł (WFOŚiGW w Rzeszowie – 15 000,00 zł, środki własne 3 000,00 zł).

n) Ochrona czynna stanowiska zimowita jesiennego w Węglówce (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Stanowisko zimowita jesiennego znajduje się w miejscowości Węglówka na terenie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Jego inwentaryzacja rozpoczęła się w 2012 roku, kiedy stwierdzono występowanie rośliny. Po kilku latach obserwacji po uzyskaniu zgody od właściciela działki w 2016 roku po raz pierwszy teren został odstonięty. Wykoszenie stanowiska przyczyniło się do jego znacznego powiększenia. Utrzymanie populacji zimowitu na tym stanowisku wymaga ochrony czynnej polegającej na systematycznym koszeniu łąki, najlepiej pod koniec czerwca, gdyż wtedy są już dojrzałe nasiona zimowitu lub późną jesienią po przekwitnięciu rośliny. W roku 2021 wykonano ogrodzenie stanowiska w celu zabezpieczenia rośliny przed wykopywaniem i zjadaniem cebul przez dziki. Jesienią ubiegłego roku wykoszono i usunięto ściętą biomasę z terenu działki. W roku 2022 r. planuje się dalszy monitoring i ochronę czynną tego stanowiska.

o) Czynna ochrona płazów na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych (realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu)

Działanie realizowane na przełomie maja i kwietnia 2021 r. Celem akcji była ochrona płazów migrujących z miejsca zimowania do miejsca rozrodu. W tym celu w ustalonych wcześniej miejscach na terenie Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego oraz na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych, posadowiono przy drogach tablice informacyjne „Uwaga żaby! Zwolnij”. Ponadto podczas akcji pomagano migrującym płazom przedostać się na drugą stronę jezdni (w kierunku zbiornika wodnego) oraz informowano przejeżdżających kierowców o akcji i konieczności uważnej jazdy. Wszystkie te czynności (połączone z zamieszczaniem informacji o akcji na stronach ZPK w Przemyślu) miały się przyczynić do wsparcia ochrony kilku gatunków płazów.

p) Udział w pracach Zespołów Lokalnej Współpracy w ramach opracowania planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 położonych w granicach parków krajobrazowych (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie, jako partner beneficjenta wiodącego – Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, realizuje projekt nr POIS.02.04.00-00-0193/16, w ramach którego mają powstać plany zadań ochronnych dla 283 obszarów Natura 2000 na terenie całej Polski. Na terenie województwa podkarpackiego projekt obejmuje wykonanie planów zadań ochronnych dla 20 obszarów Natura 2000 w częściach leżących na gruntach poza gruntami Lasów Państwowych. W związku z tym Zespół uczestniczył w 3 spotkaniach powołanych Zespołów Lokalnej Współpracy dla obszarów Natura 2000 – Wisłok Środkowy z Dopływami, Dorzecze Górnego Sanu i Źródlika Wisłoki.

r) Ochrona czynna stanowiska mieczyka dachówkowatego w miejscowości Jabłonki (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

- W 2021 roku na podstawie podpisanego porozumienia z Nadleśnictwem Baligród podjęto działania związane z ochroną czynną stanowiska mieczyka dachówkowatego na terenie Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego. Stanowisko zostało odstonięte poprzez wycięcie rosnących tam dzikich malin i jeżyn, które powodują znaczne zacienienie.

Jesienią wykoszono fragment działki, na której zinwentaryzowano mieczyk dachówkowaty. W roku 2022 roku planuje się monitoring i koszenie po przekwitnięciu rośliny.

s) „Program aktywizacji gospodarczo – turystycznej województwa podkarpackiego poprzez promocję cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów łąkowo – pastwiskowych z zachowaniem bioróżnorodności w oparciu o naturalny wypas zwierząt gospodarskich i owadopylność” („Podkarpacki Naturalny Wypas III”)

Program „Podkarpacki Naturalny Wypas III” jest opracowaniem obejmującym 5 letnie działania w okresie od 2021 do 2025 r. na łączną kwotę nakładów finansowych w wysokości 17,3 mln zł. Źródłami finansowania Programu są środki finansowe budżetu Województwa Podkarpackiego oraz środki planowane do pozyskania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie.

W 2021 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie ogłosił dwa otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych Województwa Podkarpackiego w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w 2021 r. zgodnych z założeniami ww. Programu. Biorąc pod uwagę realizację ważnego dla Województwa zadania służącego ochronie bioróżnorodności, Zarząd w ramach pierwszego konkursu dokonał wyboru ofert i udzielił dotacji o łącznej wartości 3.112.823,28 zł, wszystkim siedmiu podmiotom biorącym udział w konkursie. W skutek realizacji powyższych ofert, łączna powierzchnia terenów łąkowo-pastwiskowych, na których prowadzono wypas wynosiła 15 767,97 ha, natomiast łączna liczba zwierząt gospodarskich biorących udział w wypasie wyniosła - 14 183 szt. (w tym: bydło - 10 131 szt., konie - 465 szt., owce - 2 396 szt., kozy – 547 szt., jeleniowate - 644 szt.).

W ramach drugiego konkursu Zarząd wyłonił oferty i udzielił dotacji o łącznej wartości 119.760,00 zł wszystkim czterem podmiotom biorącym udział w konkursie. W skutek realizacji tych ofert przeprowadzono łącznie 20 działań promocyjnych (szkolenia, konkursy, wydanie publikacji, promocja w mediach oraz internecie, warsztaty, wyjazdy studyjne itp.) oraz szkoleniowo – informacyjnych dotyczących tematyki zachowania różnorodności biologicznej oraz poprawy świadomości ekologicznej społeczeństwa, skierowanych głównie do dzieci, młodzieży, rolników i pszczelarzy. Pozostałe działania w ramach realizacji założeń Programu „Podkarpacki Naturalny Wypas III” to:

- wykonanie materiałów promocyjnych i szkoleniowo-informacyjnych dot. Programu, łączna kwota wydatkowania - 58.680,00 zł,
- kampanie informacyjno – promocyjne oraz szkoleniowo – informacyjne o łącznej kwocie wydatkowania - w tym: przeprowadzenie szkoleń dla rolników, pszczelarzy oraz dzieci, udział w wydarzeniach promocyjnych wojewódzkich i krajowych, – 8.500,00 zł,
- wykonanie zadania pn. „Monitoring przyrodniczy wpływu wypasu zwierząt gospodarskich na ograniczenie występowania Barszczu Sosnowskiego oraz różnorodność biologiczną wybranych terenów łąkowo-pastwiskowych województwa podkarpackiego objętych formami ochrony przyrody”. Zadanie finansowane z budżetu Województwa Podkarpackiego oraz dotacji udzielonej przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie. Koszt wykonania monitoringu wyniósł 28.400,00 zł (w tym: dotacja z WFOŚiGW -22.720,00 zł oraz środki własne - 5.680,00 zł.).

Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie, Uchwałą Nr 378/7574/22 z dnia 12 kwietnia 2022 roku ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Podkarpackiego w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w 2022 roku zgodnych z założeniami Programu "Podkarpacki Naturalny Wypas III".

Na lipiec br. w ramach tego Programu zaplanowano kolejny otwarty konkurs ofert dot. wsparcia procesów i działań zachowujących różnorodność biologiczną oraz poprawy

świadomości ekologicznej społeczeństwa. Planuje się również wykonanie materiałów promocyjnych dot. Programu, kampanie informacyjno-promocyjne, szkoleniowo-informacyjne, działanie pn. „Monitoring przyrodniczy wpływu wypasu zwierząt gospodarskich na ograniczenie występowania barszczu Sosnowskiego oraz różnorodność biologiczną wybranych terenów łąkowo-pastwiskowych województwa podkarpackiego objętych formami ochrony przyrody”.

t) Kampania informacyjno – edukacyjna pn. „Rola pszczół miodnych w zachowaniu bioróżnorodności w rolnictwie” (realizowane przez Samorząd Województwa Podkarpackiego i Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Rzeszowie)

Głównym celem kampanii jest powiększenie bazy pożytków poprzez wprowadzenie do środowiska miododajnych sadzonek drzew i krzewów w naszym województwie oraz poprawa świadomości społecznej poprzez przeprowadzenie szkoleń i konkursów dla pszczelarzy z terenu województwa podkarpackiego. W ramach zadania przeprowadzono następujące działania:

- Konkurs „Najbardziej Aktywne Koło Pszczelarskie” dla pszczelarzy z terenu województwa podkarpackiego. Konkurs rozpoczął się w listopadzie i zakończył w grudniu 2021 r. Laureaci Konkursu otrzymali od Samorządu Województwa Podkarpackiego nagrody główne w formie sprzętu pszczelarskiego przydatnego w prowadzeniu pasieki. Poniesione wydatki na zakup nagród wyniosły 12.000,00 zł.
- „Sadzenie drzew i krzewów miododajnych, sposobem na ochronę bioróżnorodności w województwie podkarpackim”. - współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego oraz z Wojewódzkim Związkiem Pszczelarzy w Rzeszowie. Do współpracy w ramach tego działania zgłosiło się łącznie 98 jednostek samorządowych. Działanie zakończono w listopadzie 2021 r. Jednostkom samorządowym oraz Wojewódzkiemu Związkowi Pszczelarzy w Rzeszowie przekazano łącznie 6 000 sadzonek roślin miododajnych w tym: 3 550 drzew (lipa, klon, akacja), oraz 2 450 krzewów (indygowiec, pęcherznica kalinolistna, świdośliwa, tamaryszek, irga błyszcząca, tawuła szara). Zadanie finansowane z budżetu Województwa Podkarpackiego oraz dotacji udzielonej przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie. Koszt zakupu sadzonek wyniósł 84.000,00 zł (w tym: dotacji z WFOŚiGW - 75.000,00 zł oraz środki własne - 9.000,00 zł.) W ramach tego działania Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale przeprowadził edukację ekologiczną mieszkańców województwa podkarpackiego, polegającą na opracowaniu i publikacji artykułów, wywiadów lub felietonów w czasopiśmie „Podkarpackie Wiadomości Rolnicze” w okresie od września do grudnia 2021 r. oraz zamieszczeniu przygotowanych treści na stronie internetowej Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale. Kwota wydatkowana na przeprowadzenie edukacji ekologicznej wyniosła 6.000,00 zł i została sfinansowana ze środków własnych.

Zadania te stanowią instrument realizacji Strategii rozwoju województwa podkarpackiego – Podkarpackie 2030. Celem realizacji obydwu zadań jest zachowanie różnorodności biologicznej, krajobrazu charakterystycznego dla terenów województwa oraz lepsza ochrona środowiska przyrodniczego bogatego pod względem różnorodnej flory i fauny a także poprawa owadopylności.

W 2022 r. w ramach powyższej kampanii planowany jest konkurs pn. „Najbardziej Aktywne Koło Pszczelarskie” dla pszczelarzy z terenu województwa podkarpackiego (termin realizacji – listopad/grudzień.) oraz kolejne zadanie: sadzenie drzew i krzewów miododajnych sposobem na ochronę bioróżnorodności w województwie podkarpackim.

u) Czynna ochrona nietoperzy w parkach krajobrazowych, administrowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu (2021 rok) (realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu)

Cel projektu: poprawa dobrostanu nietoperzy; inwentaryzacja oraz próba oszacowania populacji na badanych obszarach; ocena potencjału parków krajobrazowych jako ostoi dla gatunków nietoperzy, poszerzenie wiedzy o biologii i behawiorze gatunków.

Koszt projektu: 10 500,00 zł (dotacja z WFOŚiGW w Rzeszowie: 9 450,00 zł, własne środki: 1 050,00 zł). Koszt całkowity obejmujący również działanie w pozostałych parkach położonych poza zasięgiem Konwencji Karpackiej.

W 2021 r. zakupiono budki dla nietoperzy oraz wystosowano pisma do poszczególnych nadleśnictw z prośbą o zgodę i pomoc we wskazaniu miejsc ich zawieszenia.

W ramach czynnej ochrony nietoperzy zawieszono w sumie:

- a) na terenie Nadleśnictwa Krasiczyn – 10 szt. Budek;
- b) na terenie Nadleśnictwa Bircza – 30 szt. Budek.

w) Czynna ochrona nietoperzy w parkach krajobrazowych, administrowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu (2022 rok) (realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu)

Cel projektu: poprawa dobrostanu nietoperzy; inwentaryzacja oraz próba oszacowania populacji na badanych obszarach; ocena potencjału parków krajobrazowych jako ostoi dla gatunków nietoperzy, poszerzenie wiedzy o biologii i behawiorze gatunków.

W ramach czynnej ochrony nietoperzy planuje się zawieszenie:

- a) na terenie Nadleśnictwa Ustrzyki Dolne – 10 szt. budek;
- b) na terenie Nadleśnictwa Dynów – 10 szt. budek;
- c) na terenie Nadleśnictwa Brzozów – 10 szt. budek;

Planowany jest także monitoring zawieszonych budek.

y) Czynna ochrona popielic w parkach krajobrazowych, administrowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu (2021 rok) (realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu)

Cel projektu: poprawa warunków bytowania i rozrodu popielicy szarej, inwentaryzacja i próba oszacowania populacji na badanym obszarze, ustalenie potencjału parków krajobrazowych jako ostoi dla pilchów, poszerzenie wiedzy o biologii i behawiorze gatunków.

Koszt projektu: 12 000,00 zł (dotacja z WFOŚiGW w Rzeszowie: 10 800,00 zł, własne środki: 1 200,00 zł). Koszt całkowity obejmujący również działanie w pozostałych parkach położonych poza zasięgiem Konwencji Karpackiej.

W 2021 r. zakupiono budki dla popielic oraz wystosowano pisma do poszczególnych nadleśnictw z prośbą o zgodę i pomoc we wskazaniu miejsc ich zawieszenia.

W ramach czynnej ochrony popielic zawieszono w sumie:

- a) na terenie Nadleśnictwa Krasiczyn – 10 szt. budek;
- b) na terenie Nadleśnictwa Bircza – 30 szt. budek.

z) Czynna ochrona popielic w parkach krajobrazowych, administrowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu (2021-2022 rok) (realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu)

Cel projektu: poprawa warunków bytowania i rozrodu popielicy szarej, inwentaryzacja i próba oszacowania populacji na badanym obszarze, ustalenie potencjału parków krajobrazowych jako ostoi dla pilchów, poszerzenie wiedzy o biologii i behawiorze gatunków.

W ramach czynnej ochrony popielic planuje się zawieszenie następujących budek:

- a) na terenie Nadleśnictwa Ustrzyki Dolne – 10 szt. budek;
- b) na terenie Nadleśnictwa Dynów – 10 szt. budek;
- c) na terenie Nadleśnictwa Brzozów – 10 szt. budek;

Planowany jest także monitoring zawieszonych budek.

aa) Czynna ochrona owadów zapylających w parkach krajobrazowych, administrowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu (2022-2023 rok) (realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu)

Cel projektu: poprawa warunków bytowania owadów zapylających, inwentaryzacja i próba oszacowania stanu populacji na badanym obszarze, ustalenie potencjału parków krajobrazowych jako ostoi dla owadów zapylających, poszerzenie wiedzy o biologii i behawiorze gatunków.

Koszt projektu: 10 000,00 zł (dotacja z WFOŚiGW w Rzeszowie: 9 000,00 zł, własne środki: 1 000,00 zł). Koszt całkowity obejmujący również działanie w pozostałych parkach położonych poza zasięgiem Konwencji Karpackiej.

Planuje się zakup budek w ilości 100 szt.

bb) Opracowano informacje do realizacji zadania – pn. „Ochrona krajobrazu i zachowanie bioróżnorodności na terenie Jaśliskiego Parku Krajobrazowego” (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Planowane w 2022 r. zadanie polega na zachowaniu różnorodności krajobrazowej i ekosystemowej na obszarze Jaśliskiego Parku Krajobrazowego poprzez:

- usuwanie drzew i krzewów polegające na mechanicznym (pilarką) lub ręcznym usunięciu (wycięciu) samosiewów drzew i krzewów takich gatunków jak: topola osika, wierzba sp., brzoza brodawkowata oraz innych gatunków wymagających takich czynności z ręcznym usunięciem biomasy poza granice dwóch użytków ekologicznych,
- ekstensywne koszenie z usuwaniem biomasy poza granice siedliska, bez użycia ciężkiego sprzętu (ręcznie lub przy użyciu lekkich kosiarek listwowych). Biomasa powstała w wyniku skoszenia będzie wywieziona lub przetransportowana ręcznie poza obszar dwóch użytków ekologicznych.

Realizacja zadania uzależniona jest od pozyskania dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie.

Planowany koszt całkowity zadania to 15 000,00 zł.

cc) Wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych - 2021 r. (realizowane przez Departament Ochrony Środowiska oraz Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego)

Okres realizacji: marzec – październik 2022 r. Dokonano zmiany uchwał w sprawach parków krajobrazowych na terenie województwa podkarpackiego w celu powiązania odstępstwa od zakazu pozyskiwania kopalin z już eksploatowanym złożem a nie z koncesją co umożliwiło zmianę podmiotu dzierżawiącego i eksploatującego to złożo.

dd) Wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych - 2022 r. (realizowane przez Departament Ochrony Środowiska, Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego)

Planowany okres realizacji: marzec – październik 2022 r. Trwa procedura zmiany uchwał w sprawach parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa podkarpackiego w celu umożliwienia lokalizowania oczyszczalni ścieków w dolinach rzecznych.

ee) Projekt INTERREG EUROPA pn. „Zrównoważone obszary chronione jako kluczowa wartość dla dobrobytu człowieka” (realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu)

Planowany okres realizacji: 2022-2025 rok. Celem projektu jest poprawa odporności obszarów chronionych poprzez wzmocnienie powiązań między ochroną różnorodności biologicznej a zdrowiem ludzi, zgodnie z celem Strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej na rok 2030 oraz Europejskiego Zielonego Ładu. Cel ten zostanie osiągnięty

dzięki międzyregionalnym działaniom edukacyjnym w regionach europejskich oraz wymianie najlepszych praktyk i doświadczeń. Projekt będzie składał się z Etapu podstawowego „Wymiana doświadczeń” (3 lata), który będzie poświęcony wymianie i transferowi doświadczeń między uczestniczącymi partnerami, w celu udoskonalania instrumentów polityki, których będzie dotyczył projekt. Faza kontynuacji (1 rok) to faza, w której regiony będą koncentrować się głównie na monitorowaniu rezultatów i wpływu współpracy.

ff) Projekt „Sustainable protected areas as a key value for human well being” („Zrównoważone obszary chronione jako kluczowa wartość dla dobrobytu człowieka”) w ramach Programu INTERREG EUROPA 2021-2027

W związku ogłoszonym naborem na dofinansowanie projektów w ramach INTERREG EUROPA 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna w zakresie Polityki Spójności UE na lata 2021 – 2027, Województwo Podkarpackie aplikuje w projekcie „Sustainable protected areas as a key value for human well-being” („Zrównoważone obszary chronione jako kluczowa wartość dla dobrobytu człowieka”) w charakterze partnera.

Celem projektu jest poprawa odporności obszarów chronionych poprzez wzmocnienie powiązań między ochroną różnorodności biologicznej a zdrowiem ludzi, zgodnie z celem Strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej na rok 2030 oraz Europejskiego Zielonego Ładu. Cel ten zostanie osiągnięty dzięki międzyregionalnym działaniom edukacyjnym w regionach europejskich oraz wymianie najlepszych praktyk i doświadczeń. W realizację projektu, oprócz Departamentu Gospodarki Regionalnej, jest zaangażowany Departament Ochrony Środowiska oraz Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu i Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie.

Prace związane z przygotowaniem i realizacją projektu koordynowane będą przez Dyrektoriat Środowiska Naturalnego Regionalnego Ministerstwa Wody, Rolnictwa, Hodowli, Rybołówstwa i Środowiska Regionu Murcja (Hiszpania) - lidera projektu, przy współpracy następujących partnerów:

- a. Województwo Podkarpackie,
- b. Instytucja Publiczna Zarządzająca Chronionymi Obszarami Przyrodniczymi Okręgu Dubrownik-Neretwa (Chorwacja),
- c. Parks and Wildlife Finland (Metsähallitus) (Finlandia)
- d. Federacja EUROPARC (Niemcy)- (partner doradczy).
- e. Północne i Zachodnie Zgromadzenie Regionalne (Irlandia).

Szczegółowy podział zadań w ramach projektu i ich finansowania określać będzie pozytywnie oceniony, zatwierdzony wniosek aplikacyjny, który złożono 31 maja 2022 r. Projekt przeszedł pozytywnie ocenę formalną.

3. Planowanie przestrzenne.

a) Gromadzenie informacji o wszczynanych oraz zakończonych postępowaniach administracyjnych dotyczących inwestycji planowanych do realizacji na terenie gmin położonych na obszarze parków krajobrazowych nadzorowanych przez Zespół, w celu umożliwienia pełnienia przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie strony w takich postępowaniach (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

1. Gromadzono informacje o wszczynanych oraz zakończonych postępowaniach administracyjnych dotyczących inwestycji planowanych do realizacji na terenie gmin położonych na obszarze parków krajobrazowych nadzorowanych przez Zespół, w celu umożliwienia pełnienia przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie strony w takich postępowaniach.

2. Dokonano dokładnej analizy dokumentacji i śledzono procesy postępowania administracyjnego w sprawie wydania decyzji o warunkach zabudowy oraz inwestycji celu publicznego (281 nowych spraw wszczętych od 1.01.2021 r. do 31.03.2022 r.), w tym z terenu:

- Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny – 209 wniosków,
- Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego – 54 wnioski,
- Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki – 18 wniosków.

b) Realizacja Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad (PSRB) oraz Programu Strategicznego „Błękitny San”

W I połowie 2021 roku prowadzono prace nad przygotowaniem sprawozdań z realizacji w 2020 r. Programów „Błękitny San” i Rozwoju Bieszczad oraz kolejno ich zaopiniowaniem na posiedzeniach Rad Programowych i przyjęciem przez Zarząd Województwa Podkarpackiego. W wyniku tych prac w dniu 5 lipca 2021 r. odbyły się w formule zdalnej posiedzenia Rady Programowej PSBS i Rady Programowej PSRB, podczas których pozytywnie zaopiniowano sprawozdania roczne z realizacji przedmiotowych Programów w 2020 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego dokonał ich przyjęcia uchwałami z dnia 27 lipca 2021 r. Nr 301/5925/21 oraz Nr 301/5924/21. Sprawozdania zostały opracowane według metodologii wskazanej w ekspertyzie pn. „Analiza i ocena systemów monitoringu w Programie Strategicznym „Błękitny San” i Programie Strategicznego Rozwoju Bieszczad oraz opracowanie wskaźników monitoringowych”.

Z uwagi na fakt, iż ww. programy rozwoju stanowią uszczegółowienie założeń Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020, ich okres obowiązywania zakończył się 31 grudnia 2020 roku. Programy nie posiadały własnych budżetów, a tym samym ich realizacja uzależniona była od zdolności aplikacyjnych podmiotów nimi objętych, a także możliwości pozyskania finansowania z zewnętrznych źródeł.

Planuje się w 2022 r. przeprowadzenie ewaluacji ex post PSRB i PSBS, która dostarczy wiedzy nt. efektów oraz obszarów problemowych wdrażania ww. programów. Dokument ten będzie punktem odniesienia przy formułowaniu zapisów nowej edycji przedmiotowych Programów.

c) Opracowanie nowej edycji Programów Strategicznych: „Błękitny San” oraz Rozwoju Bieszczad

Zadania realizowane w roku 2021:

Przyjęta przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Uchwałą Nr XXVII/458/20 z dnia 28 września 2020 r. Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (SRW 2030) zakłada kontynuację Programu Strategicznego „Błękitny San” oraz Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad. Jednocześnie rozszerza ich zasięg terytorialny tj. w PSRB – o gminę Bukowsko, a w PSBS o gminy: Bircza, Bukowsko i Tyrawa Wołoska. Strategia podkreśla, że obszary objęte tymi Programami wymagają szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju.

Przedmiotowe Programy rozwoju służyć mają realizacji SRW 2030, uszczegóławiać jej zapisy w zakresie zapewniającym jak najlepsze wykorzystanie zasobów endogenicznych zlokalizowanych w granicach JST objętych Programami, a ponadto tworzyć warunki do aktywizacji społecznej i gospodarczej w zdiagnozowanych obszarach problemowych z uwzględnieniem specyficznych uwarunkowań rozwojowych tej części regionu. Mając na uwadze powyższe, w obszarze horyzontalnym Terytorialny wymiar Strategii zidentyfikowane zostały dedykowane obszarom programowym kierunki działań: 7.3.2. Rozwój i wspieranie obszaru Bieszczad oraz 7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”.

Proponowany zakres tematyczny dla nowego PSRB to:

- przedsiębiorczość;
- infrastruktura drogowa;

- turystyka;
- kapitał ludzki i społeczny;
- wypełnienie luk infrastrukturalnych w zakresie dostępności przestrzennej i cyfrowej + interwencja kryzysowa (GOPR, WOPR).

Proponowany zakres tematyczny dla nowego PSBS to:

- gospodarka wodna i ściekowa wraz z zachowaniem bioróżnorodności przyrodniczej i krajobrazowej poprzez poprawę stanu systemu wodno-kanalizacyjnego oraz składowania odpadów;
- infrastruktura umożliwiająca turystyczne wykorzystanie walorów rzeki San – turystyka wodna i zagospodarowanie brzegów rzeki;
- ochrona przeciwpowodziowa i programy małej retencji.

Uwzględniając potrzebę operacjonalizacji zapisów SRW 2030, w 2021 roku przygotowane zostały w ramach zadań zleconych przez Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie: Diagnoza do Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad oraz Studium możliwości zagospodarowania oraz wykorzystania obszaru wzdłuż rzeki San. Dokumenty te stanowią punkt wyjścia dla prac zmierzających do sformułowania części kierunkowej i operacyjnej nowych Programów. Dodatkowo, czyniono starania aby wsparcie realizacji przyszłych Programów uwzględnione zostało w zapisach i preferencjach regionalnego programu operacyjnego – Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027.

Zadania zaplanowane w 2022 roku:

W 2022 roku planuje się dalsze prace (wybór eksperta, powołanie Zespołów ds. opracowania PSRB i PSBS, konsultacje itp.) zmierzające do przygotowania nowych edycji przedmiotowych Programów.

d) Audyt Krajobrazowy Województwa Podkarpackiego

Wyniki audytu w postaci rekomendacji i wniosków (zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) będą wiążące przy sporządzaniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa, jak również przy sporządzaniu gminnych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Rozpoczęcie prac: Uchwała Nr 32/827/19 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z 26 marca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu „Audytu krajobrazowego województwa podkarpackiego” oraz wyznaczenia jednostki odpowiedzialnej za wykonanie zadania.

W 2021 roku:

- Prowadzono prace w zakresie przygotowania Kart Charakterystyki Krajobrazu (załącznik nr 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych);
- Wykonano połączenia danych z zakresu:
  - cech analitycznych kulturowych krajobrazów;
  - cech analitycznych przyrodniczych krajobrazów w zakresie pokrycia terenu;
  - cech analitycznych przyrodniczych w zakresie obszarów chronionych i ochrony gatunkowej dla wskaźników A1a i A1b.
- Dokonano weryfikacji cech analitycznych przyrodniczych w zakresie Bieszczadzkiego i Magurskiego Parku Narodowego dla wskaźników A1a, A1b i A3.
- Prowadzono prace w zakresie sposobu oceny zidentyfikowanych krajobrazów (załącznik nr 4 do rozporządzenia).
- Rozpoczęto prace w zakresie sposobu wskazania krajobrazów priorytetowych (załącznik nr 5 do rozporządzenia).
- Weryfikowano przebieg granic krajobrazów w zakresie zgodności z przebiegiem granic obszarów chronionych.
- Przygotowano dane przestrzenne w zakresie obszarów z listy światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO, pomników historii i parków kulturowych.

- Zweryfikowano przebieg granic krajobrazów w zakresie zgodności z przebiegiem granic nowych obszarów chronionych (Obszar UNESCO Lasy Bieszczadzkie i rezerwat przyrody Przystup).
- Przeprowadzono weryfikację przebiegu granic krajobrazów na stykach sąsiadujących ze sobą mezoregionów.
- Opracowano tekst i część graficzną wyników podziału.
- Przedstawiono Informację o stanie zaawansowania prac nad audytem krajobrazowym na posiedzeniu Komisji Rolnictwa, Rozwoju Obszarów wiejskich i Ochrony Środowiska oraz Komisji Karpackiej Sejmiku Województwa Podkarpackiego w dniu 21 października 2021 r.
- Uczestniczono on-line w warsztatach GDOŚ w sprawie postępów prac nad audytami krajobrazowymi w dniu 19 listopada 2021 r.
- Uczestniczono w procesie legislacyjnym dotyczącym zmiany rozporządzenia w sprawie audytów krajobrazowych.

Zadania zaplanowane w 2022 roku:

- Kontynuacja prac w zakresie przygotowania Kart Charakterystyki Krajobrazu. Wykonano weryfikację cech analitycznych przyrodniczych w zakresie wskaźników A1a, A1d, A1f (zagęszczenie na powierzchni krajobrazu pomników przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych), A2a (pojedyncze obiekty geologiczne i geomorfologiczne), A2b (zbiorniki wodne naturalne i sztuczne), A3 (scalenie leśnych baz danych, nadanie oznaczeń na potrzeby audytu).
- Kontynuacja prac w zakresie sposobu oceny zidentyfikowanych krajobrazów (załącznik nr 4 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych).
- Opracowanie tekstu i części graficznej wyników podziału.

e) Przygraniczny Obszar Funkcjonalny – studium uwarunkowań rozwoju pod kątem potencjału społeczno-gospodarczego

Przygraniczny Obszar Funkcjonalny to obszar wyodrębniony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030. Obejmuje południową i wschodnią część województwa podkarpackiego, tj. 68 gmin, w tym gminy znajdujące się w zakresie zastosowania Konwencji Karpackiej w Województwie Podkarpackim, tj.: gminy wiejskie: Baligród, Besko, Bircza, Bukowsko, Brzyska, Chorkówka, Cisna, Czarna (powiat bieszczadzki), Dębowiec, Dydnia, Fredropol, Jasło, Jaśliska, Komańcza, Korczyna, Krasiczyn, Krempna, Krościenko Wyżne, Krzywcza, Laszki, Lubaczów, Lutowiska, Miejsce Piastowe, Nowy Żmigród, Olszanica, Osiek Jasielski, Przemyśl, Sanok, Skołyszyn, Solina, Tarnowiec, Tyrawa Wołoska, Wojaszówka, Zarszyn; gminy miejsko-wiejskie: Dubiecko (od 1 stycznia 2021 r.), Dukla, Iwonicz-Zdrój, Jedlicze, Kołaczyce, Lesko, Rymanów, Ustrzyki Dolne, Zagórz oraz gminy miejskie: Jasło, Krosno, Przemyśl, Sanok. Jednostki te charakteryzują się odpowiednim potencjałem społeczno-gospodarczym i kulturowym, sprzyjającym rozwijaniu już istniejących i powstawaniu nowych inicjatyw społeczno-gospodarczych. Cechuje je wspólna potrzeba wspierania lokalnych procesów rozwojowych oraz konieczność wyznaczania, niekiedy alternatywnych, kierunków ich rozwoju.

f) Raport za lata 2019-2020 z wykonania Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2017-2019 z perspektywą do 2023 r.

W roku 2021 w ramach powyższego Raportu m. in.:

- Przeanalizowano przepisy prawne w aspekcie zmian istotnych dla treści Raportu.
- Przeanalizowano krajowe i regionalne dokumenty strategiczne i programowe w zakresie ich aktualności, dostępne projekty nowych programów, sprawozdania i raporty z realizacji krajowych oraz regionalnych programów i planów istotnych dla treści Raportu.

- Zebrano aktualnie dostępne dane statystyczne za rok 2019 i rok 2020 publikowane przez GUS oraz dane i informacje udostępniane na stronach BIP przez organy administracji i jednostki realizujące Program. Wyniki zebrano w formie tabeli wskaźników realizacji celów zapisanych w Programie.
- Opracowano i skierowano do departamentów Urzędu Marszałkowskiego, powiatów i instytucji realizujących Program, ankiety lub pisma w zakresie stanu realizacji zadań określonych w Programie. Przesłano pisma do instytucji dysponujących danymi koniecznymi do oceny stanu realizacji zadań zapisanych w Programie (np. NFOŚiGW, WFOŚiGW, GDOŚ). Przeanalizowano zakres uzyskanych informacji w aspekcie ich przydatności w Raporcie i konieczności ich agregacji, a także uzyskania niezbędnych wyjaśnień lub uzupełnienia materiałów.
- Pozyskiwano informacje z oficjalnych stron internetowych instytucji dysponujących danymi lub raportami, sprawozdaniem, które zostały uwzględnione w Raporcie (np. GIOŚ). Dokonano segregacji i agregacji zebranych informacji w aspekcie ich uwzględnienia i przyporządkowania do 10 dziedzin środowiska określonych w Programie.
- Opracowano nową strukturę dokumentu pod kątem ułatwienia dostępności, w tym zmiana struktury tekstu i tabel, sporządzenie tekstów alternatywnych.
- Uwzględniono w Raporcie aktualnie dostępne sprawozdania i raporty z realizacji krajowych oraz regionalnych programów i planów.
- Dokonano oceny stanu realizacji zadań (własnych i monitorowanych) realizujących cele przyjęte w Programie.
- Zebrano i zaktualizowano dane niezbędne do oceny stanu realizacji celów interwencji na podstawie wskaźników przyjętych w Programie.
- Opracowano projekt Raportu w nowym układzie, w tym tekst zawierający streszczenie, ocenę realizacji celów interwencji i realizujących ich zadań.
- Przygotowano pisma do właściwych instytucji o udostępnienie danych dotyczących stanu jednolitych części wód powierzchniowych z terenu województwa podkarpackiego za rok 2020. Uzyskane informacje wykorzystano w projekcie dokumentu.
- W projekcie Raportu uwzględniono uwagi przekazane przez Departament Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego.
- Wykonano poprawki edytorskie. Raport zawiera 11 tabel z oceną wskaźnikową celów interwencji oraz ocenę 142 zadań przyjętych w Programie, 14 rysunków ilustrujących głównie rejony koncentracji obszarów problemowych w ochronie środowiska województwa oraz 3 wykresy.
- Raport został przyjęty przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w dniu 8 lutego 2022 r. uchwałą Nr 356/7169/22.

4. Zrównoważone i zintegrowane zarządzanie wodami dorzecznymi.

a) Udział w I spotkaniu w sprawie utworzenia Lokalnego Partnerstwa ds. wody dla powiatu krośnieńskiego (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Jaśliski Park Krajobrazowy i Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy. Z inicjatywy Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale odbyło się I spotkanie w ramach Lokalnego Partnerstwa ds. wody dla powiatu krośnieńskiego. Głównym celem projektu jest zastosowanie podejścia terytorialnego dla łagodzenia problemów związanych z zarządzaniem wodą na obszarach wiejskich. Jego istota polega na stworzeniu płaszczyzny współpracy pomiędzy istotnymi podmiotami mającymi wpływ w tym zakresie, poprzez utworzenie lokalnych partnerstw do spraw wody. Jako obszar działania LPW przyjęto powiat reprezentowany przez podmioty działające na jego terenie.

b) Udział w konsultacjach społecznych projektów drugiej aktualizacji planów gospodarowania wodami IIaPGW.

W trakcie konsultacji przedstawiono zestawy działań zaprojektowanych dla omawianych obszarów dorzeczy, regionów wodnych w podziale na poszczególne kategorie wód. Informacja o liczbie działań, podmiotach odpowiedzialnych, kosztach i harmonogramie wdrożenia w odniesieniu do omawianych obszarów dorzeczy. Zaprezentowano zestawy działań zaplanowane do realizacji na obszarze dorzecza Wisły, regionu wodnego Górnej-Wschodniej Wisły, obszaru dorzecza Dniestru.

c) Projekt „Mniejsze drogi wodne dla zrównoważonego rozwoju lokalnego i jakości życia Europy Centralnej” (w ramach Programu INTERREG EUROPA ŚRODKOWA 2021- 2027)

Województwo Podkarpackie aplikuje w projekcie „Mniejsze drogi wodne dla zrównoważonego rozwoju lokalnego i jakości życia Europy Centralnej” w charakterze partnera (w ramach priorytetu 2 Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej, cel szczegółowy 2.4 Ochrona środowiska Programu INTERREG EUROPA ŚRODKOWA 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna w zakresie Polityki Spójności UE na lata 2021 – 2027).

Celem projektu jest promocja i zrównoważona eksploatacja drugorzędnych dróg wodnych, mniejszych rzek i kanałów pomocniczych w celu pobudzenia lokalnego rozwoju opartego na bliskości, lokalnym środowisku i jego unikalnych cechach, w tym rozwój turystyki zrównoważonej. Projekt zwraca uwagę na potencjał mniejszych rzek i drugorzędnych dróg wodnych, promując możliwości ich zrównoważonej ochrony i waloryzacji.

Projekt realizowany będzie w okresie 2023 r. - 2025 r.

Prace związane z przygotowaniem i realizacją projektu koordynowane będą przez Konsorcjum East Ticino Villoresi (Włochy) – lidera projektu przy współpracy następujących partnerów:

- a. Miasto Mediolan (Włochy),
- b. Województwo Podkarpackie,
- c. Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna,
- d. EUWT Rába - Duna – Vág (Słowacja/Węgry),
- e. Agencja Rozwoju Regionalnego Sinergija (Słowenia),
- f. Slovak House of Centrope (Słowacja),
- g. Public Institution for the Development of the Medimurje County REDEA (Chorwacja),
- h. Ifuplan Institute for Environmental Planning and Spatial Development (Niemcy),
- i. Miasto Beltinici (Słowenia),
- j. Research Burgenland (Austria).

Projekt pozytywnie przeszedł ocenę formalną i jest obecnie w trakcie oceny merytorycznej. Wyniki naboru spodziewane są pod koniec 2022 r.

5. Zrównoważone rolnictwo i leśnictwo.

Brak podejmowanych działań przez departamenty/biura Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego oraz Wojewódzkich Samorządowych Jednostek Organizacyjnych, które wpisują się w ten obszar tematyczny Konwencji Karpackiej.

6. Zrównoważony transport i infrastruktura.

a) Przebudowa/rozbudowa DW 895 na odcinku Solina - Myczków i DW 894 na odcinku Hoczew – Polańczyk, realizowane/planowane do zakończenia w 2022/2023 r. w ramach RPO WP 2014 – 2020 (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Przebudowa/rozbudowa drogi wojewódzkiej po istniejącym śladzie w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Zadanie podzielone na 2 etapy:

Etap - I (Solina - Myczków).

Długość 6,24 km.

Lata realizacji: 2018 – 2022.

Umowa o dofinansowanie projektu: 53 400 000,00 zł, EFRR: 45 323 050,15 zł.

Budżet Województwa: 8 076 949,85 zł.

Etap - II (Hoczew - Polańczyk).

Długość 11,05 km.

Lata realizacji: 2018 – 2022.

Umowa o dofinansowanie projektu: 68 773 121,85 zł, w tym: EFRR: 58 426 102,64 zł.

Budżet Województwa - 10 347 019,21 zł.

b) Budowa drogi wojewódzkiej nr 886 na odcinku pomiędzy planowaną obwodnicą miasta Sanoka a drogą krajową nr 28 realizowane planowane do zakończenia w 2022/2023 r. w ramach RPO WP 2014 – 2020 (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa nowego odcinka drogi wojewódzkiej w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego
Długość odcinka 1,4 km.

Lata realizacji: 2016 – 2023.

Umowa o dofinansowanie projektu: 24 513 496,65 zł, EFRR: 20 600 549,52 zł.

Budżet województwa: 3 912 947,13 zł.

c) Budowa obwodnicy Tyczyna w ciągu DW 878 (realizowane/planowane do realizacji w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg)

W grudniu 2021 r. Samorząd Województwa Podkarpackiego otrzymał dofinansowanie.

Zakładany okres realizacji robót: 2022 r. – 2026 r.

Szacunkowa wartość: 22 400 000,00 zł.

Dofinansowanie z budżetu państwa: 15 680 000,00 zł (70%).

d) Budowa obwodnicy Leska w ciągu DW 894 od DK 84 w m. Lesko/Postołów do DW 894 w m. Huzele (realizowane/planowane do realizacji w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg)

W grudniu 2021 r. Samorząd Województwa Podkarpackiego otrzymał dofinansowanie.

Zakładany okres realizacji w formule „projektuj i wybuduj” 2022 r. – 2026r.

Szacunkowa wartość: 182 000 000,00 zł.

Dofinansowanie z budżetu państwa: 100 000 000,00 zł.

e) Likwidacja szkód powodziowych na drogach wojewódzkich Nr 835, 881, 884, 991, 992, 988, 990, 989, 993, 864, 865, 878, 866, 867, 877, 886, 887, 889, 897, 890, 896, 895, 894, 892, 893 oraz obiektach mostowych i kładkach, polegająca na: przebudowie uszkodzonych nawierzchni, systemów odwodnienia, poboczy i skarp, umocnieniu brzegów oraz uszkodzonych przyczółków i stożków (realizowane/planowane do realizacji w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych)

Województwo Podkarpackie w ramach programu (wyniki 31 marca 2021 r.) otrzymało dofinansowanie.

Lata realizacji: 2020 – 2022.

Dofinansowanie: 100 000 000,00 zł.

Szacowany koszt inwestycji wg Województwa Podkarpackiego: 114 479 000,00 zł.

Zadanie w trakcie realizacji.

f) Rozbudowa skrzyżowania dróg wojewódzkich Nr 893 Hoczew – Cisna i Nr 897 Tylawa – Cisna – Wołosate - granica państwa, polegająca na budowie ronda wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, budowlami i urządzeniami budowlanymi w miejscowości Cisna (Poprawa funkcjonalności dróg wojewódzkich Województwa Podkarpackiego na terenie powiatu bieszczadzkiego i leskiego wraz z poprawą udostępnienia wizualnego Bieszczadów - podzadanie zrealizowane w 2021 roku - dotacja rezerwy celowej budżetu państwa). Podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich

Działanie: Rozbudowa skrzyżowania. Cel: Poprawa funkcjonalności dróg wojewódzkich oraz zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu ruchu drogowego. Zadanie zrealizowane w 2021 roku. Wartość zadania: 2 579 739,84, dotacja z budżetu państwa 1 959 238,00 zł, udział budżetu Województwa 620 501,84 zł.

g) Odnowa drogi wojewódzkiej Nr 835 w m. Dynów (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, M. Dynów, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Odnowa drogi wojewódzkiej Nr 835 w m. Dynów wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 461 236,69 zł. Udział Województwa 421 293,59 zł, udział Gminy 39 943,10 zł. Odnowiono 1 235 mb drogi.

h) Odnowa drogi wojewódzkiej Nr 896 w m. Rabe (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Czarna)

Odnowa drogi wojewódzkiej Nr 896 w m. Rabe wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 425 000,00 zł. Udział Województwa 400 000,00 zł, udział Gminy 25 000,00 zł. Odnowiono 836 mb drogi.

i) Odnowa drogi wojewódzkiej Nr 988 w m. Wiśniowa (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Wiśniowa, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Odnowa drogi wojewódzkiej Nr 988 w m. Wiśniowa wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 329 998,66 zł. Udział Województwa 299 998,66 zł, udział Gminy 30 000,00 zł. Odnowiono 544 mb drogi.

j) Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 991 w m. Węglówka (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Korczyzna, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 991 w m. Węglówka wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 253 718,25 zł. Udział Województwa 235 069,96 zł, udział Gminy 18 648,29 zł. Przebudowano 300 mb drogi.

k) Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 835 w m. Jawornik Przedmieście (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Jawornik Polski, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 991 w m. Węglówka wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 384 328,62 zł. Udział Województwa 307 462,90 zł, udział Gminy 76 865,72 zł. Przebudowano 434 mb drogi.

l) Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 835 w m. Szklary (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 835 w m. Szklary wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 153 726,46 zł. Udział Województwa 153 726,46 zł. Przebudowano 250 mb drogi.

m) Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 897 w m. Żubracze (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Cisna, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 897 w m. Cisna wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 540 436,48 zł. Udział Województwa 490 436,48 zł, udział Gminy 50 000,00 zł. Przebudowano 1 000 mb drogi.

n) Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 889 w m. Nadolany (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Bukowsko, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 889 w m. Nadolany wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 403 791,51 zł. Udział Województwa 293 839,08 zł, udział Gminy 109 952,43 zł. Przebudowano 925 mb drogi.

o) Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 887 w m. Trześniów (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Haczów Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 887 w m. Trześniów wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 432 792,12 zł. Udział Województwa 302 867,93 zł, udział Gminy 129 924,19 zł. Przebudowano 870 mb drogi.

p) Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 986 w m. Wiśniowa - Szufnarowa (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Wiśniowa, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 986 w m. Wiśniowa - Szufnarowa wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 175 489,02 zł. Udział Województwa 120 069,59 zł, udział Gminy 55 419,43 zł. Wykonano zatokę autobusową.

r) Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 886 w m. Stara Wieś (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Brzozów, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 886 w m. Stara Wieś wykonany w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 134 853,15 zł. Udział Województwa 67 426,57 zł, udział Gminy 67 426,58 zł. Wyremontowano 562 mb chodnika.

s) Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 886 w m. Jurowce (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 886 w m. Jurowce wykonany w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 74 399,18 zł. Udział Województwa 74 399,18 zł. Wyremontowano 158 mb chodnika.

t) Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 896 w m. Ustrzyki Dolne (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Ustrzyki Dolne, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 896 w m. Ustrzyki Dolne wykonany w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 249 982,00 zł. Udział Województwa 147 481,52 zł, udział Gminy 102 500,00 zł. Wyremontowano 1 528 mb chodnika.

u) Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 884 w m. Przedmieście Dubieckie (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Przedmieście Dubieckie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 884 w m. Przedmieście Dubieckie wykonany w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 126 070,82 zł. Udział Województwa 66 070,82 zł, udział Gminy 60 000,00 zł. Wyremontowano 502 mb chodnika.

w) Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 884 w m. Bachorz (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Dynów, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Remont chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 884 w m. Bachorz wykonany w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie wykonane w 2021 roku. Wartość zadania 47 480,46 zł. Udział Województwa 23 740,23 zł, udział Gminy 23 740,23 zł. Wyremontowano 274 mb chodnika.

y) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 988 w m. Frysztak, Pułanki (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Frysztak, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 988 m. Frysztak, Pułanki wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 285 962 zł. Udział Województwa 170 962 zł, udział Gminy 115 000 zł. Wybudowano 72 mb chodnika.

z) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 893 w m. Hoczew (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Lesko, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 893 w m. Hoczew wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 460 498. Udział Województwa 290 498 zł, udział Gminy 170 000 zł. Wybudowano 202 mb chodnika.

aa) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 887 w m. Turze Pole (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Brzozów, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 887 m. Turze Pole wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 255 381 zł. Udział Województwa 85 381 zł, udział Gminy 170 000 zł. Wybudowano 191 mb chodnika.

bb) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 887 w m. Humniska (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Brzozów, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 887 m. Humniska wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 244 768 zł. Udział Województwa 85 000 zł, udział Gminy 159 768 zł. Wybudowano 130 mb chodnika.

cc) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 835 w m. Krzemienna (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Dydnia, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 835 m. Krzemienna wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 578 541 zł. Udział Województwa 170 000 zł, udział Gminy 408 541 zł. Wybudowano 462 mb chodnika.

dd) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 835 w m. Manasterz (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Jawornik Polski, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 835 m. Jawornik Polski wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 576 572 zł. Udział Województwa 273 286 zł, udział Gminy 303 286 zł. Wybudowano 339 mb chodnika.

ee) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 887 w m. Królik Polski (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Rymanów, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 887 m. Królik Polski wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 904 913 zł. Udział Województwa 170 000 zł, udział Gminy 734 913 zł. Wybudowano 523 mb chodnika.

ff) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 885 w m. Nehrybka (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Przemyśl, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 885 m. Nehrybka wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 218 332 zł. Udział Województwa 115 978 zł, udział Gminy 102 354 zł. Wybudowano 145,59 mb chodnika.

gg) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 896 w m. Hoszów (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Ustrzyki Dolne, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 896 m. Hoszów wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 264 838 zł. Udział Województwa 127 183 zł, udział Gminy 137 655 zł. Wybudowano 75 mb chodnika.

hh) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 986 w m. Glinik (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Wielopole Skrzyńskie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 986 m. Glinik wykonywana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie planowane do zakończenia w 2021 roku. Wartość zadania 522 200 zł. Udział Województwa 310 000 zł, udział Gminy 212 200 zł. Wybudowano 402 mb chodnika.

ii) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 992 w m. Zarzecze (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Dębowiec, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 992 m. Zarzecze wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 331 927 zł. Udział Województwa 165 964 zł, udział Gminy 165 964 zł. Wybudowano 225 mb chodnika.

jj) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 886 w m. Jurowce (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Sanok, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 886 m. Jurowce wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 199 789 zł. Udział Województwa 99 890 zł, udział Gminy 99 899 zł. Wybudowano 238 mb chodnika.

kk) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 988 w m. Wiśniowa (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Wiśniowa, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 988 w m. Wiśniowa wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 129 994 zł. Udział Województwa 79 994 zł, udział Gminy 50 000 zł. Wybudowano 113 mb chodnika.

ll) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 988 w m. Dobrzechów (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Strzyżów, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 988 w m. Dobrzechów wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 250 969 zł. Udział Województwa 125 485 zł, udział Gminy 125 485 zł. Wybudowano 148 mb chodnika.

mm) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 878 w m. Borek Stary (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Tyczyn, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 878 Borek Stary wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 638 247 zł. Udział Województwa 274 422 zł, udział Gminy 363 826 zł. Wybudowano 366 mb chodnika.

nn) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 990 m. Wojaszówka (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Wojaszówka, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 990 m. Wojaszówka wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 199 300 zł. Udział Województwa 99 650 zł, udział Gminy 99 650 zł. Wybudowano 196 mb chodnika.

oo) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 887 m. Jasionów (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Haczów, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 887 m. Jasionów wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie planowane do zakończenia w 2021 roku. Wartość zadania 283 910 zł. Udział Województwa 169 949 zł, udział Gminy 113 961 zł. Wybudowano 251 mb chodnika.

pp) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 991 m. Krasna (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Korczyna, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 991 m. Krasna wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 252 321 zł. Udział Województwa 120 000 zł, udział Gminy 132 321 zł. Wybudowano 115 mb chodnika.

rr) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 991 m. Czarnorzeki (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Korczyna, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 991 m. Czarnorzeki wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 119 746 zł. Udział Województwa 79 746 zł, udział Gminy 40 000 zł. Wybudowano 123 mb chodnika.

ss) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 889 m. Nadolany (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Bukowsko, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 889 m. Nadolany wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 266 024 zł. Udział Województwa 154 024 zł, udział Gminy 112 000 zł. Wybudowano 65,6 mb chodnika.

tt) Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 893 m. Łączki (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, G. Lesko, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich)

Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 893 m. Łączki wykonana w celu usprawnienia układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zadanie zakończone w 2021 roku. Wartość zadania 334 379 zł. Udział Województwa 167 189 zł, udział Gminy 167 189 zł. Wybudowano 245 mb chodnika.

uu) Budowa nowego odcinka drogi wojewódzkiej nr 992 Jasło - Zarzecze - Nowy Żmigród - Kąty - Krempna - Świątkowa Mała - Grab - Granica Państwa w m. Jasło, realizowane w ramach INTERREG Polska - Słowacja 2014-2020 (podmioty zaangażowane w realizację: Województwo Podkarpackie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich, M. Jasło, Powiat Jasielski)

Inwestycja realizowana w ramach zadania "Poprawa połączeń komunikacyjnych powiatów jasielskiego, bardejowskiego, i świdnickiego z korytarzami TEN-T".

Długość: 2,1 km.

Lata realizacji: 2018 -2021.

Całkowita wartość projektu 33 045 556 zł. Dotacja M. Jasło 4 190 000,00 zł. Dotacja Powiat Jasielski 2 246 582,00 zł, środki EFRR 16 067 971,00 zł (INTERREG V-A Polska Słowacja), Województwo Podkarpackie 10 541 003,00 zł.

ww) Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 993 Gorlice-Nowy Żmigród-Dukla na odc. Pielgrzymka-Nowy Żmigród w ramach projektu Modernizacja połączeń komunikacyjnych w rejonie Svidnik, Stropkov i Jasło (realizowane w ramach INTERREG Polska -Słowacja 2014-2020)

Inwestycja realizowana w ramach zadania: INTERREG Polska - Słowacja na lata 2014 - 2020. Inwestycja zlokalizowana jest w województwie podkarpackim, powiat: jasielski, w miejscowościach: Pielgrzymka, Samokłeski; na terenie gminy: Osiek Jasielski, Mytarz, Nowy Żmigród. Celem głównym jest poprawa mobilności transgranicznej, ukierunkowanej na poprawę komunikacji na polsko – słowackim obszarze transgranicznym, łącznie z ułatwieniem dostępu do obszaru transgranicznego oraz połączenie z siecią TEN-T po stronie słowackiej (D1, E371) oraz po stronie polskiej (DK 28, DK73, A4, S19). Lata realizacji 2020-2022. Umowa o dofinansowanie Projektu PLSK.02.01.00-SK-0200/19-00 z dnia 19 marca 2020 r. na kwotę 5 246 906,86 euro; EFRR- 3 249 440,86 euro, budżet Województwa- 573 430,74 euro.

yy) Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 885 Przemyśl - Hermanowice - granica państwa w km 3+642 - 10+257 (realizowane w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020)

Inwestycja realizowana w ramach zadania "Rozbudowa/przebudowa drogi wojewódzkiej nr 885 Przemyśl - Hermanowice - granica państwa w km 3+642 - 10+257 "Extension / rebuilding of the regional road No 885 Przemysl - Hermanowice - State Border in km 3+642 - 10+257" - LIP885 - LIP/0001". Zakres rzeczowy zadania: poprawa parametrów technicznych drogi - spełniających wymagania klasy Z/G, wyburzenie i zbudowanie dwóch mostów, dostosowując je do obciążenia klasy A, burzenie i budowa przepustów, budowa/przebudowa skrzyżowania z drogami gminnymi i powiatowymi, odcinki dróg/ulic, budowa dodatkowej jezdni - serwisowej, budowa chodników, ścieżek rowerowych i urządzeń bezpieczeństwa drogowego, budowa odcinka pięciopasmowego o długości 0,5 km dla przejścia granicznego, przedłużenie 155 m drogi lokalnej , budowa pętli autobusowej. Lider – PZDW w Rzeszowie, Partner - Lwowska Obwodowa Administracja Państwowa. Lata realizacji: 2017-2021 Całkowita wartość Projektu - 7 500 000,00 Euro (31 500 000,00 zł). Dofinansowanie 6 750 000,00 Euro (28 350 000,00 zł).

zz) Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 893 Lesko – Baligród – Cisna od km 29+021.55 do km 29+174.98 polegająca na budowie mostu na cieku bez nazwy wraz z przebudową/rozbudową dojazdów, oraz rozbiórką i budową/przebudową niezbędnej infrastruktury technicznej, budowli i urządzeń budowlanych w m. Jabłonki (umowa z Nadleśnictwem Baligród, 2021 r.)

Wartość zadania: 4 030 328,38 zł

Środki dotacji lasów: most na cieku bez nazwy w m. Jabłonki od km 29+021.55 do km 29+174.98 – 100 000 zł

Zabezpieczone środki Województwa: 2 000 000 zł

aaa) Zaprojektowanie i wykonanie remontu mostu przez potok Żukra w miejscowości Jabłonki w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 893 Lesko – Cisna w km 28+476 (umowa z Nadleśnictwem Baligród, 2021 r.)

Wartość zadania: 822 255,00 zł.

Środki dotacji lasów: most przez potok Żukra w m. Jabłonki w km 28+476 - 100 000,00 zł.
Zabezpieczone środki Województwa: 5 258 000,00 zł.

bbb) Remont mostu przez rzekę San w miejscowości Huzele w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 893 Lesko – Cisna w km 0+717 – II etap (umowa z Nadleśnictwem Lesko, 2021 r.)

Wartość zadania: 3 653 791,65 zł.

Środki dotacji lasów: most przez rzekę San w m. Huzele w km 0+717 - 100 000,00 zł.
Zabezpieczone środki Województwa: 5 258 000,00 zł.

ccc) Remont mostu w miejscowości Bukowiec przez rz. Solinka w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 894 Lesko – Hoczew – Czarna w km 28+611 (umowa z Nadleśnictwem Baligród, 2022 r.)

Środki dotacji lasów: most w m. Bukowiec przez rz. Solinka w km 28+611 - 100 000,00 zł.
Zabezpieczone środki Województwa: 7 455 000,00 zł.

ddd) Remont mostu w miejscowości Zahoczewie przez potok bez nazwy w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 893 Lesko – Cisna w km 12+723 (umowa z Nadleśnictwem Lesko, 2022 r.)

Środki dotacji lasów: most w m. Zahoczewie przez potok bez nazwy w km 12+723 - 100 000,00 zł.
Zabezpieczone środki Województwa: 7 455 000,00 zł.

eee) Remont mostu w miejscowości Wisłok Wielki przez potok Wisłok w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 897 Tylawa – Wołosate w km 25+993 (umowa z Nadleśnictwem Rymanów, 2022 r.)

Środki dotacji lasów: most w m. Wisłok Wielki przez potok Wisłok w km 25+993 - 50 000,00 zł.
Zabezpieczone środki Województwa: 7 455 000,00 zł.

fff) Remont mostu w miejscowości Wisłok Wielki przez potok Wisłok w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 897 Tylawa – Wołosate w km 27+353 (umowa z Nadleśnictwem Rymanów, 2022 r.)

Środki dotacji lasów: most w m. Wisłok Wielki przez potok Wisłok w km 27+353 - 50 000,00 zł.
Zabezpieczone środki Województwa: 7 455 000,00 zł.

ggg) Remont mostu w miejscowości Wydrne przez potok Czarny w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 894 Lesko – Hoczew – Czarna w km 41+540 (umowa z Nadleśnictwem Lutowiska, 2022 r.)

Środki dotacji lasów: most w m. Wydrne przez potok Czarny w km 41+5403 - 100 000,00 zł.
Zabezpieczone środki Województwa: 7 455 000,00 zł.

hhh) Projekt pod nazwą: „Zapewnienie wszechobecnej usługi mobilności dla wiejskich i peryferyjnych regionów przygranicznych w Europie Środkowej” (PUMA) w ramach Programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027

W związku ogłoszonym naborem na dofinansowanie projektów w ramach priorytetu 3 Współpraca na rzecz lepiej połączonej Europy Środkowej, 3.1 Poprawa połączeń transportowych regionów wiejskich i peryferyjnych w Europie Środkowej Programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Województwo Podkarpackie aplikuje

o środki dla realizacji projektu pod nazwą „Zapewnienie wszechobecnej usługi mobilności dla wiejskich i peryferyjnych regionów przygranicznych w Europie Środkowej” (PUMA) w charakterze partnera.

Celem projektu jest stworzenie cyfrowych obrazów dla kilku wiejskich regionów pilotażowych, które przekraczają granice różnych krajów Unii Europejskiej. Projekt rozpoczyna się od opracowania podejścia do gromadzenia i zarządzania danymi z obszarów w krajach sąsiednich. Następnie zostanie zademonstrowane, w jaki sposób można wykorzystać te dane do przewidywania zapotrzebowania na transport. Przydatność tego podejścia zostanie zademonstrowana poprzez sformułowanie zaleceń dotyczących poprawy transportu w regionach pilotażowych z wykorzystaniem wielu rodzajów transportu, z uwzględnieniem zrównoważonych rozwiązań.

Projekt „PUMA” realizowany będzie w okresie 01.01.2023 r. - 31.12.2025 r.

Prace związane z przygotowaniem i realizacją projektu koordynowane są przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego S. A. – lidera projektu przy współpracy następujących partnerów:

- a. Województwo Podkarpackie,
- b. Region Presov – Słowacja,
- c. Uniwersytet Nauk Stosowanych w Hof – Niemcy,
- d. Karlovarsky Kraj - Republika Czeska,
- e. Klaster Wenecki – Włochy,
- f. Miasto Piran – Słowenia,
- g. Gmina Moravske Toplice – Słowenia,
- h. RDA Medmure Redea – Chorwacja,
- i. Stowarzyszenie Transportowe Salzburg z RDA Pongau – Austria,
- j. Euroregio Salzburg – Niemcy,
- k. Sieć biznesowa Pannon – Węgry,
- l. StadtLABOR Graz – Austria.

Projekt pozytywnie przeszedł ocenę formalną i jest obecnie w trakcie oceny merytorycznej. Wyniki naboru spodziewane są pod koniec 2022 r.

7. Zrównoważona turystyka.

a) Lustracje ścieżek turystycznych utworzonych na terenie administrowanych parków krajobrazowych przez Zespół (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Prowadzono całoroczne lustracje ścieżek przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych oraz tras rowerowych, konnych pod kątem stanu przygotowanej infrastruktury, oznakowania oraz utrzymanego porządku. Ponadto informowanie o przepisach o ochronie przyrody osób przebywających na obszarach podlegających ochronie oraz w miejscach, w których znajdują się twory i składniki przyrody objęte formami ochrony przyrody.

b) Projekt „Karpackie Morza. Działania na rzecz promocji dziedzictwa przyrodniczego Jeziora Solińskiego i Wielkiej Domaszy” (realizowane w ramach Programu Interreg V-A Polska – Słowacja 2014-2020)

Okres realizacji projektu: 01.10.2020r. - 30.09.2021r. Partnerem wiodącym projektu jest Województwo Podkarpackie, a partnerem Regionalna Organizacja Turystyczna Horný Zemplín i Horný Šariš. Projekt finansowany jest ze środków Unii Europejskiej (85%) oraz budżetu Województwa Podkarpackiego (15%). Budżet projektu dla Województwa Podkarpackiego: 55 565,25 EUR. Celem projektu jest promocja walorów przyrodniczych Jeziora Solińskiego (Polska) i Wielkiej Domaszy (Słowacja), która wpłynie na zwiększenie atrakcyjności polsko-słowackich regionów przygranicznych. Jeziora te w połączeniu z walorami krajobrazowymi oraz bogatą fauną stanowią potencjał turystyczny obu stron polsko-słowackiego pogranicza. Promocja tych dwóch akwenów pod wspólnym szyldem

ma służyć skanalizowaniu ruchu turystycznego w obszary o mniejszej frekwencji turystycznej. W 2020 r. ze względu na epidemię Covid - 19 okres realizacji projektu przedłużono do 2021 r. W tym okresie zakupiono sprzęt komputerowy (laptop), dosprzętowiono aparat fotograficzny oraz zakupiono roll-up promocyjny projektu.

11-13 czerwca 2021 r. w Polańczyku - w ramach projektu odbyły się warsztaty poświęcone tworzeniu oferty turystycznej obszaru Jeziora Solińskiego. Ich celem było zapoznanie uczestników z tematyką tworzenia i komunikacji marketingowej oferty produktów turystycznych obszaru Jeziora Solińskiego. Warsztaty poprowadził ekspert, Pan Michał Basiński, manager projektów Synergia Sp. z o.o., uczestnikami byli polscy i słowaccy animatorzy ruchu turystycznego, a także przedstawiciele partnerów projektu.

24-27 czerwca 2021 r. Polańczyk – objazd studyjny „Jezioro Solińskie - Bieszczadzkie morze”. W objeździe udział wzięło 15 uczestników z Polski i Słowacji, w tym przewodnik, Pan Wojciech Wesółkin, animatorzy turystyki oraz przedstawiciele partnerów projektów. Celem objazdu było poznanie walorów przyrodniczych oraz ogólnoturystycznych Jeziora Solińskiego oraz sąsiadujących z nim terenów, jak też wypracowanie koncepcji mapy turystycznej tego regionu.

8-11 lipca 2021 r. Słowacja – drugi objazd studyjny „Jezioro Wielka Domaša - Słowackie morze” z udziałem polskich i słowackich animatorów turystyki oraz przedstawicieli partnerów projektów.

29 lipca - 1 sierpnia 2021 r. - Warsztaty fotograficzne „Karpackie Morza w obrazie i w słowie – cykl warsztatów” - Jezioro Solińskie. Warsztaty poprowadziła Pani Katarzyna Warańska. Celem warsztatów było przeszkolenie animatorów turystyki w zakresie zasad tworzenia fotografii krajobrazowej i przyrodniczej, stanowiącej ważny element każdej oferty turystycznej. W wyniku warsztatów powstała baza zdjęć z obszaru Jeziora Solińskiego.

9-12 września 2021 r. - Warsztaty fotograficzne „Karpackie Morza w obrazie i w słowie – cykl warsztatów” - Jezioro Wielka Domasza. Drugi z warsztatów z zakresu fotografii krajobrazowej i przyrodniczej również prowadzony przez Panią Katarzynę Warańską. W wyniku warsztatów powstała kolejna baza zdjęć, obejmująca materiały fotograficzne z obszaru Jeziora Wielka Domasza.

W 2022 r. zrealizowano ostatnie działanie projektu - opracowanie i wydanie map turystycznych Jeziora Solińskiego i Wielkiej Domaszy. 24 lutego br. przedstawiciele partnerów projektu spotkali się na Słowacji, w Malej Domaszy, w siedzibie Regionalnej Organizacji Turystycznej Horný Zemplín i Horný Šariš. Okazją do spotkania było przekazanie słowackiemu partnerowi projektu map Jeziora Solińskiego i jeziora Wielka Domasza oraz odwiedzenie miejsc, w których zainstalowano tablice informacyjne. W trakcie spotkania omówiono także kwestie związane z przygotowaniem raportu końcowego z realizacji projektu.

c) Udział w konferencji „Badania ruchu turystycznego w województwie podkarpackim w 2020 r.”

28 stycznia 2021 r. przedstawiciel Biura "Oddziału Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie" uczestniczył (on-line) w spotkaniu w roli gościa, udzielając jednocześnie informacji nt. Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020. Celem działania była promocja Programu i jego projektów, odpowiedzi na ew. pytania potencjalnych beneficjentów i interesariuszy Programu. Liczba uczestników: 70. Konferencja odbyła się bezpłatnie.

d) Utworzenie infrastruktury terenowej poprzez budowę ścieżki edukacyjno – przyrodniczej do stanowiska dokumentacyjnego „Sztolnie w Węglówce” (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Planowana do utworzenia w 2022 r. trasa ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej do stanowiska dokumentacyjnego „Sztolnie w Węglówce” położona jest w odległości 15 km od Krosna, w Węglówce na terenie Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Zadanie polega na budowie ścieżki edukacyjno – przyrodniczej do stanowiska dokumentacyjnego

„Sztolnie w Węglówce”. Na ścieżce będą ustawione 4 tablice informacyjne ławka i kosz na śmieci. Dodatkowo kratą metalową zabezpieczone zostanie wejście do sztolni. Realizacja zadania uzależniona od otrzymania dofinansowania z WFOŚiGW w Rzeszowie.

e) Udział w Akademii Zrównoważonego Rozwoju (realizowane przez Zespół Karpaccich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Obszar parków krajobrazowych administrowanych przez Zespół Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia „Pro Carpathia” zorganizowało wydarzenie pt. „Akademia Zrównoważonego Rozwoju” w ramach projektu „Rozwój turystyki zrównoważonej w obszarach chronionego krajobrazu Karpat” finansowanego ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020. Głównym celem wydarzenia była prezentacja dobrych praktyk w zakresie ochrony przyrody i rozwoju turystyki w parkach narodowych w województwie podkarpackim. Podczas spotkania uczestnicy zapoznali się z najlepszymi praktykami rozwoju turystyki aktywnej na obszarach chronionych, poprzez spotkania z zarządcami i pracownikami parków narodowych, rozmowy i wykłady na temat udostępniania turystom parków narodowych oraz ochrony cennych obszarów w parkach narodowych.

f) Projekt „Zachowanie i promocja dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego poprzez Zielone Szlaki (OUR WAY) (realizowany w ramach programu Interreg Europa 2014-2020)

Od czerwca 2018 roku Województwo Podkarpackie wspólnie z partnerami z Hiszpanii, Irlandii, Francji, Bułgarii, Węgier oraz z Europejskim Stowarzyszeniem Szlaków Greenways realizuje projekt OUR WAY współfinansowany ze środków Interreg Europa 2014-2020. Celem projektu jest poprawa zachowania, ochrony i promocji dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w Europie, z wykorzystaniem szlaków zielonych szlaków greenways. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez zmianę polityk rozwoju danego regionu, która ma obejmować m.in. implementację sprawdzonych rozwiązań lub elementów tych rozwiązań służących rozwojowi zrównoważonej turystyki. Zielone szlaki greenways to szlaki służące niezmotoryzowanym podróżującym, promujące zdrowy styl życia i mające wpływ na lokalny rozwój. Greenways tworzą ramy dla realizacji lokalnych inicjatyw społecznych na rzecz ochrony przyrody i krajobrazu, zachowania dziedzictwa kulturowego, rozwoju turystyki przyjaznej dla środowiska i zrównoważonego transportu. Zielone szlaki odpowiadają na potrzeby zarówno mieszkańców, jak i zwiedzających oraz wnoszą wkład w ożywienie gospodarki i pobudzenie przedsiębiorczości. Bogactwo dziedzictwa Karpat i Pogórza Karpacciego, skarby architektury, czyste powietrze, potencjał wynikający z transgranicznego położenia – to wszystko sprawia, że Podkarpacie może stać się doskonałym miejscem dla rozwoju ekoturystyki oraz turystyki zrównoważonej w Polsce i w Europie.

W I półroczu 2021 r., z uwagi na trwającą epidemię, działania dotyczące projektu realizowane były przede wszystkim w formie online:

- przeprowadzono spotkanie wewnętrzne personelu projektu OUR WAY, celem omówienia organizacji konferencji regionalnej pt. „Learning from Experience”;
- w dniu 15 lutego 2021 r. odbyły się na Węgrzech warsztaty on-line projektu na których Partnerzy OUR WAY przedstawili opracowane Action Plany;
- w dniu 25 lutego 2021 r. przeprowadzono regionalną konferencję on-line „Learning from Experience”.

W konferencji udział wzięło ponad 70 przedstawicieli samorządów lokalnych i regionalnych, przedsiębiorców, stowarzyszeń, fundacji, NGO oraz osób ze środowisk zaangażowanych w rozwój i promocję ekoturystyki w Województwie Podkarpackim. Wśród prelegentów znaleźli się eksperci z dziedziny ekoturystyki, turystyki rowerowej, szlaków greenways. Gościem specjalnym była Pani Mercedes Muñoz – Dyrektor Europejskiego Stowarzyszenia Greenways z Hiszpanii. Spotkaniu przewodniczył Pan Stanisław Kruczek – Członek Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie.

Podczas konferencji zaprezentowany został m.in. Plan działania, opracowany z udziałem członków Regionalnej Grupy Roboczej Interesariuszy projektu OUR WAY i zatwierdzony przez Instytucję Zarządzającą Programem Interreg Europe 2014-2020.

Omówione zostały planowane efekty realizacji projektu OUR WAY na Podkarpaciu.

Zgodnie z planem realizacji projektu OUR WAY, od marca 2021 r. rozpoczął się okres wdrażania opracowanego Planu Działania.

W II półroczu 2021 r. podejmowane były następujące działania:

Odbyła się 10. edycja wręczenia Europejskiej Nagrody Greenways 2021 oraz Międzynarodowe Seminarium Greenways, Mobilności, Wypoczynku i Turystyki wraz z wizytą studyjną. W maju Europejskie Stowarzyszenie Greenways (EGWA) – partner doradczy projektu OUR WAY - ogłosiło nabór do 10. edycji Europejskiej Nagrody Greenways 2021, organizowanej przy współudziale z Generalitat Valenciana (Region Walencja), za pośrednictwem Regionalnego Ministerstwa Polityki Terytorialnej, Robót Publicznych i Mobilności oraz Fundacji Kolei Hiszpańskich. W odpowiedzi na zaproszenie dwóch członków Regionalnej Grupy Roboczej Interesariuszy projektu OUR WAY z Województwa Podkarpackiego złożyło swe zgłoszenia:

- w kategorii II: Stowarzyszenie „Łączy nas Sanok” – Velo San – greenway łączący ludzi w dolinie rzeki San;
- w kategorii III: Pan Janusz Demkowicz „Bieszczadzkie Drezyny Rowerowe”. Ceremonia wręczenia nagród odbyła się 30 września 2021 r. w Walencji, w formule hybrydowej: on-line oraz na miejscu. W tym dniu odbyła się w Walencji międzynarodowa konferencja poświęcona szlakom greenways, mobilności i wypoczynkowi. 1 października 2021r. odbyła się także wizyta studyjna na szlaku greenways Black Eyes z Castellon do Walencji.

Spotkanie podmiotów zainteresowanych rozwojem sieci tras rowerowych oraz szlaków greenways w Województwie Podkarpackim.

W dniu 29 września 2021 r. odbyło się spotkanie podmiotów zainteresowanych rozwojem sieci tras rowerowych oraz szlaków greenways w Województwie Podkarpackim, w ramach projektu OUR WAY współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Interreg Europa 2014-2020. Z uwagi na trwającą pandemię COVID-19 spotkanie odbyło się w formule online, za pośrednictwem platformy Cisco Webex Meetings. W spotkaniu uczestniczyło 25 osób. Podczas spotkania przedstawiono prezentacje z zakresu:

- wstępnych założeń opisu priorytetów regionalnego programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 w zakresie możliwości finansowania tras i dróg rowerowych,
- możliwości finansowania działań w zakresie powstawania tras i dróg rowerowych w projekcie programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027,
- założeń do dokumentu pn. Regionalna Polityka Rowerowa Województwa Podkarpackiego,
- aktualnego stanu realizacji projektu przygotowania dokumentacji technicznej i projektowej tras rowerowych w Bieszczadach i włączenia ich do szlaku rowerowego Green Velo,
- realizacji projektu OUR WAY.

W spotkaniu wzięła udział Pani Beata Stachura – Dyrektor Departamentu Turystyki w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego oraz Pan Robert Górecki - Zastępca Dyrektora ds. Inwestycji Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie, którzy przedstawili prezentacje z zakresu procesu realizacji tras rowerowych, rozwoju i promocji turystyki rowerowej w kontekście projektu VeloMałopolska. Z uwagi na trwającą sytuację epidemiczną w Europie, zaplanowane w 2021 r. wizyty studyjne w ramach projektu OUR WAY zostały przeniesione na rok 2022.

W dniu 24 lutego 2022 r. w formule online odbyło się spotkanie partnerów projektu OUR WAY. Przedstawiciele Lidera projektu (Regionu Murcja) omówili stan realizacji projektu oraz stan przygotowań do złożenia kolejnego raportu zbiorczego do Instytucji Zarządzającej Interreg Europa 2014-2020. Omówiono także planowaną realizację projektu w kolejnych

miesiącach. Ustalono zostały m.in. szczegóły wizyty studyjnej w Regionie Murcja, w której wezmą udział partnerzy z Polski i Irlandii, oraz spotkania Komitetu Sterującego projektem, które odbędzie się w Bułgarii. Szczegóły wizyt studyjnych w Irlandii i Polsce będą ustalane w kontaktach zainteresowanych partnerów. W dniach 6-7 kwietnia 2022 r. Region Murcja (Hiszpania) – Lider projektu OUR WAY zorganizował wizytę studyjną dla partnerów z Województwa Podkarpackiego oraz NWRA (Irlandia), którzy zamierzają wykorzystać na swoim terenie rozwiązania sprawdzone na szlakach greenways w Hiszpanii. Głównym celem wizyty studyjnej było dogłębne zapoznanie się z modelem spójnego zarządzania i finansowania budowy i utrzymania szlaków w Murcji (konsorcjum powołane z udziałem 19 samorządów), poznanie rozwiązań w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi przy organizacji imprez na szlakach oraz zasad regulujących wykonywanie prac przy utrzymaniu szlaków przez osoby skazane za drobne wykroczenia. W dniach 27-28 kwietnia 2022 r. we Vratsie (Bułgaria) odbyło się 6-te spotkanie Komitetu Sterującego Projektu OUR WAY. Gospodarzem spotkania było Chamber of Commerce and Industry-Vratsa (Izba Przemysłowo-Handlowa we Vratsie) – partner projektu z Bułgarii. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele projektu OUR WAY z Hiszpanii, Polski, Francji, Węgier oraz Pani Mercedes Muñoz – Dyrektor Europejskiego Stowarzyszenia Greenways.

W trakcie spotkania omówione zostały m.in. następujące kwestie:

- omówiono aktualną sytuację dotyczącą wdrożenia przygotowanych przez Partnerów Projektu Action Planów (podejmowane działania, napotkane problemy podczas wdrażania, oczekiwane rezultaty);
- dyskutowano na temat działań planowanych w ostatnim semestrze realizacji projektu tj. od czerwca 2022 r. do listopada 2022 r. (organizacja konferencji końcowej w Brukseli, termin przekazania do Lidera Projektu ostatniego raportu z realizacji postępów w ramach projektu);
- omówiono kwestię komunikacji i rozpowszechniania informacji o projekcie.

W ramach projektu, NWRA - partner projektu OUR WAY z Irlandii zorganizował w dniach 31 maja – 1 czerwca 2022 r. ostatnią wizytę studyjną w ramach realizacji projektu. W wizycie uczestniczyli partnerzy z Hiszpanii, Polski i Węgier, którzy w swoich Planach Działania zamierzają wykorzystywać „Dobre Praktyki” stosowane w Irlandii w zakresie tworzenia i zarządzania szlakami greenways. Podczas spotkania przedstawione zostały prezentacje dotyczące m.in. korzyści społecznych i ekonomicznych tras greenways, metodologii utworzenia tras Blueways, narzędzi i metod wspierających rozwój tras greenways oraz planów dalszego rozwoju tras w Irlandii. Podczas wizyty studyjnej uczestnicy przejechali na rowerach odcinek Shannon Blueway Cycle z Leitrim do Drumshanbo wzdłuż rzeki Shannon i jeziora Lough Allen, a w drugim dniu z Lough Key Forrest & Activity Park do Boyle. Podczas tych wizyt była możliwość obserwacji zastosowanych na trasie rozwiązań, w tym wykorzystania brzegów kanałów i rzek do prowadzenia tras rowerowych, a także łączenia różnorodnych form turystyki aktywnej. W wizycie studyjnej wraz z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego wzięli udział przedstawiciele Regionalnej Grupy Roboczej Interesariuszy projektu OUR WAY.

W dniach 27-28 września 2022 r. w Komitecie Regionów w Brukseli odbędzie się konferencja na zakończenie projektu zatytułowana "Zielone szlaki - niezbędny zrównoważonej turystyki". Podczas konferencji zostanie przedstawiona Europejska Agenda Turystyki oraz Pierwsza Ścieżka Rozwoju Turystyki, a partnerzy ze wszystkich regionów objętych projektem, wraz z interesariuszami i władzami politycznymi zaangażowanymi w zarządzanie, finansowanie i promocję zielonych szlaków w całej Europie, będą dyskutować o roli zielonych szlaków jako elementu przekrojowego w rozwoju lokalnym i turystyce. Projekt realizowany będzie do końca listopada 2022 r.

g) Projekt „CE Odpowiedzialna turystyka - Slow Food” (CE Responsible Slow Food Travel) (w ramach Programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027)

W związku ogłoszonym naborem na dofinansowanie projektów w ramach Priorytetu 1 „Współpraca na rzecz bardziej inteligentnej Europy Środkowej”,

1.1.: Wzmocnienie zdolności innowacyjnych w Europie Środkowej Programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Województwo Podkarpackie aplikuje o środki dla realizacji projektu pod nazwą „CE Odpowiedzialna turystyka - Slow Food” (*CE Responsible Slow Food Travel*) w charakterze partnera. Prace związane z realizacją projektu koordynowane będą przez Gminę Grosuplje (Słowenia) będącą Partnerem wiodącym, przy współpracy Partnerów z Włoch, Chorwacji, Austrii oraz Słowacji.

Celem projektu jest dostarczenie odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania w sektorze turystyki tradycyjnej poprzez multidyscyplinarne i wielostronne podejście, które opiera się na różnorodności biologicznej żywności, dziedzictwie kulturowym, kapitale naturalnym, innowacjach społecznych i zrównoważonym rozwoju. Cel projektu zostanie osiągnięty poprzez przeprowadzenie międzysektorowego mapowania interesariuszy na wybranych terytoriach, wymiany dobrych praktyk i rozwinięcie istniejącej metodologii Slow Travel, w zakresie identyfikacji, digitalizacji i promocji destynacji Slow Food Travel.

Planowany okres realizacji projektu: 2023 r. - 2025 r.

Przewidywany budżet projektu: 1 789 345,93 EUR, w tym budżet dla Województwa Podkarpackiego: 144 833,80 EUR, w tym dofinansowanie dla Województwa Podkarpackiego: 115 867,04 EUR, (dofinansowanie w wysokości 80%).

Lider Projektu (Słowenia) złożył kompletny wniosek aplikacyjny dla projektu w dniu 23 lutego 2022 r.

Projekt przeszedł pozytywnie ocenę formalną i jest w trakcie oceny merytorycznej. Wyniki naboru przewidywane są na koniec 2022 r.

8. Przemysł i energia.

a) Panele Inteligentnych Specjalizacji Województwa Podkarpackiego

Panele Inteligentnych Specjalizacji są kluczowym elementem regionalnego procesu przedsiębiorczego odkrywania (PPO) przewidzianym w projekcie „Inteligentne specjalizacje – narzędzie wzrostu innowacyjności i konkurencyjności województwa podkarpackiego”, Realizacja projektu przyczynia się do osiągnięcia celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, polegającego między innymi na wzmocnieniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu oraz rozwój przedsiębiorczości w województwie podkarpackim. W efekcie realizacji projektu powinny nastąpić: zwiększenie kooperacji przedsiębiorców z ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Panele te to systematyczne spotkania interesariuszy związanych z konkretną inteligentną specjalizacją. W regionie wyróżniamy takie specjalizacje jak: Lotnictwo i kosmonautyka, Motoryzacja, ICT i Jakość Życia.

Budżet i okres realizacji projektu: W dniu 16.03.2021 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego wyraził zgodę na zwiększenie wydatków kwalifikowalnych o 1 000 000 zł. Łączny budżet projektu w okresie od 2016-01-01 do 2023-06-31 wynosi: 5 240 500 zł. W ramach przedsiębiorczego procesu odkrywania w 2021 roku zorganizowano w sumie 15 Paneli a na 2022 rok zaplanowano 18 Paneli IS/spotkań z interesariuszami.

W dniu 4 maja 2022 roku Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego zorganizował w Rzeszowie Metapanel IS, którego tematem była działalność klastrów w województwie podkarpackim, ich rola w regionalnym systemie innowacji i możliwości wsparcia ich działalności w kolejnej perspektywie finansowej.

Metapanel był skierowany do przedstawicieli wszystkich inteligentnych specjalizacji Podkarpacia. Był okazją do nawiązania współpracy i szukania synergii między Inteligentnymi Specjalizacjami Województwa Podkarpackiego:

- Lotnictwem i kosmonautyką,
- Motoryzacją,
- Informacją i telekomunikacją oraz
- Jakością Życia.

Przewodnim tematem spotkania była działalność klastrów w Województwie Podkarpackim, ich rola w regionalnym systemie innowacji i możliwości wsparcia ich działalności w kolejnej perspektywie finansowej.

b) Informacja dotycząca wsparcia rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych pozostałych po realizacji RPO WP 2007-2013 na obszarze objętym Konwencją Karpacką

W ramach nadzoru nad zarządzaniem środkami zwrotnymi pozostałymi po realizacji Programu Rozwoju Regionalnego Województwa Podkarpackiego 2007-2013 utworzony został Podkarpacki Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. Głównym celem działalności spółki jest zarządzanie środkami finansowymi w obszarze wsparcia mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności tych, które mają utrudniony dostęp do finansowania. Zadaniem tych działań jest pobudzenie aktywności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych z Podkarpacia. Poprzez wzmocnienie ich pozycji, zwiększenie konkurencyjności i rozwijanie działalności gospodarczej.

Na obszarze objętym Konwencją Karpacką, Podkarpacki Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. w ramach prowadzonej działalności w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. udzielił 33 pożyczek dla przedsiębiorców w 21 gminach z sektora MŚP na kwotę 10 571 000,00 zł. Ponadto w 1 gminie udzielono 3 promesy dla 1 podmiotu z sektora MŚP na kwotę 1 500 000 zł.

W 2022 r. PFR Sp. z o.o. w dalszym ciągu będzie udzielał pożyczek, poręczeń i innych instrumentów finansowych na terenie objętym Konwencją Karpacką.

c) Szkolenia i konferencje

W 2021 roku w ramach usługi wsparcia rozwoju przedsiębiorczości zorganizowano sześć jednodniowych spotkań dla przedsiębiorców z województwa podkarpackiego. Ze względu na ogłoszony stan pandemii COVID-19 szkolenia zostały przeprowadzone w formule zdalnej – on-line. Webinaria dotyczyły takich zagadnień jak: Prawne aspekty pracy zdalnej, Wdrożenie pracy zdalnej, Audyt pracy zdalnej – kiedy firma jest na nią gotowa, Lider na odległość, Strategia rozwoju firmy, Przemysł 4.0 – innowacje techniczne w każdej firmie.

Zadania zaplanowane w 2022 roku:

W III i IV kwartale 2022 roku planowane są kolejne szkolenia dla przedsiębiorców z JST objętych Konwencją Karpacką. Tematyka szkoleń obejmować będzie zagadnienia związane z aktualnymi potrzebami przedsiębiorców.

W ramach realizacji projektu pn. „Wysokie standardy obsługi Inwestora w samorządach województwa podkarpackiego” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.18. Wysokiej jakości usługi administracyjne, zrealizowano szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego z zakresu standardu obsługi inwestora, zarządzania i elektronizacji procesu obsługi inwestora, doradztwa oraz udziału w lokalnych sieciach współpracy mających na celu budowanie relacji z inwestorami, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w pozyskiwaniu i obsłudze inwestora

Zadania w ramach tego projektu będą realizowane w latach 2020-2022. Projekt finansowany jest: w 84,28 % z budżetu UE, w 15,72 % z środków dotacji celowej Budżetu Państwa. Projekt realizowany jest w partnerstwie z Rzeszowską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A., a Województwo Podkarpackie jest liderem projektu. Celem projektu jest wdrażanie w administracji publicznej rozwiązań poprawiających efektywność zarządzania usługami dziedzinowymi w obszarach istotnych dla prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze obsługi inwestora.

d) Promowanie terenów inwestycyjnych

Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera na bieżąco informuje wszystkie zainteresowane podmioty o możliwościach współpracy w ramach inicjatyw podejmowanych przez Zagraniczne Biura Handlowe Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu. COIE rozsyła zapytania dotyczące dostawców różnorodnych towarów, a także informacje o przetargach

zagranicznych, misjach, spotkaniach, konferencjach i szkoleniach w których mogą uczestniczyć przedsiębiorcy z województwa podkarpackiego. Działanie to ma na celu zwiększenie możliwości eksportowych lub uruchomienie eksportu przez podkarpackie firmy, z naciskiem na sektor MŚP.

W ramach usługi wsparcia inwestycji COIE aktywnie promuje ofertę terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w ramach JST objętych Konwencją Karpacką. Działania COIE polegają na:

- włączanie terenów inwestycyjnych do Generatora Ofert Inwestycyjnych – centralnej bazy danych prowadzonej pod nadzorem PAIH,
- aktualizacja wewnętrznej bazy danych COIE o nowe tereny inwestycyjne zaproponowane przez JST objęte Konwencją Karpacką. COIE posiada własną bazę terenów inwestycyjnych do użytku wewnętrznego, którą na bieżąco aktualizuje, poszerza i wykorzystuje do poszukiwania odpowiednich dla inwestorów lokalizacji, dostarczanie inwestorom informacji dotyczących sytuacji gospodarczej, oferty edukacyjnej, istniejących zachęt inwestycyjnych w przypadku wyrażenia zainteresowania przez danego inwestora terenem zlokalizowanym w ramach JST objętych Konwencją Karpacką.

e) Projekt „Unlocking Green Hydrogen Economy for SME's in European Regions” (Uwolnienie zielonej gospodarki wodorowej dla MŚP w regionach europejskich) w ramach Programu Interreg Europa 2021-2027

W związku ogłoszonym naborem na dofinansowanie projektów w ramach Priorytetu 1 „Współpraca na rzecz bardziej inteligentnej Europy Środkowej”, 1.3.: Konkurencyjność MŚP Interreg Europa 2021-2027, Województwo Podkarpackie aplikuje o środki dla realizacji projektu pod nazwą „Unlocking Green Hydrogen Economy for SME's in European Regions” („Uwolnienie zielonej gospodarki wodorowej dla MŚP w regionach europejskich”).

Województwo Podkarpackie podjęło współpracę ze Stowarzyszeniem Podkarpacka Dolina Wodorowa, którego członkowie deklarują chęć uczestnictwa w realizacji przedmiotowego projektu w roli Interesariuszy oraz koordynowania realizacji zadań Województwa Podkarpackiego w ramach projektu.

Liderem projektu jest Hanze Uniwersytet Nauk Stosowanych Groningen – Niderlandy, natomiast Partnerami:

- Województwo Podkarpackie;
- Prowincja Friesland – Niderlandy;
- Region Vasterbotten– Szwecja;
- Region Puglia, Departament Rozwoju Gospodarczego – Włochy;
- DITNE, Włoski Krajowy Klaster Technologiczny Energii – Włochy;
- Wspólnota Międzygminna Médio Tejo (CIMT) – Portugalia;
- Consell Insular de Mallorca, władze regionalne Majorki (CIM) – Hiszpania;
- Cambra de Comerç de Mallorca, Izba Handlowa Majorki (MCC) – Hiszpania.

Wodór został uznany za kluczowy obszar priorytetowy dla osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu, np. stworzenie gospodarki o obiegu zamkniętym oraz dla dokonania transformacji Europy w kierunku czystej energii. Wiele regionów w całej Europie rozpoczęło rozwój regionalnych gospodarek opartych na zielonym wodorze lub tzw. dolin wodorowych. Celem Projektu „Unlocking Green Hydrogen Economy for SME's in European Regions” jest zmniejszenie dysproporcji między regionami europejskimi i ulepszenie instrumentu polityki na rzecz wzmocnienia zrównoważonego wzrostu, konkurencyjności MŚP i tworzenia miejsc pracy, w tym poprzez inwestycje produkcyjne, w rozwijającej się regionalnej gospodarce, oparte na zielonym wodorze, poprzez umożliwienie odpowiedzialnym organom politycznym:

- a) dzielenia doświadczeń między sobą i identyfikowania dobrych praktyk,
- b) rozwijania nowej wiedzy poprzez udział we wspólnych działaniach edukacyjnych oraz uczeniu się indywidualnym i organizacyjnym,
- c) angażowaniu grup odpowiednich interesariuszy i podnoszenie jakości (istniejących) systemów zarządzania,

d) zdobywania wiedzy specjalistycznej od zaangażowanych uniwersytetów,
e) wyciągania wniosków politycznych na rzecz poprawy interwencji regionalnych.
Współpraca międzyregionalna w ramach tej inicjatywy pomiędzy podmiotami polityki regionalnej, koncentrująca się na uczeniu się na podstawie doświadczeń z realizacji polityki, umożliwi właściwe podejście do takich wyzwań jak stworzenie lokalnego (zielonego) ekosystemu wodorowego w celu wspierania transformacji energetycznej, a jednocześnie zwiększenia wzrostu i konkurencyjności MŚP.
Planowany okres realizacji projektu: 2023 r. - 2025 r.
Przewidywany budżet projektu: 9 400 000 zł., w tym budżet dla Województwa Podkarpackiego: 911 654,00 zł., w tym dofinansowanie dla Województwa Podkarpackiego: 729 323,00 zł. (dofinansowanie w wysokości 80%).
Ostateczna kwota wydatków wynikać będzie z pozytywnie ocenionego i zatwierdzonego wniosku aplikacyjnego.
W dniu 26 maja 2022 r. Lider Projektu złożył wniosek aplikacyjny dla projektu. Projekt przeszedł pozytywnie ocenę formalną i jest w trakcie oceny merytorycznej. Wyniki naboru przewidywane są na koniec 2022 r.

9. Dziedzictwo kulturowe i wiedza ludowa.

a) Lustracje pod kątem zagrożeń dla środowiska kulturowego oraz wartości historycznych na terenie administrowanych parków krajobrazowych przez Zespół (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)
Przeprowadzono identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń dla środowiska kulturowego oraz wartości historycznych, wnioskowanie o podejmowanie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony wartości historycznych i kulturowych. Ponadto w 2021 roku przeprowadzono aktualizację wartości historycznych i kulturowych na terenie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (gminy: Korczyna, Domaradz, Jasienica Rosielna i Niebylec). Od 1.01.2021 r. do 31.03.2022 r. na terenie administrowanych parków krajobrazowych zlustrowano 193 obiekty w tym: cerkwie, cmentarze, kościoły, cerkwiska, kapliczki, krzyże przydrożne, muzea, zespoły pałacowo-parkowe i inne. W 2022 roku zaplanowano dokonanie przeglądu i oceny stanu wartości historycznych i kulturowych na obszarze Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (gminy: Strzyżów, Wiśniowa, Frysztak).

b) Projekt „Świat karpackich rozet – działania na rzecz zachowania kulturowej unikalności Karpat” (realizowany w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020)

Projekt realizowany w latach 2018–2021, oprócz Województwa Podkarpackiego w inicjatywę zaangażowanych jest 9 podmiotów z Polski i Ukrainy, a beneficjentem Wiodącym projektu jest Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia „Pro Carpathia”. Projekt finansowany jest ze środków Unii Europejskiej (90%) oraz budżetu Województwa Podkarpackiego (10%). Budżet projektu dla Województwa Podkarpackiego: 97 057,50 EUR. Celem projektu jest ochrona i zachowanie dla przyszłości pamięci o tradycyjnym rzemiośle, technologii oraz umiejętności związanych z przedprzemysłowym stylem życia karpackich społeczności.
W związku z sytuacją związaną z epidemią COVID-19 termin realizacji projektu został wydłużony do 2021 r.
W dniach 11-12 sierpnia 2021 roku w ramach projektu zorganizowano warsztaty kulinarne w Ustrzykach Dolnych, które poprowadziła Pani Bożena Bałkota – pasjonatka gotowania i kuchni regionalnej, współwłaścicielka prywatnego Muzeum Młynarstwa i Wsi w Ustrzykach Dolnych.

W dniach 9-10 grudnia 2021 r. w miejscowości Kolochava (obwód zakarpacki) na Ukrainie odbyła się konferencja zamykająca projekt. Konferencja została zorganizowana przez jednego z Partnerów w projekcie – Stowarzyszenie samorządów „Euroregion Karpaty – Ukraina”. W konferencji wzięło udział około 60 osób z Ukrainy i Polski, w tym również przedstawiciele Partnerów projektu. Podczas wydarzenia uczestnicy wysłuchali dyskusji panelowych dotyczących m.in.: oczekiwań i osiągnięć w ramach projektu „Świat karpaccich rozet”, dziedzictwa kulturowego Karpat, w tym dobrych praktyk w działalności władz lokalnych i regionalnych oraz partnerstwa wielosektorowego na rzecz ochrony i promocji kulturowego dziedzictwa regionu. W ramach projektu powstał film promujący dziedzictwo Karpat, który został przygotowany przez Województwo Podkarpackie.

c) Projekt „Naftowe dziedzictwo działalności Ignacego Łukasiewicza“ (realizowany w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020)

Projekt realizowany jest w latach 2019-2021. Beneficjentem Wiodącym Projektu jest Samorząd Województwa Podkarpackiego, a partnerem projektu Stowarzyszenie Euroregion Karpaty-Ukraina. Celem projektu jest popularyzacja wiedzy o dziedzictwie naftowym pogranicza polsko-ukraińskiego na rzecz zwiększenia ruchu turystycznego na terenie województwa podkarpackiego i obwodu lwowskiego. Projekt w jego części przynależącej do Województwa Podkarpackiego finansowany ze środków Unii Europejskiej (90%) oraz budżetu Województwa Podkarpackiego (10%). Budżet projektu dla Województwa Podkarpackiego: 43 615,50 EUR.

W dniach 19-21 maja 2021 r. w Województwo Podkarpackie zorganizowało polską część misji inwentaryzacyjnej mającej na celu weryfikację miejsc/obiektów związanych z działalnością Ignacego Łukasiewicza, zidentyfikowanych podczas konferencji i warsztatów otwierających projekt. Opracowane zostały karty ewidencyjne miejsc turystycznych związanych z dziedzictwem naftowym Ignacego Łukasiewicza na terenie Podkarpacia. Zinwentaryzowano 42 miejsca/objekty. Karty mogą służyć osobom zainteresowanym historią przemysłu naftowego.

W dniach 1-3 października 2021r. odbył się objazd studyjny po Podkarpaciu.

Ukraińska część misji inwentaryzacyjnej odbyła się w dniach 5-6 października 2021 r.

17 listopada 2021 r. odbyła się konferencja końcowa projektu. Ze względu na stan pandemii ukraiński partner projektu - Euroregion Karpaty - Ukraina zorganizowała wydarzenie w formie hybrydowej. Część stacjonarna wydarzenia odbyła się w Truskawcu, podczas gdy polscy uczestnicy mogli wziąć w konferencji udział w formie online, na platformie Zoom.

d) Akcja promocyjno-popularyzatorska pn. „UNESCO ART – Podkarpackie 2020 on-line” zakładająca zaaranżowanie plenerów artystycznych z udziałem młodych podkarpackich twórców w 6 regionalnych obiektach wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO (realizowane przez Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie)

Cel:

1. Promocja bogactwa kulturowego obiektów UNESCO (Brzozów, Haczów, Smolnik, Turzańsk, Chotyniec i Raduż).
2. Stworzenie marki UNESCO w Podkarpackiem.
3. Impuls do wprowadzania na listę UNESCO kolejnych obiektów.

Podmioty zaangażowane w realizację: Departament Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie w partnerstwie z Instytutem Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Źródło finansowania: budżet Województwa Podkarpackiego.

W 2021 r. miała miejsce wystawa prac powstałych w ramach akcji w: Rzeszowie, Zarzeczu i Przemyślu.

e) Projekt „CRinMA – Cultural resources in the mountain areas - Zasoby kulturowe na obszarach górskich” (realizowany przez Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie)

Celem projektu CRinMA jest zapewnienie skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarach górskich, zarówno w materialnym jak i niematerialnym wymiarze, m.in. poprzez wymianę doświadczeń w trakcie wizyt studyjnych, a także wypracowanie dobrych praktyk w powyższym zakresie, celem pośrednim projektu CRinMA jest propozycja modyfikacji polityk regionalnych w celu zapewnienia lepszego wsparcia obszarów górskich, na których są identyfikowane wartościowe zasoby kulturowe. Projekt CRinMA – Cultural resources in the mountain areas (Zasoby kulturowe na obszarach górskich) jest realizowany ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Interreg Europa (4. oś priorytetowa: Środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami); projekt jest realizowany w okresie: 1.07.2017 r. – 30.06.2021 r. Budżet projektu: 1 217 250 euro (budżet Województwa Podkarpackiego: 100 100 euro, wkład partnera 15 015 euro – 15%). Podmioty zaangażowane w realizację działania/zadania: Województwo Małopolskie – lider projektu (Polska), Województwo Podkarpackie (Polska), Regionalna Agencja Rozwoju Kraju Preszowskiego (Słowacja), Gmina Montalegre (Portugalia), Instytut Rozwoju Gospodarczego Prowincji Ourense (Hiszpania), UNCEM Piemont (Włochy). Stopień realizacji/efekty działania/zadania przedstawione za pomocą mierzalnych wskaźników, wartości:

- 21.01.2021 r. – 1 wydarzenie upowszechniające on-line – podjęte tematy: „Kultura w programie Interreg Europe”, „Wartości projektu CRinMA – jak możemy wykorzystać rezultaty projektu?”, Prezentacja filmu promującego projekt „Kultura w pandemii i po pandemii – dyskusja inspirowana realizacją programu Interreg Europe”,
- 13.04.2021 r. – 1 spotkanie partnerów on-line podsumowujące realizację projektu, - przygotowywanie wniosku w ramach naboru projektów dodatkowych działań (odpowiedź na kryzys spowodowany Covid-19) dla podmiotów już realizujących projekty Interreg Europe – projekt CRinMA w formule „dogrywki” będzie realizowany od 1.09.2021 r. do 30.08.2022 r.

f) Karpackie Biennale Grafiki Dzieci i Młodzieży (realizowane przez Centrum Kulturalne w Przemyślu)

W dniu 23.10.2021r. odbyło się 11. Karpackie Biennale Grafiki Dzieci i Młodzieży, wydarzenie jest wynikiem zapoczątkowanego w 2001 r. międzynarodowego projektu, konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży pn. Karpackie Biennale Grafiki Dzieci i Młodzieży „Wczoraj – Dziś – Jutro”. Jego głównym pomysłodawcą i organizatorem było Centrum Kulturalne w Przemyślu. Konkurs organizowany jest co dwa lata w innym kraju, a wystawa pokonkursowa prezentowana jest w każdym z uczestniczących w projekcie krajów. W związku z otrzymaniem dofinansowania ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z funduszu Promocji Kultury, w ramach 11 Karpackiego Biennale Dzieci i Młodzieży zorganizowano szereg działań. Zostały zrealizowane spotkania z wybitnymi specjalistami z dziedziny sztuki oraz otwarto w siedzibie Centrum Kulturalnego w Przemyślu wyjątkowe wystawy.

Komisja po obejrzeniu 850 prac nadesłanych z Polski, Ukrainy, Słowacji i Rumunii nagrodziła 12 uczestników i wyróżniła 12 osób, nagrodami finansowymi ufundowanymi przez Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, ponadto przyznano 4 nagrody narodowe.

g) Międzynarodowa Konferencja - Europa Karpat (realizowane przez Galerię Sztuki Współczesnej w Przemyślu)

Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu podjęła współpracę z Kancelarią Sejmu RP w ramach przygotowania Międzynarodowej Konferencji - Europa Karpat. W ramach tego spotkania odbyła się m.in. promocja albumu VISEGRAD4ART – teksty krytyczne i filmu (TVP3) z realizacji wystawy VISEGRAD4ART – w poszukiwaniu malarstwa z roku 2017 przygotowanej przez Galerię we współpracy z Kancelarią Sejmu RP. Galeria

przygotowała dodatkowo specjalną wystawę malarstwa Frantisek Turczanyi / Słowacja Dezoriental – znak czasu.

Cel projektu: 30 lat działania Grupy Wyszehradzkiej i polskiej prezydencji w V4.

W ramach obchodów 30-lecia Grupy Wyszehradzkiej, Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu, promowała wydanie przez Wydawnictwo Sejmowe albumu VISEGRAD4ART – teksty krytyczne, jako uzupełnienia do wydanego w roku 2017 albumu /katalogu, w związku z organizacją 1. Międzynarodowej Wystawy Malarstwa VISEGRAD4ART – w poszukiwaniu malarstwa, realizowaną w Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej przez Kancelarię Sejmu RP i Galerię.

28 edycja Międzynarodowej Konferencji „Europa Karpat” odbyła się 27-28 lutego 2021 r. Gospodarzami dwudniowej wideokonferencji byli wicemarszałek Sejmu Ryszard Terlecki i przewodniczący sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych Marek Kuchciński. Eksperti, politycy oraz naukowcy polscy i zagraniczni spotykali się by dyskutować m. in. o dialogu międzynarodowym w regionie Europy Środkowej oraz współpracy parlamentarnej, gospodarczej i kulturalnej.

Podmioty zaangażowane w realizację działania/zadania: Kancelaria Sejmu RP, Wydawnictwo Sejmowe, Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej w Przemyślu.

h) Ochrona i popularyzacja dziedzictwa kulturowego (realizowane przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku)

W 2021 r. Park Etnograficzny Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku prezentował zwiedzającym ponad 150 obiektów architektury z przykładami budownictwa drewnianego, rozmieszczonych w 8 sektorach: bojkowskim, łemkowskim, doliniańskim, dwóch sektorach pogórzańskich (zachodnim i wschodnim) oraz w sektorze przemysłowym, małomiasteczkowym i dworskim. Przez cały rok udostępnionych do zwiedzania było 60 wyposażonych wewnątrz: w obiektach sakralnych (3 cerkwie, kościół, synagoga, kapliczki), mieszkalnych, gospodarczych, przemysłowych (młyn wodny, wiatraki, kuźnie) oraz w obiektach użyteczności publicznej (szkoła, remiza, plebania, apteka, urząd gminy, poczta, sklepy, zakłady rzemieślnicze i usługowe – szewski, zegarmistrzowski, fryzjerski, krawiecki, stolarski, fotograficzny, piekarnia).

Na terenie skansenu czynnych było 6 ekspozycji stałych i 6 wystaw czasowych:

- ikona karpacka – 220 ikon z XV-XX w. (w budynku z Nowosiótek – 2 kondygnacje),
- ekspozycja przemysłu naftowego,
- Jak dawniej gaszono pożary (sprzęt pożarniczy w remizach z Golcowej i Lipinek),
- historia ratownictwa górskiego (dom z Jaślik na Galicyjskim Rynku),
- wystawa środków transportu (w stanie karczmy z Rogów),
- wystawa judaików (w babińcu drewnianej synagogi z Połańca),
- W co się oblec (wystawa stroju w chałupie z Tyrawy Solnej),
- Czas dzieciństwa (wystawa zabawek w chałupie z Tyrawy Solnej),
- Bogdańscy – rodzina malarzy z Jaślik (w chałupie z Tyrawy Solnej),
- Bojkowie i Łemkowie w obiektywie prof. Romana Reinfussa (w chałupie z Glinnego),
- Galicyjski Rynek – z historii budowy obrazów kilka (replika budynku ze Starej Wsi),
- Mądrości igłą wypisane (wystawa makatek kuchennych w remizie z Golcowej).

W 2021 r. przygotowano również wystroje okolicznościowe związane ze zmianami roku obrzędowego w kilku obiektach Galicyjskiego Rynku i w innych sektorach parku etnograficznego (z okazji oktawy Bożego Ciała, Zielonych Świąt, Bożego Narodzenia i Wielkanocy): wystrój wielkanocny w domach zegarmistrza i nauczyciela (obiekty z Dębowca) oraz poczmistrza (poczta z Brzozowa), dekoracje bożonarodzeniowe: choinki z tradycyjnymi ozdobami na placu rynkowym, w budynku poczty, recepcyjnym i administracyjnym, przygotowano tradycyjne ozdoby na choinki ze słomy, papieru i bibuły; Zadania realizowane zgodnie ze statutową działalnością Muzeum.

i) Ochrona i popularyzacja tradycyjnej wiedzy mieszkańców (realizowane przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku)

Park Etnograficzny w Sanoku odwiedziło i skorzystało z różnych form jego działalności 136 123 turystów. Przeprowadzono 179 lekcji muzealnych dla 3379 uczestników.

- w dniach 25 – 26 lutego 2021 r. współorganizacja konferencji on-line pn. „Razem czy osobno?” - wielokulturowa koegzystencja ludności Bieszczadów i Beskidu Niskiego do końca II wojny światowej. Podmioty zaangażowane w realizację wydarzenia: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Rzeszowie i Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami – w ramach projektu naukowo-dydaktycznego „Edukacja historyczna w służbie resocjalizacji”;
- 07 – 08 października 2021 r. – organizacja Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „*W kręgu synagogi. Judaika w muzeach na wolnym powietrzu*”. Organizator: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku;
- realizacja poprzez portal społecznościowy Facebook – wejścia na żywo z parku etnograficznego – prezentacja obiektów oraz krótkie informacje historyczne, a także krótkie relacje z organizacji wydarzeń;
- w dniu 4 lipca 2021 r. w muzeum zorganizowano XLV Jarmark Folklorystyczny. Patroni medialni: „Tygodnik Sanocki”, Polskie Radio Rzeszów, „Podkarpackie. Przestrzeń Otwarta”, „Korso Sanockie”. Frekwencja: ok. 2.000 osób. Program: zespoły śpiewacze „Chorkowianie” i „Jutrzenka” (GOK Chorkówka), „Kapela Turobińska” przy Gminie Turobin (woj. lubelskie), Zespół Pieśni i Tańca „Lasowiacy” im. Ignacego Wachowiaka (MDK Stalowa Wola), Kapela Góralska „Jontki” (Żywiec), Kapela „Karpati” (Zakopane). Jarmarkowi towarzyszyły pokazy rzemiosł, kiermasze rękodzieła i sztuki ludowej, pokazy kulinarne w wykonaniu kół gospodyń wiejskich (w połączeniu z degustacją tradycyjnych potraw), gry i zabawy dla najmłodszych, bezpłatne zwiedzanie wnętrza Galicyjskiego Rynku;
- 25 lipca 2021 r., współorganizacja Rodzinnego Pikniku Charytatywnego „Ku pamięci Kubusia”. Podmioty zaangażowane w realizację wydarzenia: m-Ubezpieczenia. Patroni medialni: isanok.pl, Korsio Sanockie.pl, Korsio24.pl, PR Rzeszów, Media Art. Frekwencja: 3.000 osób. Program: koncert na otwarcie – grupa „Kordian”, licytacje, zumba – pokaz tańca do ćwiczeń, kapela „Pakoszowianie”, zespół „Entre Dos Aguas un Teatro”, pokaz gimnastyczny UKS „Spartanie”, Angela Gaber, „Bieszczadersi”. Inne atrakcje: największy na świecie Monster Truck (z teledysku Ekipa Friza), quady, dmuchańce, ponad 300 motorów, strzelnica wojskowa, strefa zabaw dla dzieci z animatorkami, konkurs w budowaniu wieży ze skrzynek (OSP Niebieszczany), pokazy ratownictwa medycznego (Bieszczadzkie Pogotowie Ratunkowe), badania (Centrum Medyczne Konsylium), jadło swojskie (od kół gospodyń wiejskich z powiatu sanockiego), kielbaski z grilla, pizza, grochówka, lody, wata cukrowa, granita;
- 15 sierpnia 2021 r., organizacja XI Międzynarodowego Festiwalu „Karpaty Zakłęte w Drewnie”. Podmioty zaangażowane w realizację wydarzenia: Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie, Nadleśnictwa Brzozów i Bircza, GOPR Grupa Bieszczadzka, Program „Podkarpackie – Przestrzeń Otwarta”, Młodzieżowy Dom Kultury w Sanoku, Państwowa Straż Pożarna Sanockie”, Radio RMF Maxxx. Frekwencja: 2.000 osób. Program: występy zespołów: Zespół Mażoretki „Vivid” (OSP Jaćmierz), Zespół Sygnalistów „Echo Karpat”, Muzyka Karpat „Trio Kremenaros”, Zespół Pieśni i Tańca „Resovia Saltans” (Rzeszów), muzyka celtycka „Spirituals Seasons”. Inne atrakcje: stoiska twórców ludowych, pokazy wyrobów z drewna (rzeźbiarze, rzemieślnicy, artyści ludowi), gry i zabawy leśne z nagrodami (temat wiodący – drewno i las – instruktorzy Młodzieżowego Domu Kultury w Sanoku), stoiska nadleśnictw (Brzozów, Bircza), stoiska z daniami regionalnymi kół gospodyń wiejskich z powiatu sanockiego;
- 28 sierpnia 2021 r., współorganizacja Mistrzostw Polski w Dogtrekkingu. Podmioty zaangażowane w realizację wydarzenia: dogtrekking.com.pl; Gmina Sanok, www.sanok.pl, Nadleśnictwo Brzozów, „Advantix” – preparat na kleszcze firmy BAYER

POLAND, „Dingo” Waldemar Rutkowski, Dr Lucy Beauty&Care; zaplecze weterynaryjne – SANWET. Frekwencja: 200 osób. Program: start na trzech dystansach (15 km, 25 km, 40 km), zajęcia z lekarzem weterynarii – szkolenie z udzielania pierwszej pomocy psom, ceremonia dekoracji uczestników;

- w dniach 11-12 września 2021 r., współorganizacja „Bojkowskie Płaje” Podmioty zaangażowane w realizację wydarzenia: Uniwersytet Ludowy w Dźwiniaczu Dolnym. Patronat medialny: „Tygodnik Sanocki”, korsosanockie.pl; patronat honorowy; Burmistrz Miasta Sanoka, Starosta Sanocki. Frekwencja: ok. 2.000 osób. Program: występy zespołów: Zespół Pieśni Karpackiej „Widymo”, „Kapela znad Osławy”, zespół „Wernyhora”; warsztaty: „Pracownia Miodosytnia”, warsztat tworzenia biżuterii i ozdób bojkowskich, warsztat tworzenia tradycyjnych elementów stroju bojkowskiego, „Architektura na Bojkowszczyźnie – gospodarstwo, pasterstwo, cerkiew” – zajęcia w obiektach muzeum, „O wytwarzaniu tradycyjnych instrumentów bojkowskich: drumla, trombita, sopilka pasterska, okaryna bojkowska, róg bawoli itp.”, warsztat opowieści o symbolice i mitologii Bojkowszczyzny, „Bojkowszczyzna w fotografii Romana Reinfussa, „Przyroda Bojkowszczyzny” – zajęcia w plenerze;
- 12 września 2021 r., współorganizacja XI „Bartnika Ziemi Sanockiej”. Podmioty zaangażowane w realizację wydarzenia: Starostwo Powiatowe. Patronat medialny: „Tygodnik Sanocki”, „Korso Gazeta Sanocka”. Frekwencja: ok. 2.000 osób. Program: występy zespołów: kapela ludowa i zespół obrzędowy „Graboszczanie” (inscenizacja „Nasza Krasula”), zespół MEGITZA, Duet GAJDA, piknik pszczelarski dla dzieci, zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży (warsztaty, konkursy, stoiska animacyjne), sprzedaż miodów kwiatowych i spadziowych pszczelarzy Ziemi Sanockiej, degustacja potraw regionalnych kół gospodyń wiejskich;
- w dniu 12 września 2021 r., organizacja Europejskich Dni Dziedzictwa „Smaki Dziedzictwa”. Patronat medialny: „Tygodnik Sanocki”, „Korso Gazeta Sanocka”. Frekwencja: ok. 2.000 osób. Program: wystawa „Iglą malowane”(ekspozycja makatek kuchennych w remizie z Golcowej na Galicyjskim Rynku), dania regionalne przygotowane przez koło gospodyń wiejskich, prezentacja wyrobu tradycyjnych potraw w kilku obiektach na Galicyjskim Rynku – z udziałem pracowników muzeum;
- 16 grudnia 2021 r. organizacja X „Jarmarku Bożonarodzeniowego”. Podmioty zaangażowane w realizację wydarzenia: Starostwo Powiatowe w Sanoku; I Liceum Ogólnokształcące im. KEN, Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki PIB Odrzechowa, Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Brzozów, Związek Ochotniczych Straży Pożarnych, Młodzieżowy Dom Kultury w Sanoku, Centrum Integracji Społecznej w Sanoku oraz koła gospodyń wiejskich z gminy Sanok: Jurowce, Bukowsko, Średnie Wielkie. Patronat medialny: „Tygodnik Sanocki”, „Korso Gazeta Sanocka”, TV Galicja, TV Obiektyw, portale internetowe: iSanok.pl, eSanok.pl, Bieszczady24.pl, tvPodkarpacie.pl, podkarpacie24.pl. Frekwencja: ok. 2.000 osób. Program: „żywa” szopka (z udziałem zwierząt, w tym egzotycznych), okazała choinka na Galicyjskim Rynku, warsztaty dla dzieci (wyrób tradycyjnych ozdób choinkowych), prezentacja, sprzedaż i degustacja potraw wigilijnych, kiermasze świąteczne (pokaz oraz sprzedaż ozdób choinkowych i wyrobów rzemieślniczych artystów ziemi sanockiej), sprzedaż wyrobów wędliniarskich, serów i miodów; konkurs wiedzy o lasach, skansenie i Ziemi Sanockiej; poczęstunek dla uczestników Jarmarku (grochówka i żurek z kotła od druhów OSP), występy na Galicyjskim Rynku: koncert kolęd w wykonaniu Górniczej Orkiestry Dętej w Sanoku, inscenizacje parateatralne w wykonaniu uczniów I LO w Sanoku – przypomnienie postaci Świętej Rodziny, spotkania ze Św. Mikołajem (rozdawanie prezentów).

W 2021 r. odbywały się również na Galicyjskim Rynku „Galicyjskie graciarnie” – giełdy staroci (w każdą третią niedzielę miesiąca od maja do października). Giełdy te cieszyły się specjalnej „Pociąg do kultury” dla podróżujących pociągiem bardzo dużą popularnością wśród mieszkańców Sanoka i regionu, gromadząc setki wystawców i tysiące zainteresowanych i to nie tylko z terenu Podkarpacia.

Ogółem frekwencja w 2021 roku na 8. imprezach masowych zorganizowanych na terenie Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku wyniosła 15.200 uczestników co stanowiło 11% wszystkich zwiedzających.

W 2021 r. Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku przystąpiło do inicjatywy „Wojak Szwejk”. W ramach tej inicjatywy w miesiącach lipiec – sierpień 2021 r. osoby korzystające z kolejowych przewozów pasażerskich w relacji: Rzeszów Główny – Medzilaborce – Rzeszów Główny pociągiem „Wojak Szwejk”, w terminie 3 dni od daty przejazdu, mogli bezpłatnie indywidualnie zwiedzić Park Etnograficzny Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku.

Zadania realizowane zgodnie ze statutową działalnością Muzeum.

j) Wytwarzanie i sprzedaż lokalnych towarów, sztuki i rękodzieła (realizowane przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku)

Prowadzenie pokazów pracy rzemieślników (zegarmistrza, stolarza, garncarza, piekarza, sklepikarza, fotografa).

W 2022 r. planowana jest kontynuacja działań wskazanych powyżej, a także planowana jest organizacja następujących wydarzeń: Jarmark folklorystyczny, Bartnik Ziemi Sanockiej, Europejskie Dni Dziedzictwa, festiwal „Karpaty Zakłęte w Drewnie”, Piknik Rodzinny – wszystkie imprezy przy współdziałaniu rękodzielników, rzemieślników, rolników, kół gospodyń wiejskich prezentujących i sprzedających swoje wyroby. Zadania realizowane zgodnie ze statutową działalnością Muzeum.

k) Ochrona tradycyjnej architektury (realizowane przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku)

Wszystkie obiekty w Parku Etnograficznym prezentują tradycyjną drewnianą architekturę rozmieszczoną w 8 sektorach: bojkowskim, łemkowskim, doliniańskim, dwóch sektorach pogórzańskich (zachodnim i wschodnim) oraz w sektorach przemysłowym, małomiasteczkowym i dworskim.

Zadania realizowane zgodnie ze statutową działalnością Muzeum.

l) Stosowanie tradycyjnych sposobów użytkowania gruntów, odmian roślin uprawnych (realizowane przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku)

Użytkowanie pól w sposób tradycyjny, przeprowadzania pokazów pracy podczas żniw (koszenie kosą, ścinanie sierpem, kręcenie powróseł, stawianie snopków), suszenie siana, tradycyjne młócenie cepami, kręcenie kiczek, a także prac związanych z wykopkami. Prowadzenie przydomowych tradycyjnych ogródków. Zadania realizowane zgodnie ze statutową działalnością Muzeum Budownictwa Ludowego.

n) Prezentacja najcenniejszej w Polsce kolekcji ikon karpaccich

Muzeum Historyczne w Sanoku w ramach stałej ekspozycji prezentuje najcenniejszą w Polsce kolekcję ikon karpaccich. Liczy ona około 600 unikatowych malowideł religijnych. Zbiór prezentuje kulturę duchową, międzywyznaniową egzystencję i artystyczną twórczość sakralną Podkarpacia (Województwa Ruskiego w I Rzeczypospolitej) w okresie od XV do XIX wieku. Zachowaniu tego elementu dziedzictwa kulturowego Karpat służą działania konserwatorskie, prowadzone stale przez Muzeum. Z kolei promocji tego dziedzictwa służą – poza prezentowaniem zbioru w ekspozycji stałej – prowadzone przez pracowników Muzeum lekcje muzealne. Rokrocznie kolekcję odwiedza ok. 60 tysięcy turystów z kraju i zagranicy.

m) Prezentacja największej w Polsce kolekcji ceramiki pokuckiej

Muzeum Historyczne w Sanoku w ramach stałej ekspozycji prezentuje największą w Polsce kolekcję ceramiki pokuckiej. Liczący ponad 400 naczyń, zbiór prezentuje tradycyjne formy twórczości ludowej, charakterystyczne dla ludności wschodnich Karpat (Hucułowie). Zbiór udostępniany jest ogółowi gości Muzeum. Rokrocznie odwiedza go ok. 60 tysięcy turystów z kraju i zagranicy.

n) Konferencja Europa Karpat

W dniach 27-28 lutego 2021 r. przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego uczestniczył on-line w konferencji w roli obserwatora, udzielając jednocześnie informacji nt. Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 na czacie. Celem działania była promocja Programu i jego projektów, odpowiedzi na ew. pytania potencjalnych beneficjentów i interesariuszy Programu. Liczba uczestników: 3500 odsłon na YouTube. Bezkosztowo.

o) Dotacje Województwa Podkarpackiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa podkarpackiego na rok 2021

- Kościół parafialny - remont i konserwacja budynku kościoła w Brzegach Dolnych
- Prace remontowo-konserwatorskie przy dawnej cerkwi pw. Michała Archanioła w Lutowiskach,
- Roboty budowlane przy zabytkowym budynku dawnej rafinerii w Ustrzykach Dolnych
- Cerkiew greckokatolicka w Liskowatym - prace remontowo-konserwatorskie; pokrycie gontowe dachu,
- Budynek kolegium – remont (Brzozów),
- Konserwacja i restauracja wybranych elementów wyposażenia wnętrza kościoła pw. Matki Bożej Królowej Polski w Krzemiennej,
- Remont i konserwacja murowanej cerkwi greckokatolickiej pw. Św. Mikołaja w Grabówce,
- Zabytkowy kościół - wykonanie impregnacji w Haczowie,
- Wyposażenie kościoła parafialnego w miejscowości Wesoła - prace konserwatorskie przy ołtarzu głównym,
- Konserwacja wyposażenia z dawnej cerkwi pw. Michała Archanioła, obecnie filialnego kościoła w Świątkowej Małej,
- Kościół parafialny - konserwacja polichromii i fasety (Dębowiec),
- Kościół parafialny - konserwacja ołtarza bocznego - lewa strona (Sławęcín),
- Kościół parafialny - roboty budowlane - pokrycie gontowe, elewacja (Trzcínica),
- Prace konserwatorsko-restauratorskie elewacji kamienicy przy ul. 3 Maja 1 w Dukli,
- Ogrodzenie przed kościołem – konserwacja (Dukla),
- Kościół parafialny - pokrycie dachowe (Jedlicze),
- Kościół parafialny - prace konserwatorskie ołtarza bocznego Serca Pana Jezusa (Kombornia),
- Ołtarz główny w kościele parafialnym - prace konserwatorsko-restauratorskie (Odrzykoń),
- Kościół parafialny - konserwacja i restauracja zabytków ruchomych (Rymanów),
- Prace konserwatorskie płyty nagrobnej z XVIII w. z dawnego cmentarza przycerkiewnego (Trzciana, Zawadka Rymanowska),
- Kościół Franciszkanów - konserwacja wystroju sztukatorskiego kaplicy Oświęcimów (Krosno),
- Kościół parafialny - konserwacja malowideł ściennych (Krosno),
- Mur klasztorny - prace konserwatorsko-restauratorskie (Krosno),
- Kościół parafialny - instalacja przeciwwłamaniowa (Krosno),
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowstąpienia Pana Jezusa w Górzance - kościół parafialny - konserwacja polichromii (Górzanka),
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia NMP w Średniej Wsi - kościół parafialny - konserwacja ołtarza i obrazów (Średnia Wieś),

- Archidiecezja Przemyska Obrządku Łacińskiego w Przemyślu - konserwacja ołtarza bocznego z obrazem Matki Bożej Niepokalanie Poczętej i tabernakulum w Collegium Marianum,
- Archidiecezja Przemyska Obrządku Łacińskiego w Przemyślu - rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Maćkowicach – remont ścian, wymiana podłoża posadzki,
- Klasztor Sióstr Karmelitanek Bosych w Przemyślu - konserwacja polichromii na sklepieniu w kościele pw. MB Szkaplerznej,
- Klasztor Sióstr Karmelitanek Bosych w Przemyślu - budynek klasztoru - montaż instalacji wykrywania pożaru,
- Klasztor Św. Marii Magdaleny Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych w Przemyślu - budynek klasztoru - remont i konserwacja elewacji, ścian, ogrodzenia, oraz schodów,
- Klasztor Franciszkanów – OFM w Przemyślu - wyposażenie klasztoru - prace remontowo-konserwatorskie obrazów,
- Parafia Prawosławna pw. Zaśnięcia NMP w Przemyślu - cerkiew pw. Zaśnięcia NMP - remont dachu,
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Jana Chrzciciela w Przemyślu - kaplica Najświętszego Sakramentu - konserwacja wystroju i wnętrza,
- Miasto Przemyśl prace remontowe portalu wejściowego do budynku I LO w Przemyślu
- Przemyski Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących "Podkarpacie" w Przemyślu - Zespół Koszar Wojskowych - budynek przy ul. Słowackiego, stolarka okienna,
- Związek Gmin Fortecznych w Przemyślu - prace remontowe przy forcie I Salis Soglio w Jaksmanicach",
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Katarzyny w Bachórzcu - kościół parafialny - prace konserwatorskie polichromii w części chóru,
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Stanisława Kostki w Birczy - kościół parafialny - konserwacja ołtarza bocznego,
- Klasztor Znalezienia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Kalwarii Pałacowskiej - kapliczki kalwaryjskie- remont,
- Klasztor Znalezienia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Kalwarii Pałacowskiej - Kościół filialny w Leszczynach - remont i konserwacja,
- Parafia Prawosławna pw. Pokrowa M.B. w Kłokowicach - kościół parafialny - remont dachu cerkwi,
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Bolesnej w Kosienicach - remont elewacji i dachu kościoła pw. Świętej Trójcy w Kosienicach "Kościół w lesie",
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowstąpienia Pańskiego w Lipie - remont elewacji i podłogi w dawnej cerkwi pw. Paraskewi w Lipie,
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Walawie - kościół parafialny - remont konstrukcji stropu.

p) Ochrona lokalnych ras zwierząt gospodarskich (realizowane przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku)

W 2021 r., jak i w 2022 r. – kontynuacja hodowli kóz karpackich oraz hodowla polskiej owcy górskiej, budowa sektora pasterskiego w Parku Etnograficznym. Zadania realizowane zgodnie ze statutową działalnością muzeum.

r) Prezentacja dziedzictwa kultury materialnej i duchowej wyznawców obrządku prawosławnego i greckokatolickiego poprzez prezentację sztuki ikonowej w ramach stałej ekspozycji sztuki sakralnej kościoła wschodniego w Muzeum Historycznym w Sanoku – działania stałe.

Muzeum Historyczne w Sanoku w ramach stałej ekspozycji prezentuje najcenniejszą w Polsce kolekcję ikon karpackich. Liczy ona około 600 unikatowych malowideł religijnych. Zbiór prezentuje kulturę duchową, międzywyznaniową egzystencję i artystyczną twórczość sakralną Podkarpacia (Województwo Ruskie w I Rzeczypospolitej) w okresie od XV do XIX w. Zachowaniu tego elementu dziedzictwa kulturowego Karpat służą działania konserwatorskie, prowadzone stale przez muzeum. Z kolei promocji tego dziedzictwa służą – poza prezentowaniem zbioru w ekspozycji stałej – prowadzone przez pracowników muzeum lekcje muzealne. Rokrocznie kolekcję odwiedza ok. 60 tysięcy turystów z kraju i zagranicy.

s) Prezentacja dziedzictwa kultury materialnej Hucułów w ramach stałej ekspozycji ceramiki pokuckiej w Muzeum Historycznym w Sanoku – działania stałe

Muzeum Historyczne w Sanoku w ramach stałej ekspozycji prezentuje największą w Polsce kolekcję ceramiki pokuckiej. Liczący ponad 400 naczyń, zbiór prezentuje tradycyjne formy twórczości ludowej, charakterystyczne dla ludności wschodnich Karpat (Hucułowie). Zbiór udostępniany jest ogółowi gości Muzeum. Rokrocznie odwiedza go ok. 60 tysięcy turystów z kraju i zagranicy.

t) Konserwacja unikatowych zabytków kultury materialnej i duchowej wyznawców obrządku wschodniego z kolekcji sztuki ikonowej w zbiorach Muzeum Historycznego w Sanoku

Pracownia konserwacji dzieł sztuki w Muzeum Historycznym w Sanoku przeprowadziła w 2021 r. konserwację zachowawczą 55 ikon karpackich ze zbioru własnego w dziale sztuki sakralnej kościoła wschodniego.

u) Współorganizacja międzynarodowej konferencji naukowej poświęconej koegzystencji narodów i kultur na terenie Bieszczadów i Beskidu Niskiego pn. „Razem czy osobno? Wielokulturowa koegzystencja ludności Bieszczadów i Beskidu Niskiego do końca II Wojny Światowej” (Muzeum Historyczne w Sanoku)

Konferencja zdalna o charakterze międzynarodowym (Polska, Słowacja, Ukraina). W 2021 r. Muzeum Historyczne w Sanoku znalazło się w gronie organizatorów międzynarodowej konferencji naukowej pt. „Razem czy osobno? Wielokulturowa koegzystencja ludności Bieszczadów i Beskidu Niskiego do końca II Wojny Światowej”. Konferencja miała służyć zgłębianiu wiedzy na temat różnych wymiarów koegzystencji narodów i wyznań w regionie Karpat. Konferencja odbyła się 25-26 lutego 2021 r. w formule zdalnej. Z ramienia muzeum udział wzięła mgr Katarzyna Winnicka, która swój wykład poświęciła wybranym dziełom z kolekcji ikon karpackich w zbiorach placówki.

w) Współorganizacja międzynarodowej konferencji naukowej poświęconej twórcy Muzeum Towarzystwa Łemkowskiego i polsko-ukraińskiemu artyście-malarzowi, Leonowi Getzowi (Muzeum Historyczne w Sanoku)

Muzeum Historyczne w Sanoku w partnerstwie z Lwowską Narodową Akademią Sztuki zorganizowało (20-22 października 2021 r. we Lwowie) konferencję naukową pt. „Leon Getz. Osobowość twórcy w historii i dialogu międzykulturowym”. Z ramienia muzeum w czasie konferencji wykłady wygłosili dr Jarosław Serafin i mgr Katarzyna Winnicka.

y) Współorganizacja w partnerstwie z grupą rekonstrukcji historycznej z miasta Kapuszany (obwód preszowski) pikniku historycznego i rekonstrukcji historycznej pt. „Bohater w drodze” (Muzeum Historyczne w Sanoku)

24 lipca 2021 r. na dziedzińcu zamku królewskiego w Sanoku zorganizowano – we współpracy z partnerami ze Słowacji – piknik historyczny i widowisko pt. „Bohater w drodze”. Obok słowackiej grupy rekonstrukcji historycznej w wydarzeniu wzięli udział rekonstruktorzy z Sanoka. W trakcie wydarzenia przybliżono epizody z przeszłości zamków w miejscowości Kapuszany i w Sanoku. W widowisku wzięło udział 250 widzów.

z) Prezentacja kultury ludowej Łemków (pieśni) – koncert zespołu „Wernyhora” w Zamku Królewskim w Sanoku (Muzeum Historyczne w Sanoku)

19 września 2021 r. w Zamku Królewskim w Sanoku – w partnerstwie z przedstawicielami miasta Kapusznany ze Słowacji – zorganizowano koncert zespołu Wernyhora. Koncert był bezpośrednio transmitowany na kanałach muzeum i miasta Kapusznany i obejrzało go 806 osób.

aa) Konserwacja unikatowych zabytków kultury materialnej i duchowej wyznawców obrządku wschodniego z kolekcji sztuki ikonowej w zbiorach Muzeum Historycznego w Sanoku

Pracownia konserwacji dzieł sztuki w Muzeum Historycznym w Sanoku zrealizuje w 2022 roku konserwację pełną dwóch wytypowanych – oraz zachowawczą – wymagających tego ikon karpackich ze zbiorów własnych.

bb) Karpacki Festiwal Archeologiczny Dwa Oblicza (Muzeum Podkarpackie w Krośnie - Skansen Archeologiczny Karpacka Troja w Trzcinicy)

Cykliczna impreza plenerowa, która opiera się na rekonstrukcji historycznej i archeologii doświadczalnej związanej z okresem epoki brązu oraz wczesnego Średniowiecza. Podczas wydarzenia podejmowana jest próba rekonstrukcji życia dawnych mieszkańców grodu w Trzcinicy. Realizowane są turnieje (bojowy, łuczniczy, o nagrodę specjalną, na najbardziej gospodarną białogłową, walk drużynowych) oraz warsztaty dla publiczności, m.in. konkurs kubba, zabawy plebejskie oraz szkoła młodego wojownika. Kulminacyjnym punktem festiwalu jest inscenizacja bitwy. Podczas festiwalu można wysłuchać koncertów zespołu wykonującego muzykę dawną. Na festiwal przyjeżdżają grupy rekonstruktorów z terenu całej Polski, a także z Ukrainy, Słowacji i Węgier. Turyści mogą zwiedzić salę wystawową, gdzie prezentowane są zabytki z badań archeologicznych prowadzonych na grodzisku, obejrzeć film edukacyjny „Trzcinica – Karpacka Troja”, zwiedzić park archeologiczny i sektor hodowlany, a także wejść na grodzisko i platformę widokową. Termin: 13 – 14 sierpnia 2022 r.

cc) Międzynarodowy Festiwal Kolęd i Pastorałek w Kalwarii Pałacowskiej (Centrum Kulturalne w Przemyślu)

31.01.2021 r. w Klasztorze oo. Franciszkanów w Kalwarii Pałacowskiej odbyło się ogłoszenie wyników 6. Międzynarodowego Festiwalu Kolęd i Pastorałek. Organizatorem festiwalu byli: Klasztor Franciszkanów w Kalwarii Pałacowskiej, Centrum Kulturalne w Przemyślu oraz Podkarpackie Stowarzyszenie Gospel. W związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną festiwal przybrał formę on-line. Celem festiwalu jest: upowszechnienie i podtrzymywanie tradycji wspólnego śpiewania i muzykowania kolęd i pastorałek, kultywowanie tradycji kolędniczych będących lokalnym dziedzictwem kulturowym, promowanie młodych talentów poprzez prezentację twórczości artystycznej oraz środowisk twórczych, szerzenie wartości chrześcijańskich, integracja dzieci, młodzieży i dorosłych. W dniu 30 stycznia 2022 r. w Bazylice Mniejszej w Kalwarii Pałacowskiej odbył się finał VII Międzynarodowego Festiwalu Kolęd i Pastorałek. Ogłoszenie werdyktu jury poprzedziła msza święta pod przewodnictwem Księdza Arcybiskupa Adama Szala, a bezpośrednio po mszy odbyło się wysłuchanie kolęd i pastorałek w wykonaniu małżeńskiego duetu Magdy Anioł i Adama Szewczyka. Po ogłoszeniu wyników dla słuchaczy zgromadzonych w bazylice i dla widzów kanału YouTube zaśpiewało 9 laureatów festiwalu.

dd) „Majówka pod Jaworem”. 5. Regionalny Przegląd Zespołów Śpiewaczych i Tradycyjnych Potraw w Hadlach Szklarskich gm. Jawornik Polski (Centrum Kulturalne w Przemyślu)

Przegląd ma charakter cykliczny. W 2021 r. ze względu na pandemię wydarzenie zostało przesunięte z terminu majowego na dzień 18 lipca 2021 r. „Majówkę” rozpoczęła msza święta plenerowa, po której nastąpiły przeglądy zespołów śpiewaczych oraz tradycyjnych

potraw. W przeglądzie uczestniczyło 17 zespołów śpiewaczych i 10 kół gospodyń wiejskich z powiatów: przemyskiego, przeworskiego, jarosławskiego, lubaczowskiego i rzeszowskiego. W konkursie muzycznym zespoły wykonywały tradycyjne pieśni: „majówkowe” śpiewane przy kapliczkach oraz pieśni o tematyce dowolnej, zaś tematem konkursu kulinarnego były tradycyjne potrawy z kasz oraz drobne drożdżówki.

Głównym celem przeglądu jest upowszechnianie i kultywowanie ludowych tradycji: wspólnego śpiewania i muzykowania oraz przygotowywania dawnych potraw.

Organizatorami przeglądu byli: Centrum Kulturalne w Przemysłu wspólnie z Wójtem Gminy Jawornik Polski, Stowarzyszeniem Tradycji i Kultury Wiejskiej „Jawornik” oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury w Jaworniku Polskim.

6 Regionalny Przegląd Zespołów Śpiewaczych i Tradycyjnych Potraw „Majówka pod Jaworem” odbył się 29 maja 2022 r. W tegorocznym przeglądzie uczestniczyło 16 zespołów śpiewaczych i 12 kół gospodyń wiejskich.

ee) Ogólnopolski Turniej Satyry im. Ignacego Krasickiego „Złota Szpila” (Centrum Kulturalne w Przemysłu)

„Złota Szpila” to Ogólnopolski Turniej Satyry im. Ignacego Krasickiego dofinansowany ze środków MKDNIŚ w ramach Funduszu Promocji Kultury. Partnerami zadania byli: Burmistrz Miasta i Gminy Dubiecko, Gminny Ośrodek Kultury w Dubiecku, Kresowy Dom Sztuki w Dubiecku oraz Zamek Dubiecko.

16 października 2021 r. w sali balowej Zamku Dubiecko odbyło się uroczyste podsumowanie Turnieju. Wydarzenie rozpoczęła prelekcja dr Jana Zięby na temat twórczości Ignacego Krasickiego, następnie uczestnicy warsztatów piosenki satyrycznej, które poprowadziła w sierpniu br. Justyna Szafran, zaprezentowali wybrane utwory znajdujące się na płycie wydanej jako rezultat kilkudniowego szkolenia. Wyemitowano film pt. „Świat zepsuty” z inscenizacjami utworów Ignacego Krasickiego, które wyreżyserowała i scenariusz napisała Ziuta Zającówna. Zaprezentowano katalog wydany na okoliczność odbytych wcześniej warsztatów literackich i plastycznych. Jury wszystkich wymienionych konkursów odczytało protokoły. Wybrani Laureaci zaprezentowali swoje utwory.

Turniej ma charakter interdyscyplinarny, obejmuje cztery dziedziny twórczości: plastykę, muzykę, kreację słowa i literaturę. Jest otwarty dla młodzieży i dorosłych, również niepełnosprawnych, tworzących amatorsko i chcących ukazać otaczający świat poprzez wybrany przez siebie artystyczny i oryginalny sposób. Inspiracją działań były m. in. wybrane utwory Ignacego Krasickiego, jednego z najważniejszych twórców polskiego Oświecenia, autora pierwszej powieści satyrycznej.

W 2022 r. „O Złotą Szpilę” – 25. Ogólnopolski Turniej Satyry im. Ignacego Krasickiego planowany jest na 19.11.2022 r. w Przemysłu.

ff) Konferencja naukowa „Społecznicy, politycy, uczeni – fenomen rodziny Tarnawskich” (Centrum Kulturalne w Przemysłu)

Konferencja odbyła się 21 października 2021 r. w Centrum Kulturalnym w Przemysłu Wydarzenie poświęcone było wybitnym przedstawicielom rodziny Tarnawskich: Leonardowi, Apolinaremu, Wincencie, Władysławowi i Witowi. Podczas konferencji zostały poruszone następujące tematy:

- „Ambasada Polska” – z dziejów kamienicy przy ul. Grodzkiej 19 w Przemysłu – dr Ewa Grin-Piszczek (Archiwum Państwowe w Przemysłu, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu),
- „Rozważni i romantyczni” – przemyscy Tarnawscy na rzecz Przemysłu, Galicji i Polski – dr hab. Tomasz Pudłocki, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu),
- „Kuchnia przyszłości to wstrzemięźliwość i prostota w przyrządzaniu”. O zalecenia dietetycznych w zakładzie leczniczym Apolinarego Tarnawskiego w Kosowie – dr Izabela Wodzińska (Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu),

- W służbie Ojczyzny. Emanacja rodzinnego patriotyzmu w przyrodolecniczej działalności doktora Apolinarego Tarnawskiego – mgr Natalia Tarkowska (Akademia Ignatianum w Krakowie),
- Leonard Tarnawski – adwokat, społecznik, polityk – dr Lucjan Fac (Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, I LO im. J. Słowackiego w Przemyślu),
- Władysław Tarnawski – jeden z pierwszych polskich naukowców badaczy literatury angielskiej – dr Elżbieta Stanisł (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu),
- Angielskie peregrynacje Władysława Tarnawskiego – mgr Oskar Ostafin (Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu).

Ponadto uczestnicy mieli okazję zobaczyć wyjątkową wystawę poświęconą Apolinaremu Tarnawskiemu autorstwa Natalii Tarkowskiej pt. „Do Kosowa tłusty Bracie”.

Po części konferencyjnej miało miejsce uroczyste odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej rodzinie Tarnawskich na froncie kamienicy przy ulicy Grodzkiej 19 w Przemyślu. Organizatorem przedsięwzięcia było Centrum Kulturalne w Przemyślu wraz z Towarzystwem Przyjaciół Nauk w Przemyślu.

gg) Konkurs Fotograficzny Karpackie Oblicza (realizowane przez Centrum Kulturalne w Przemyślu)

Konkurs ma na celu promocję twórczości fotograficznej i promocję Karpat. Ukazanie w sposób oryginalny i niepowtarzalny piękna regionu, zabytków, architektury, parków krajobrazowych, terenów naturalnych, ludzi i wydarzeń. Do tegorocznej edycji konkursu zakwalifikowano 81 fotografii. Uroczystość wręczenia nagród i otwarcia wystawy pokonkursowej odbyła się 19 listopada 2021 r. w Galerii 12 Centrum Kulturalnego w Przemyślu. Nagrodzone i wyróżnione prace konkursowe prezentowane były podczas wystawy pokonkursowej. Organizatorem konkursu było Centrum Kulturalne w Przemyślu. W 2022 r. konkurs planowany jest na lipiec-listopad 2022 r.

hh) 7. konkurs na „Bożonarodzeniową Szopkę Domową i Akcesoria Kolędnicze” (realizowane przez Centrum Kulturalne w Przemyślu)

Konkurs rozstrzygnięty został w dn.19.12.2021 r. Uczestnikami były osoby dorosłe oraz młodzież i dzieci (formuła „mistrz – uczeń”). Na sali widowiskowej Centrum Kulturalnego w Przemyślu można było obejrzeć widowisko „Kolęda z Rajem” w wykonaniu grupy obrzędowej „Ujeźniacy” z Ujeznej, gm. Przeworsk. Wydarzenie miało na celu przedstawienie starych zwyczajów związanych ze Świętami Bożego Narodzenia. Konkursowi co roku towarzyszył Bożonarodzeniowy Jarmark Sztuki Ludowej, który w 2021 r. nie odbył się ze względu na sytuację epidemiczną. Dzięki temu przedstawieniu widzowie mogli poznać dawne zwyczaje związane z Bożym Narodzeniem, wysłuchać kolęd i pastorałek oraz zobaczyć jak wyglądały dawniej grupy kolędnicze. Całość wydarzenia transmitowana była na żywo na stronie internetowej Centrum Kulturalnego w Przemyślu. W 2022 r. rozstrzygnięcie konkursu oraz 22. Bożonarodzeniowy Jarmark Sztuki Ludowej planowany jest na grudzień.

ii) 5. Konkurs na wspieranie produkcji filmowej ze środków Podkarpackiego Regionalnego Funduszu Filmowego (realizowane przez Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie)

Operatorem konkursu jest Podkarpacka Komisja Filmowa. Środki Funduszu pochodzą z dotacji z budżetów Województwa Podkarpackiego oraz Gminy Miasto Rzeszów. W wyniku rozstrzygniętego konkursu Wojewódzki Dom Kultury stał się koproducentem wyłonionych produkcji. Celem Konkursu jest wspieranie produkcji filmowych związanych z województwem podkarpackim. Zrealizowane filmy mają się przyczynić do kulturalnej, turystycznej i gospodarczej promocji regionu. Warunkiem otrzymania wsparcia finansowego jest powiązanie produkcji z regionem poprzez m.in.: tematykę, twórców

(przedsiębiorców i specjalistów z branży audiowizualnej działających w regionie) lub miejsce realizacji filmu.

Wsparcie w 2021 roku uzyskało 5 projektów.

jj) 6. Konkurs na wspieranie produkcji filmowej ze środków Podkarpackiego Regionalnego Funduszu Filmowego (realizowane przez Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie)

Budżet Podkarpackiego Regionalnego Funduszu Filmowego na rok 2022 wynosić będzie 1 600 538 złotych brutto.

Środki Funduszu pochodzą z dotacji budżetu Województwa Podkarpackiego. Operatorem Funduszu jest Podkarpacka Komisja Filmowa, działająca w strukturze Wojewódzkiego Domu Kultury w Rzeszowie. W wyniku rozstrzygniętego konkursu Wojewódzki Dom Kultury stanie się koproducentem wyłonionych produkcji.

kk) 6. Konkurs na wspieranie produkcji filmowej ze środków Podkarpackiej Kroniki Filmowej (realizowane przez Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie)

Program ma sprzyjać tworzeniu warunków do rozwoju produkcji filmowych na Podkarpaciu oraz dokumentowaniu historii, teraźniejszości i dziedzictwa kulturowego regionu. Powstałe w wyniku konkursu filmy, mają stanowić zapis dziedzictwa kulturowego i społecznego regionu; upamiętniać osoby (postaci historyczne, przedstawicieli środowisk twórczych i naukowych, sportowców, społeczników oraz inne osoby utożsamiane z regionem) i grupy społeczne, ich wkład w budowanie wizerunku regionu oraz życie codzienne; dokumentować istotne dla regionu wydarzenia, miejsca, elementy spuścizny, inicjatywy społeczne, które są ważne dla kultury i historii regionu.

Konkurs realizowany jest ze środków pochodzących z Województwa Podkarpackiego.

Wsparcie w 2021 roku uzyskało 8 projektów.

ll) 7. Konkurs na wspieranie produkcji filmowej ze środków Podkarpackiej Kroniki Filmowej (realizowane przez Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie)

Budżet Podkarpackiej Kroniki Filmowej na rok 2022 wynosi 180 000 złotych brutto. Środki pochodzą z budżetu Województwa Podkarpackiego. Termin przyjmowania wniosków upłynął 7 czerwca 2022 roku.

mm) Otwarcie Podkarpackiego Szlaku Filmowego w Przemyślu (realizowane przez Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie)

10-11 lipca 2021 roku zainaugurowano drugi etap Podkarpackiego Szlaku Filmowego w Przemyślu. Wydarzenie przyciągnęło tysiące turystów z całej Polski, a także mieszkańców regionu i Przemyśla. W programie wydarzenia znalazły się m.in.: dwie premiery filmów, połączone ze spotkaniami z reżyserami: „Żużel” (reż. Dorota Kędzierzawska) i „Przemyśl. Złamane marzenia” (reż. Tomasz Magierski), koncert zespołu Tołhaje, twórców muzyki do serialu „Wataha”, projekcja filmów z Przemyślem w tle – „Zawiłości uczuć” (reż. L. Jeannot, 1975), „Kronika wypadków miłosnych” (reż. A. Wajda, 1986) i „Ułaskawienie” (reż. J. J. Kolski, 2018), „Stop! Przewodnik czeka” czyli zwiedzanie miasta z mapą Podkarpackiego Szlaku Filmowego, rekonstrukcja planu filmowego na przemyskim Rynku z udziałem aktorów, „Filmowy Przemyśl” – prelekcja Grażyny Bochenek i Katarzyny Wajdy.

nn) Otwarcie Podkarpackiego Szlaku Filmowego w Bieszczadach (Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie)

Termin wydarzenia: 24-30 lipca 2022 r. Organizatorem wydarzenia jest Podkarpacka Komisja Filmowa, Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie i Województwo Podkarpackie. Współorganizatorami są: Kino Końkret w Zatwarnicy, Gmina Lutowiska, Gminny Ośrodek Kultury im. Jerzego Janickiego w Lutowiskach, Fundacja Bieszczadzkiej Kolejki Leśnej, Gmina Cisna, Gminne Centrum Kultury i Ekologii w Cisnej, Gmina Ustrzyki

Dolne, Ustrzycki Dom Kultury. Partnerami wydarzenia są: Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie, Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej.

oo) Udział w uroczystości oddania od użytku ośrodka dla młodzieży PL-UA w Miejscu Piastowym w ramach projektu MichaelandYouth

13 września 2021 r. przedstawiciel Biura „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” wziął udział w uroczystości oddania do użytku ośrodka dla młodzieży PL-UA w Miejscu Piastowym w ramach projektu MichaelandYouth, zapewniając branding Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020, materiały promocyjne oraz relację z wydarzenia. Ośrodek w Miejscu Piastowym i Skolem (w Karpatach ukraińskich) będzie służył m.in. promocji kultury karpackiej wśród uczniów. Liczba uczestników: ok. 100. Koszt: 94,35 zł.

pp) Wsparcie organizacyjne i udział w Rocznej Konferencji Programu w Truskawcu (UA)

27-29 października 2021 r. Biuro „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” wsparło organizacyjnie udział polskiej grupy uczestników w Rocznej Konferencji Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020. Celem działania była aktualizacja wiedzy o Programie i jego projektach. Częścią konferencji była wizyta studyjna w projektach z zakresu dziedzictwa kulturowego realizowanych w Karpatach. Ilość uczestników: ok. 120 osób. Koszt: 227,28 zł.

rr) Udział w konferencji otwierającej projekt SALTY_HISTORY

1 grudnia 2021 r. przedstawiciel Biura „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” wziął udział w konferencji otwierającej projekt SALTY_HISTORY dotyczący złóż solanki w Karpatach, prezentując efekty Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów. Celem działania była promocja działań Programu w zakresie wspólnego dziedzictwa kulturowego. Liczba uczestników: ok. 50. Bezkosztowo.

ss) Udział w konferencji projektu ROSETTES

14-15 grudnia 2021 r. przedstawiciel Biura „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” wziął udział on-line w konferencji „Dziedzictwo kulturowe i historyczne Karpat jako źródło współczesnego rozwoju lokalnego i regionalnego – aspekt społeczny i gospodarczy” zorganizowanej w ramach projektu ROSETTES. Celem działania było zaznaczenie obecności Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 na obszarze jego oddziaływania i promocja jego efektów w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego. Liczba uczestników: ok. 50. Bezkosztowo.

tt) Udział w konferencji projektu HunGalRail

16-17 grudnia 2021 r. przedstawiciel Biura „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” wziął udział on-line w konferencji „Obiekty dziedzictwa historyczno-kulturowego - aspekt turystyczny”, zorganizowanej w ramach projektu HunGalRail. Celem działania było zaznaczenie obecności Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 na obszarze jego oddziaływania i promocja jego efektów w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego. Liczba uczestników: ok. 55. Bezkosztowo.

10. Zmiany klimatu.

a) Sporządzenie dokumentu – „Wojewódzki program przeciwdziałania zmianom klimatu i skutkom tych zmian z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii i gospodarki w obiegu zamkniętym”

W czerwcu 2022 r. zostanie zlecone w ramach PZP wykonanie dokumentu – tzw. „Strategii klimatycznej” - „Wojewódzki program przeciwdziałania zmianom klimatu i skutkom tych zmian z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii i gospodarki w obiegu zamkniętym” wraz z prognozą i przeprowadzeniem procedury oceny oddziaływania na środowisko. Dokument ten wytyczy politykę klimatyczną dla Samorządu Województwa Podkarpackiego, która ukierunkowana będzie na osiągnięcie zarówno celów unijnych jak i krajowych oraz regionalnych. Jednak powinna odnieść się do możliwości działań na poziomie regionalnym. W Strategii klimatycznej będzie również odniesienie do Programu OZE (obecnie obowiązujący dokument, który tylko w wąskim zakresie dotyczącym polityki klimatycznej – „Wojewódzki program rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego”), przyjętego przez Sejmik Województwa Podkarpackiego w 2014r. W „Strategii klimatycznej” część dotycząca Programu OZE zostanie zaktualizowana o nowe obowiązujące przepisy prawne – ustawy, które zostały przyjęte po lutym 2014 r., m.in. o ustawę o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych czy o ustawę o odnawialnych źródłach energii, jak i wiele innych. W strategii klimatycznej – odnawialne źródła energii będą głównym narzędziem, które zmierzać będą do poprawy jakości powietrza i uniezależnienia się od paliw kopalnych.

Dokument będzie współfinansowany ze środków WFOŚiGW w Rzeszowie.

Przyjęcie dokumentu planowane jest na rok 2023.

11. System ocen oddziaływania na środowisko i informowania o stanie środowiska, monitoring oraz wczesne ostrzeżenie.

Brak podejmowanych działań przez departamenty/biura Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego oraz Wojewódzkich Samorządowych Jednostek Organizacyjnych, które wpisują się w ten obszar tematyczny Konwencji Karpackiej.

12. Podnoszenie świadomości, edukacja i udział społeczeństwa.

a) Prowadzenie edukacji przyrodniczej w szkołach i wśród miejscowego społeczeństwa 2020-2021 (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Jednym z zadań statutowych należących do Zespołu jest prowadzenie edukacji przyrodniczej, edukacji nt. segregacji i zagospodarowania odpadów, odnawialnych źródeł energii (prelekcje, pogadanki, warsztaty, prezentacje multimedialne, projekcja filmów przyrodniczych i krajobrazowych dla młodzieży, wychowawców, turystów, wśród miejscowego społeczeństwa, itp.): w szkołach i innych placówkach wychowawczych, wśród miejscowego społeczeństwa, w Sali edukacyjnej oraz Terenowej Bazie Edukacyjnej Zespołu. Organizowane są również zajęcia edukacyjne na trasach ścieżek przyrodniczych, w atrakcyjnych miejscach turystycznych (punkty widokowe, szlaki turystyczne) na obszarze parków. Przeprowadzono zajęcia od 1.01.2020 r. do 20.05.2021 r.) z zakresu edukacji przyrodniczej i ekologicznej - łącznie dla 1263 osób, w tym w sali edukacyjnej Zespołu (728 osób) na terenie placówek oświatowych (439 osób), edukacja w terenie (96 osób).

b) Rajd turystyczny dla dzieci z Domu Dziecka w Żyznowie z okazji „Dnia Dziecka” (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

W dniu 24 maja 2022 r. odbył się Rajd Turystyczny dla dzieci z Domu Dziecka w Żyznowie z okazji Dnia Dziecka. Uczestnicy rajdu odwiedzili teren Nadleśnictwo Stuposiany i byli uczestnikami zajęć edukacyjnych.

Organizacja spotkań odbywa się corocznie po obszarze wybranego Parku Krajobrazowego w celu zapoznania z jego walorami przyrodniczymi i historycznymi oraz wartościami kulturowymi.

c) Konkursy, prelekcje i akcje edukacyjne dla osadzonych w Zakładzie Karnym w Łupkowie Oddział Zewnętrzny w Moszczańcu (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Konkursy, akcje proekologiczne i prelekcje organizowane przez Zespół dla osadzonych w Zakładach Karnych mają na celu przekonanie ich do wartości proekologicznych, zapoznanie z przepisami o ochronie przyrody na obszarach podlegających ochronie oraz w miejscach, w których znajdują się twory i składniki przyrody objęte formami ochrony przyrody. Odpowiednio przygotowani i zachęcani do takich działań osadzeni mogą, przebywając w Zakładzie Karnym, praktycznie wdrożyć je w życie, a po wyjściu na wolność kontynuować takie działania, przekonując do nich swoje otoczenie. W 2021 r. przeprowadzono kolejną edycję konkursu krajoznawczo-kulturowego o Ciśniańsko-Wetlińskim Parku Krajobrazowym i Jaśliskim Parku Krajobrazowym, którego również kontynuację przewidziano w 2022 rok. Ponadto odbyły się akcje: Sprzątanie świata i Dzień Ziemi, które również zaplanowano w br.

d) Promocja wartości i osobliwości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i turystycznych parków krajobrazowych (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

W celu podnoszenia świadomości ekologicznej i poprawy dostępu społeczeństwa do informacji o ochronie i zrównoważonym rozwoju wydano drukiem bezpłatne foldery o rezerwatach przyrody: „Wadernik”, „Olszyna Łęgowa w Kalnicy”, ulotkę stanowiska dokumentacyjne „Sztolnie w Czarnorzekach” i „Sztolnie w Węglówce”. Z otrzymanej dotacji w 2021 roku z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie zrealizowano zadania: wydanie drukiem mapy turystycznej Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, wznowienie drukiem folderu „Ptaki Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego”. Ponadto w roku 2022 wykonano dodruk folderów: „Sine Wiry”, „Śnieżycza wiosenna w Dwerniczku”, Park Krajobrazowy Pasma Brzanki i przewodnik „Na Węgierskim Trakcie”. Zaplanowano wydanie publikacji „Wybrane motyle karpackich parków krajobrazowych”. Ponownie w 2022 roku złożono wnioski o dofinansowanie z WFOŚiGW w Rzeszowie na realizację zadań: wydanie drukiem mapy Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego, wznowienie druku publikacji „Parki Krajobrazowe Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie”. Publikowane przez Zespół materiały edukacyjne i promocyjne przekazywane są do Gminnych Punktów Informacji Turystycznej, placówek oświatowych, gospodarstw agroturystycznych oraz współpracujących z Zespołem innych jednostek.

e) Organizacja i współorganizacja imprez o charakterze ekologicznym, edukacyjnym i promocyjnym przez Zespół Parków Krajobrazowych w Przemysłu Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego

- Czerwiec 2021 r. „Wiosenny Rajd Ekologa” w Sanoku. Uczestniczyło w nim 55 uczniów wraz z opiekunami, pracownicy Nadleśnictwa Brzozów oraz tut. Zespołu. Trasa Rajdu przebiegała przez „Orli Kamień”- malowniczą ścieżką edukacyjno – przyrodniczą, położoną na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych, po której oprowadzał pracownik Wydziału Środowiska Urzędu Miasta Sanoka. Spotkanie zakończyło się ogniskiem oraz konkursem przyrodniczym dla uczestników rajdu.

- Październik/listopad 2021r. - II edycja konkursu przyrodniczo-edukacyjnego pn. „Pomagamy ptakom przetrwać zimę – karmnik dla ptaków” przeprowadzona na mocy zawartego w dniu 30.10.2019 roku Porozumienia pomiędzy Zakładem Karnym w Przemyślu a Zespołem Parków Krajobrazowych w Przemyślu. Adresatem konkursu była wyznaczona grupa osób osadzonych w Zakładzie Karnym w Przemyślu. Celem konkursu było m. in. kształtowanie postaw ekologicznych poprzez zwiększenie świadomości ochrony przyrody, zwrócenie uwagi na znaczenie ptaków w przyrodzie na terenie parków krajobrazowych administrowanych przez tut. Zespół, poszerzenie wiedzy na temat różnorodności gatunków ptaków przyjaznych środowisku przyrodniczemu i ludziom, poznanie gatunków ptaków, które odwiedzają zimą karmnik oraz sposób w jaki się odżywiają, uświadomienie zagrożeń dla ptaków wynikających z działalności człowieka oraz potrzeby i możliwości pomocy dla nich, rozwijanie aktywności twórczej i wyobraźni w odniesieniu do otaczającej nas przyrody i zwierząt, rozwijanie zdolności manualnych, wrażliwości estetycznej i praktycznego wykorzystania dostępnych, naturalnych materiałów. W konkursie wzięła udział 1 osadzona osoba, która z ekologicznych materiałów własnych wykonała pracę konkursową, dostarczoną do siedziby tut. Zespołu. Podsumowanie konkursu odbyło się w Zakładzie Karnym w Przemyślu, gdzie przeprowadzono zajęcia z awifauny i sposobów jej dokarmiania. Wykonany karmnik został przekazany do Przedszkola Nr 3 w Przemyślu.

III edycja konkursu planowana jest na lipiec-wrzesień 2022 r.

- Październik/listopad 2021r. przeprowadzono V edycję konkursu plastycznego na przyrodniczo-ekologiczną ozdobę/kartkę świąteczno-noworoczną dla szkół podstawowych z terenu parków krajobrazowych: Lasy Janowskie, Puszcza Solska, Południoworoztoczański Park Krajobrazowy oraz do Przemyskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Celem Konkursu m. in. było pobudzenie inwencji twórczej w zakresie wykonywania ozdób choinkowych z wykorzystaniem akcentów regionalnych, ekologicznych i przyrodniczych; Wykonano wystawę pokonkursową w siedzibie tut. Zespołu. Na przełomie listopada i grudnia 2022 roku planowana jest VI edycja tego konkursu.
- Kwiecień/wrzesień 2022 r. Organizacja konkursu pn. „Domek dla owadów pożytecznych”, dla szkół podstawowych z powiatu przemyskiego (Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego). Celem konkursu jest promowanie wiedzy na temat pozytywnego udziału wielu gatunków owadów w życiu roślin (owady - zapylacze) oraz kształtowanie umiejętności poprawiania warunków bytowania pożytecznych owadów w środowisku.

f) Promocja walorów krajobrazowych, edukacja dotycząca wartości i znaczenia krajobrazów. – wrzesień/listopad 2021r.

Podobne działanie planowane jest również na wrzesień-październik 2022 r. w ramach obchodów Dnia Krajobrazu.

W ramach obchodów święta Dnia Krajobrazu obchodzonego pod hasłem „Otwarte krajobrazy” został przygotowany i wyemitowany w regionalnej Telewizji Polskiej S.A. Oddział w Rzeszowie materiał edukacyjno-promocyjny poświęcony znaczeniu i potrzebie ochrony otwartych krajobrazów Podkarpacia.

Opracowany materiał filmowy pod hasłem „Otwarte Krajobrazy Podkarpacia” miał na celu promowanie walorów krajobrazowych województwa podkarpackiego oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie wartości otwartych krajobrazów, ich roli i potrzeby ich ochrony, wskazanie jak przez nieodpowiedzialne działania otwarte krajobrazy zanikają lub są degradowane. W efekcie powstają dysfunkcyjne krajobrazy, które tracą swój urok. Kampania edukacyjno - promocyjna, której częścią był wyemitowany film, miała na celu zwrócenie uwagi na wartość krajobrazów w życiu codziennym, danie impulsu do refleksji nad możliwością odzyskiwania utraconych przestrzeni i odpowiedzialnego ich planowania zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym.

g) Promocja walorów krajobrazowych Edukacja dotycząca wartości i znaczenia krajobrazów

Wrzesień – październik 2021r. Działanie o podobnym charakterze planowane jest również na wrzesień-październik 2022r. w ramach obchodów Dnia Krajobrazu.

W ramach współpracy z organizacjami NGO został przygotowany, ogłoszony i zorganizowany konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych, polegający na sfilmowaniu w krótkim 180 sekundowym tryptyku filmowych wybranych podkarpackich krajobrazów z autorskim lub literackim komentarzem. Konkurs promowany został na stronach www.podkarpackie.pl w zakładce środowisko, na stronach www.PodkarpackiegoKuratoriumOswiaty, w mediach społecznościowych Stowarzyszenia EKOSKOP, na stronach Facebook-owych. Jury wybrało laureatów I i II miejsca oraz przyznało jedno wyróżnienie. Publiczność w głosowaniu 324 osób wybrała „laureata widzów”. Celem zadania było podwyższenie świadomości ekologicznej, w szczególności wartości i znaczenia otaczających nas krajobrazów, wśród młodzieży uczestniczącej w konkursie jak i osób oceniających / głosujących internetowo na wybrane filmiki (łącznie ok. 1500 osób).

h) Udział w Konferencji „EUROPA KARPAT” 27- 28 lutego 2021 r.

Przedstawiciel Biura "Oddziału Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie" uczestniczył on-line w konferencji w roli obserwatora, udzielając jednocześnie informacji nt. Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 na czacie. Celem działania była promocja Programu i jego projektów, odpowiedzi na ew. pytania potencjalnych beneficjentów i interesariuszy Programu. Liczba uczestników: 3500 odsłon na YouTube. Bezkosztowo.

i) Promocja Programu Współpracy PL-BY-UA 2014-2020i jego projektów podczas Konferencji „Europa Karpat”

Działanie ma na celu promocję Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów (w tym realizowanych na obszarze Karpat):

- Konferencja 5 lutego 2022 r. - wielokrotna emisja filmu promocyjnego na temat Programu. Liczba uczestników: ponad 3100 odsłon na YouTube. Bezkosztowo.
- Konferencja 14 maja 2022 r. - wielokrotna emisja filmu promocyjnego na temat Programu. Liczba uczestników: prawie 1700 odsłon na YouTube. Bezkosztowo.

j) Promocja Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 w ramach Festiwalu WSCHÓD KULTURY

Działanie ma na celu promocję Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów.

- maj-czerwiec 2021 r. – przygotowanie spotu promocyjnego na potrzeby Festiwalu WSCHÓD KULTURY i innych wydarzeń, z użyciem materiałów m.in. z obszaru Karpat. Przybliżona liczba odbiorców w ramach festiwalu: 150-180 tysięcy. Koszt: 5.904,00 zł
- 25-27 czerwca 2021 r., Rzeszów i Lublin; 19-22 sierpnia 2021 r., Białystok – emisja spotu promocyjnego w ramach Festiwalu WSCHÓD KULTURY, wyprodukowanego z użyciem materiałów m.in. z obszaru Karpat. Liczba odbiorców w ramach festiwalu: 150-180 tysięcy. Koszt: 41.150,00 zł.
- kwiecień-maj 2022 r. – przygotowanie spotu promocyjnego na potrzeby Festiwalu WSCHÓD KULTURY i innych wydarzeń, z użyciem materiałów m.in. z obszaru Karpat. Celem działania jest promocja Programu i jego projektów. Przybliżona liczba odbiorców w ramach festiwalu: 150 tysięcy. Koszt: 3075,00 zł
- 24-26 czerwca 2022 r. – Rzeszów, 7-10 lipca 2022 r. - Lublin; 26-28 sierpnia 2022 r. – Białystok – emisja spotu promocyjnego w ramach Festiwalu WSCHÓD KULTURY,

wyprodukowanego z użyciem materiałów m.in. z obszaru Karpat. Planowana liczba odbiorców w ramach festiwalu: 150-180 tysięcy. Koszt: 45.000,00 zł.

k) Udział w spotkaniu przedstawicieli Samorządu Województwa Podkarpackiego w administracją Obwodu Zakarpackiego

12 kwietnia 2021 r. (on-line) – przedstawiciel Biura "Oddziału Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie" uczestniczył w spotkaniu prezentując zestawienie projektów realizowanych w ramach Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 między podmiotami z obu karpaccich regionów oraz udzielając informacji na temat rozpoczynającej się perspektywy 2021-2027. Celem działania była promocja Programu i jego projektów, odpowiedzi na ew. pytania potencjalnych beneficjentów i interesariuszy Programu. Liczba uczestników: 17. Bezkosztowo.

l) Udział w uroczystości zamknięcia projektu WoodenTresure

29 kwietnia 2021, Radruż (hybrydowo) - przedstawiciel Biura "Oddziału Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie" uczestniczył w uroczystości w roli gościa, wykonując jednocześnie dokumentację fotograficzną i przygotowując relację dla mediów społecznościowych. Celem działania była promocja Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów –(w tym dot. dziedzictwa kulturowego Karpat.), odpowiedzi na ew. pytania potencjalnych beneficjentów i interesariuszy Programu, monitoring projektu. Liczba uczestników: 15. Koszt: 112,22 zł.

m) Promocja Programu Współpracy Transgranicznej Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów podczas IV Ogólnopolskiego Forum Samorządowców

8 czerwca 2021 r. – Biuro „Oddział Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” prowadziło stoisko informacyjno-promocyjne podczas wydarzenia. Celem działania było przybliżenie interesariuszom i potencjalnym beneficjentom wiedzy o Programie, jego projektach i efektach. Szacowana liczba uczestników: 250. Bezkosztowo.

n) Przygotowanie czasopisma (rocznika) „CROSSBORDERER”

W terminie marzec-listopad 2021 Biuro „Oddziału Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” przygotowało rocznik 2021 czasopisma Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 pt. „The CROSSBORDERER”. Wydawane od 2015 roku czasopismo jest najważniejszą publikacją podsumowującą roczne działania Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów, w tym również tych realizowanych na obszarze Karpat. Celem publikacji jest popularyzacja wiedzy o Programie i efektach projektów realizowanych w jego ramach. Czasopismo dostępne jest w formie elektronicznej i drukowanej (koszty druku ponosi WST Programu). Koszt: 6396,00 zł.

Przygotowanie rocznika 2022 czasopisma zaplanowano na termin lipiec-grudzień 2022 roku w nakładzie 1000 egz. + edycja elektroniczna. Szacowany koszt: 10 000,00 zł.

o) Promocja Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina i jego projektów poprzez produkcję i emisję filmu „Wirtualna podróż po projektach PBU” - styczeń-grudzień 2021

Biuro „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” we współpracy z beneficjentami projektów przygotowało film promocyjny – wirtualną wizytę studyjną w wybranych projektach, w tym również z obszaru Karpat. Film przygotowany został w 4 językach i dodatkowo z 3 wersjami audiodeskrypcji dla osób z niepełnosprawnością. Został wyemitowany w telewizjach regionalnych województw: Podkarpackiego, Lubelskiego, Mazowieckiego i Podlaskiego, jest również dostępny

on-line. Jego odbiorcami są beneficjenci, potencjalni wnioskodawcy, dziennikarze, uczestnicy wydarzeń Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 oraz odbiorcy mediów społecznościowych. Celem działania jest promocja efektów przykładowych projektów i inspirowanie przyszłych wnioskodawców do nowych działań. Koszt: 68557,00 zł.

p) Współorganizacja transgranicznych lekcji on-line

Kwiecień-maj 2021 – Biuro "Oddziału Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie" było współorganizatorem blisko 30 transgranicznych lekcji on-line z udziałem blisko 70 szkół z Polski, Białorusi i Ukrainy, w tym z obszaru Karpat. Lekcje służyły promocji Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020i jego projektów (w tym karpaccich) wśród młodzieży oraz nawiązaniu partnerstw na potrzeby przyszłych projektów. Bezkosztowo.

r) Organizacja finału EC Day 2021 w Polsce

23-26 września 2021 – Biuro "Oddziału Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie" był organizatorem polskiej edycji finału konkursu z okazji EC Day (Dnia Współpracy Europejskiej) z udziałem szkół z całego obszaru Programu, w tym regionów karpaccich. Celem konkursu jest promocja Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020i jego projektów (w tym karpaccich) wśród młodzieży oraz stworzenie platformy do nawiązania partnerstw na potrzeby przyszłych projektów. Liczba uczestników: 55. Koszt 51460,26 zł.

W 2022 roku finał EC Day 2022 planowany jest we wrześniu. Przewidywana liczba uczestników: 55. Szacowany koszt: ok. 102.000,00 zł.

s) Promocja Programu w ramach Dni Otwartych Funduszy Europejskich

19 września 2021 r. Biuro „Oddział Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” prowadziło stoisko informacyjno-promocyjne podczas wydarzenia. Celem działania było przybliżenie interesariuszom i potencjalnym beneficjentom wiedzy o Programie Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020, jego projektach i efektach, w tym osiągniętych na obszarze Karpat. Szacowana liczba uczestników: 50. Koszt: 65,66 zł.

t) Prowadzenie edukacji przyrodniczej przez Zespół Karpaccich Parków Krajobrazowych w Krośnie w siedzibie Zespołu, w szkołach i wśród miejscowego społeczeństwa

Edukacja dotyczy segregacji i zagospodarowania odpadów, odnawialnych źródeł energii (prelekcje, pogadanki, warsztaty, prezentacje multimedialne, projekcja filmów przyrodniczych i krajobrazowych dla młodzieży, wychowawców, turystów, wśród miejscowego społeczeństwa, itp. Jesienią ubiegłego roku Zespół wprowadził do swojej oferty edukacyjnej - warsztaty tematyczne. W okresie od 1.01.2021 r. do 31.03.2022 r. przeprowadzono zajęcia z zakresu edukacji przyrodniczej i ekologicznej - łącznie dla 3308 osób, w tym w sali edukacyjnej Zespołu (2705 osób) na terenie placówek oświatowych (288 osób), edukacja w terenie (315 osób).

W 2021 roku Zespół pozyskał dofinansowanie z WFOŚiGW w Rzeszowie na realizację zadania pn. „Zakup pomocy dydaktycznych w celu doposażenia Sali edukacyjno-przyrodniczej w siedzibie Zespołu Karpaccich Parków Krajobrazowych w Krośnie”. Koszt zadania wyniósł 4 870,00 zł. Kwota dotowana z WFOŚiGW w Rzeszowie to 2 500,00 zł). W 2022 r. w celu upowszechnienia wiedzy za pomocą różnych środków dydaktycznych z zakresu przyrody i ekologii przygotowano wnioski o dofinansowanie z WFOŚiGW w Rzeszowie na doposażenie Terenowej Bazy Edukacyjnej przy Zespole Karpaccich Parków Krajobrazowych w Krośnie poprzez zakup i montaż gier dydaktycznych i tablic interaktywnych. Planowany koszt zadania: 25 000,00 zł. w szkołach i innych placówkach wychowawczych, wśród miejscowego społeczeństwa, w sali edukacyjnej oraz Terenowej Bazy Edukacyjnej Zespołu. Organizowane są również zajęcia edukacyjne na trasach

ścieżek przyrodniczych, w atrakcyjnych miejscach turystycznych (punkty widokowe, szlaki turystyczne) na obszarze parków. Ponadto jesienią ubiegłego roku Zespół wprowadził do swojej oferty edukacyjnej - warsztaty tematyczne. W okresie od 1.01.2021 r. do 31.03.2022 r. przeprowadzono zajęcia z zakresu edukacji przyrodniczej i ekologicznej - łącznie dla 3308 osób, w tym w sali edukacyjnej Zespołu (2705 osób) na terenie placówek oświatowych (288 osób), edukacja w terenie (315 osób).

u) Organizacja i współorganizacja imprez o charakterze ekologicznym, edukacyjnym i promocyjnym (realizowane przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie)

Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie w ramach swojej działalności zajmuje się organizacją i współorganizacją imprez ekologicznych tj. rajd turystyczny dla dzieci z Domu Dziecka w Żyznowie, Wielki Dzień Pszczół, „Turniej Wiedzy Ekologicznej” szkół gimnazjalnych z terenu gminy Rymanów, we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Rymanowie, „Dzień Dziecka” z Nadleśnictwem Rymanów, „Sprzątanie świata” z osobami ze szczególnymi potrzebami (podopieczni Środowiskowych Domów Samopomocy i Gminnych Klubów Seniora). Ponadto Zespół organizuje imprezy o charakterze promocyjnym np.: Rajd Ekoturystyczny Pieczonego Ziemniaka dla młodzieży szkolnej na terenie wybranego parku krajobrazowego, Rajd Nordic Walking ze słuchaczami z Uniwersytetu Trzeciego Wieku z Krosna, Rajd Młodego Ekologa z przedszkolakami, warsztaty fotograficzne z udziałem młodzieży z Zespołu Szkół Kształcenia Ustawicznego w Krośnie, spacerów krajobrazowe na obszarze wybranego parku krajobrazowego.

w) Organizacja konkursu plastycznego na wykonanie BAŃKI OZE w ramach zadania pn. „Przeprowadzenie kampanii szkoleniowo-edukacyjnych i informacyjnych, konferencji i konkursów na temat odnawialnych źródeł energii” (realizowane przez Departament Ochrony Środowiska)

W grudniu 2021 r. odbył się konkurs plastyczny dla uczniów szkół podstawowych z terenu województwa podkarpackiego, którzy mieli za zadanie wykonać bańkę bożonarodzeniową, która będzie promować energetykę odnawialną. Tematem przewodnim konkursu były odnawialne źródła energii. Uczniowie szkół podstawowych z terenu województwa podkarpackiego mieli za zadanie wykonać bańkę bożonarodzeniową, która będzie promować energetykę odnawialną. Do konkursu zakwalifikowano 14 baniek, które poddano ocenie pod kątem zgodności z regulaminem, tj. m. in. sprawdzono na ile promują i omawiają temat OZE oraz jakie mają wartości artystyczne i estetyczne, „bożonarodzeniową bańkowość” pracy, oryginalność i kreatywne podejście do tematu. Wśród uczestników wyłoniono laureatów (1,2,3 miejsce) oraz 3 wyróżnionych. Celem kampanii było podniesienie i wzbudzenie świadomości ekologicznej młodzieży szkolnej oraz przybliżyć tematy związane z alternatywnymi źródłami energii. Konkurs promowany został na stronach www.podkarpackie.pl w zakładce środowisko, na stronach www.PodkarpackiegoKuratoriumOswiaty, w mediach społecznościowych Stowarzyszenia „EKOSKOP, na stronach Facebook-owych.

W 2022 r. organizowana będzie Kampania szkoleniowo-edukacyjna dla szkół podstawowych z terenu województwa podkarpackiego, której tematem będzie stworzenie tzw. „Klimatycznego zakątka”. Klimatyczny zakątek ma tworzyć samodzielnie przygotowana i wysiana łąka kwietna, na której będzie stał własnoręcznie zrobiony domek dla owadów. Wszystko ogrodzone materiałami z recyklingu czy też z odzysku (materiały naturalne bez wykorzystywania plastiku). Rozstrzygnięcie konkursu przewiduje się na dzień 7 października 2022 r.

y) Organizacja akcji Sprzątanie Świata 2021 w ramach zadania pn. „Przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie gospodarki odpadami, w tym akcji Sprzątanie Świata (realizowane przez Departament Ochrony Środowiska)

We wrześniu 2021 r. w ramach akcji Sprzątanie Świata 2021 odbył się konkurs filmowy – KAMISHIBAI – na maksymalnie 4-minutowy autorski film o tematyce dotyczącej sprzątanania świata, gospodarki odpadami i ochrony środowiska naturalnego. nagrany kamerą, aparatem fotograficznym, aparatem telefonicznym lub innym urządzeniem.

Akcja Sprzątanania Świata 2021 skierowana była do uczniów szkół średnich z terenu województwa podkarpackiego. Wśród uczestników zostali wyłonieni laureaci, którzy otrzymali nagrody za I, II i III miejsce oraz 3 wyróżnienia. Wszyscy uczestnicy otrzymali pamiątkowe dyplomy. Konkurs organizowany był przez Samorząd Województwa Podkarpackiego przy współudziale Stowarzyszenia „EKOSKOP” w Rzeszowie. Konkurs promowany został na stronach www.podkarpackie.pl w zakładce środowisko, na stronach www.PodkarpackiegoKuratoriumOswiaty, w mediach społecznościowych Stowarzyszenia EKOSKOP, na stronach Facebook-owych.

We wrześniu 2022 r. odbędzie się kolejna edycja Akcji Sprzątanie Świata 2022.

z) Udział w Konferencji „Ukraina w Regionie Karpackim”

W dniu 14 czerwca 2021 r. przedstawiciel Biura "Oddziału Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie" wziął udział w konferencji on-line pt. „Ukraina w Regionie Karpackim”. Celem działania było zaznaczenie obecności Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 na obszarze Karpat. Szacowana liczba uczestników: 50. Bezkosztowo.

aa) Udział w uroczystości zamknięcia projektu SECINCARP

21 września 2021 r. – przedstawiciel Biura „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” wziął udział w uroczystości zamknięcia projektu SECINCARP dotyczącego podnoszenia bezpieczeństwa pożarowego i in. na obszarze Karpat, zapewniając branding Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020, materiały promocyjne oraz relację z wydarzenia. Liczba uczestników: ok. 70. Koszt: 113,06 zł.

bb) Organizacja Gieldy Grantodawców oraz Forum Partnerów w ramach Kongresu Współpracy Transgranicznej w Lublinie

5 października 2021 r. Biuro „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” przygotowało promocję i udział Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 w Kongresie Współpracy Transgranicznej w Lublinie. Celem tego działania jest promocja Programu i jego projektów (w tym dotyczących obszaru Karpat), tworzenie płaszczyzny do nawiązywania przyszłych partnerstw między potencjalnymi beneficjentami, identyfikacja pól wzajemnej współpracy i projektów. Koszt: 28985,77 zł.

cc) Promocja Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów w radiu 2021 rok

W grudniu 2021 r. Biuro „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” promowało Program i wybrany projekt realizowany z Karpatach (SOSRescue) w ramach audycji sponsorowanej – wywiadu z beneficjentami Fundacją SOS na Ratunek i Grupą Bieszczadzką GOPR. Działanie miało na celu promocję Programu i jego działań w zakresie bezpieczeństwa na obszarze Karpat. Słuchalność: ok. 20 tys. osób. Koszt: 2583,00 zł.

dd) Promocja projektów Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 w radiu 2022 rok

W lipcu-sierpniu 2022 r. Biuro „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” zleci produkcję i emisję audycji radiowych promujących wybrane projekty, w tym z obszaru Karpat. Celem działania jest promocja efektów przykładowych projektów i inspirowanie przyszłych wnioskodawców do nowych działań. Planowany zasięg w Podkarpackiem: ok. 2 mln. osób. Szacowany koszt (na obszarze Podkarpackiego): 6000,00 zł.

ee) Współorganizacja i współfinansowanie Spotkania Regionów Karpaccich

W sierpniu 2022 r. Biuro „Oddział Współpracy Transgranicznej POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” planuje wspólnie z Kancelarią Zarządu Województwa Podkarpackiego współorganizować i współfinansować kolejną edycję Spotkania Regionów Karpaccich. Celem działania jest promocja Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów, zwłaszcza tych, które są realizowane na obszarze Karpat, tworzenie płaszczyzny do nawiązywania przyszłych partnerstw między potencjalnymi beneficjentami, identyfikacja pól wzajemnej współpracy i projektów. Szacowana liczba uczestników: 100. Szacowany koszt: 35.000,00 zł.

ff) Udział w Kongresie Współpracy Transgranicznej w Lublinie

5 października 2022 r. Biuro „Oddział Programu Współpracy Transgranicznej POLSKA - BIAŁORUŚ - UKRAINA 2014-2020 w Rzeszowie” przygotuje promocję i udział Programu w Kongresie Współpracy Transgranicznej w Lublinie (Giełdę Grantodawców, Forum Partnerów i panel dyskusyjny). Celem tego działania jest promocja Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2014-2020 i jego projektów, w tym dotyczących obszaru Karpat, tworzenie płaszczyzny do nawiązywania przyszłych partnerstw między potencjalnymi beneficjentami, identyfikacja pól wzajemnej współpracy i projektów. Szacowany koszt: 40 000,00 zł.

III. Informacja nt. wsparcia udzielonego w 2021 roku ze środków RPO WP 2014-2020 na realizację przedsięwzięć, których zakres terytorialny wpisuje się w obszar stosowania Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat

Celem głównym RPO WP 2014-2020 jest wzmocnienie i efektywne wykorzystanie gospodarczych i społecznych potencjałów regionu dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju województwa. Szereg przedsięwzięć realizowanych w ramach RPO 2014-2020 na obszarze stosowania Konwencji Karpacciej wpisuje się bezpośrednio w jej cele.

Dane za 2021 r.:

W 2021 roku podpisano 89 umów realizowanych w obszarze objętym Konwencją Karpaccą, o łącznej wartości wkładu UE wynoszącej 72 564 121,38 PLN, m.in. w zakresie: wsparcia MŚP, wsparcia inicjatyw na rzecz zatrudnienia, rozwoju kształcenia do potrzeb rynku pracy, zwiększania szans na zatrudnienie, rozwoju usług turystycznych, ochrony, rozwoju i promowania dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa, rozwoju energii odnawialnej, renowacji infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, gospodarki wodno-ściekowej, infrastruktury kolejowej, zwiększenia dostępu do usług społecznych i zdrowotnych, aktywnego i zdrowego starzenia się, infrastruktury społecznej przyczyniającej się do rozwoju regionalnego i lokalnego,

Rozbicie na poszczególne cele Konwencji Karpacciej wraz z wysokością wkładu UE:

- I) Zrównoważone i zintegrowane zarządzanie wodami dorzeczy – 7 069 209,16 PLN
- II) Zrównoważona turystyka – 25 197 019,45 PLN,
- III) Przemysł i energia – 39 234 756,12 PLN,
- IV) Dziedzictwo kulturowe i wiedza ludowa – 1 063 136,65 PLN.

IV. Informacja nt. wsparcia udzielonego w 2021 roku interesariuszom realizującym przedsięwzięcia na obszarze objętym Ramową Konwencją o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

W ramach działań/poddziałów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 dla których Samorząd Województwa jest podmiotem wdrażającym w 2021 r. zostało zawartych 51 umów realizowanych na obszarze objętym Konwencją Karpacką na łączną kwotę dofinansowania 19 911 131,74 zł. ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Przedmiotowe ww. umowy zawarto w ramach następujących poddziałań:

1. „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”.
2. „Gospodarka wodno-ściekowa”.
3. „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania”.

W ramach **Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2021-2025 finansowanego ze środków Samorządu Województwa Podkarpackiego** na operacje realizowane na obszarze stosowania Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat w 2021 roku zawarto 44 umowy na łączną kwotę dofinansowania 527 990,00 zł.

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę powyższe dane z 2021 roku Województwo Podkarpackie w sposób aktywny realizowało zapisy Konwencji Karpackiej wpisujące się w cele:

- Ochrona i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Planowanie przestrzenne,
- Zrównoważone i zintegrowane zarządzanie wodami dorzecznymi,
- Zrównoważony transport i infrastruktura,
- Zrównoważona turystyka,
- Przemysł i energia,
- Dziedzictwo kulturowe i wiedza ludowa,
- Zmiany klimatu,
- Podnoszenie świadomości, edukacja i udział społeczeństwa.

Załączniki :

1. Informacja nt. wsparcia udzielonego w 2021 roku ze środków RPO WP 2014-2020 projektów realizowanych na obszarze stosowania Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat.
2. Informacja nt. wsparcia udzielonego w 2021 roku w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) na operacje realizowane na obszarze stosowania Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat.
3. Informacja nt. wsparcia udzielonego w 2021 roku w ramach Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2021-2025 finansowanego ze środków Samorządu Województwa Podkarpackiego na operacje realizowane na obszarze stosowania Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat.